NR 2 • 2007
Sverige: 68:-
Danmark: 73:-
Norge: 78:-

Flugfiske i Norden

• Spent spinner • Tre män ... på ett fjäll
• Hökensås 50 år • På tur med sjunklina
• Hans Lidmans favoritflugor

Arvidsjaur Intersport 0960-104 33 **Arvika** Böjda Spön 0570-71 16 90 **Boden** Bodens Trapshop 0921-542 20 **Bollnäs** Sportfiskecentrum 0278-358 30 **Borlänge** Capricorn Fly 0243-23 23 70 **Borås** Wollmars Sportfiske 033-12 68 00 **Delsbo** Delsbo Vapen 0653-104 25 **Enköping** Mix Fishing 0171-360 05 **Eskilstuna** Görans Sportfiske 016-13 07 70 **Falun** Jakt & Fiskecenter 023-218 55 **Gällivare** Eriksson Center Team Sportia 0970-669 66 **Gävle** Berras Sportfiske 026-12 88 50 **Göteborg** EL-GE Sportfiske 031-22 05 70 **Göteborg** Stjärnås Sportfiske 031-19 78 48 **Göteborg** Strömvalls 031-707 40 07 **Halmstad** Wittlocks 035-21 21 91 **Haparanda** Kungsfiskaren 0922-101 71 **Helsingborg** Fiskedepån i Hbg 042-24 21 10 **Höganäs** Dan-Tackel Sweden 042-34 06 01 **Kalmar** Sportfiske Center 0480-222 40 **Karlshamn** Fiskeshopen 0454-197 10 **Karlstad** Karlstad Fiske & Fritid 054-15 29 22 **Kiruna** Vildmarkshörnan 0980-822 15 **Kristianstad** Fiskeknuten 044-12 75 70 **Kristinehamn** EL-GE Sportfiske 0550-17211 **Luleå** Vildmarksshopen 0920-100 52 **Lund** Fiskekompaniet 046-14 52 75 **Malmö** Ce.La. Sportfiske 040-91 61 03 **Malmö** Fiskekompaniet 040-91 58 00 **Mörrum** Fiskeshopen 0454-507 10 **Orsa** Tom Olsson AB 0250-405 01 **Piteå** Fritid & Vildmarksliv 0911-342 03 **Sandviken** Sportimport AB 026-25 66 29 **Saxnäs** Kultsjögården 0940-700 44 **Skellefteå** Cykel & Fiskecenter 0910-77 79 40 **Skövde** EL-GE Sportfiske 0500-48 69 07 **Stockholm** Berras Flugfiske 08-15 84 70 **Stockholm** Berras Folkungagatan 08-615 16 00 **Stockholm** Fiskarnas Redskapshandel 08-556 096 50 **Stockholm** Stockholms Flugfiskecenter 08-648 45 50 **Strängnäs** JK Flugfiske 0152-133 55 **Sunne** Böjda Spön Sportfiske 0565-71 16 00 **Täby** Sportfiskeboden 08-756 60 88 **Umeå** Blixt Sport 090-77 40 70 **Umeå** Lapponia Sport 090-12 35 07 **Uppsala** MÅ Fiske & Fritid 018-10 26 50 **Vemdalen** G-Ekbergs Fiske & Fritid 0684-300 36 **Vänersborg** Snäjk 0521-22 04 90 **Västerås** Berras Sportfiske 021-30 00 01 **Västerås** Willys Sportfiske 021-14 44 14 **Älvdalen** Älvdalens Fiskecenter 0251-123 44 **Ängelholm** Varuhallen Hobby 0431-143 32 **Åre** Raskens 0647-503 85 **Örebro** Outdoor Extrem 070-508 07 03 **Örnsköldsvik** Benerus Jakt & Fiske 0660-182 22 **Östersund** Landbys Jakt & Fiskeservice 063-10 68 22

Flugfiske i Norden

Nr 2 • 2007

NORDENS LEDANDE FLUGFISKETIDSKRIFT – SEDAN 1979

Innehåll *sidan*

Ledaren	5
Grattis Hökensås …	6
Granbarkborren – i skogen och på vattnet	11
Vid vatten	13
På tur med synkelina	14
Alice Conba – Irlands flugbindardrottning	20
Vad är vad?	24
Tre män … på ett fjäll	29
Spent spinner	34
Den öppna härdens gastronomi	38
Hans Lidman och hans favoritflugor	41
Flugbindarhörnan: En »bränd« husmask	46
Flugfiske i Nordens flugbindartävling	48
Flugbindarfinalen 2007	49
Ny fiskesträcka i Mörrumsån	50
Bokbiten	53
Nytt på marknaden	55
Nytt fra Norge	57
Nytt från Sverige	59
Köp, Sälj & Byt	60
Nyt fra Danmark	61
Med en doft som av försommarstränder	62
Redaktionsrutan, adresser, prenumeration	62

Framsidesfoto: Havsöringkust, Bjørn Mikael Pettersen.

Danielsson flyreels

original large arbor

Helt ny, utan motstycke!

Den här rullen är gjord för en anledning..

-att ge dig total kontroll!

Hur fungerar den?
När drömfisken rusar mot horisonten, håller du i den komfortabla veven och inväntar nästa drag.
Behöver du mera broms, drar du veven lite framåt, eller bakåt för att få den broms du vill ha. När det sen är dags att veva in, får du full kraft genom den patentsökta kraft convertern.
Dessa ergonomiska funktioner kommer alltid ge dig full kontroll, så du kan njuta av stunden.
Den här typen av rullar brukar kallas anti reverse, men det här är någonting nytt, som du inte tidigare sett.
Vi kallar den Control.

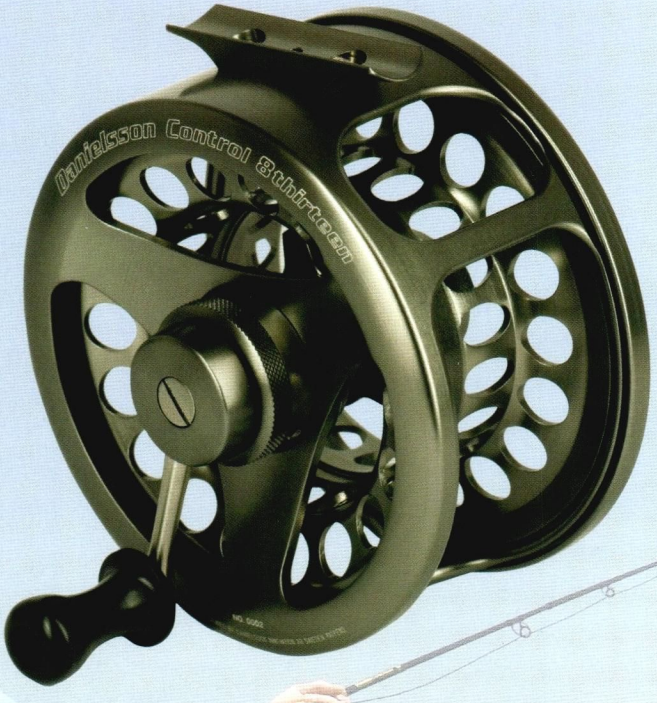

Några egenskaper:
- Broms, resistant mot höga temperaturer, utan slip-stick
- Fighting-broms i veven
- Ratt för enkel justering av grundbroms.
- Saltvatten tålig
- Vattentät (10 bar)
- Enkelt spolbyte
- Stabil mekanisk konstruktion
- Klickljud i en riktning, avstängbar.
- Möjlighet att ändra vevriktning
- Finns i fyra storlekar:
  7twelve, 8thirteen, 9fourteen och 11infinity

Konstruerad att användas till:
Lax, Tarpon, Sailfish m.m.

Ny hemsida!
Välkommen in!

Made in Sweden

www.danielsson-flyreels.se tel: 0240-762 10 fax: 0240-700 65

Vilka är Flugfiskets vänner?

Det diskuteras i dag kring vilka grupper som ska räknas som flugfisket närstående, vilka vi flugfiskare främst ska samverka med och betrakta som bundisar och allierade. Konkurrensen mellan de dominerande fiskemässorna i Sverige har de senaste åren givit upphov till en antydan till splittring inom vad vi kallar sportfiskets led. Den nya, mer trendängsliga, falangen flugfiskare tycker att vi mer hör samman med väggklättrare, snöbrädeoch mountainbikeåkare och liknande utövare av kul hobbies än med metare och spinnfiskare.

Man kan undra vilken den gemensamma nämnare är som frågan om samverkan kan avgöras kring. Målen för intressegemenskap och ibland samverkan tycker jag ska vara levande vatten och sunda, väl förvaltade, fiskbestånd. Även om vi flugfiskare som många andra gillar friluftsliv i allmänhet, så tycker jag det känns mindre angeläget att bränna torraste krutet på att i första hand slå våra påsar ihop med bergsklättrare, forsrännare och terrängcyklister.

Naturintresse är en övergripande gemenskap ovanför flugfiskets mer specifika inriktning och de flesta flugfiskare har enligt min erfarenhet ett brett naturintresse, åtminstone de som ser flugfisket som mer än bara en tillfällig och för dagen lite häftig förströelse – en bland många andra.

För att tillhörighetsdeklarera mig själv så kan jag konstatera att jag, utöver intresset för liv i och kring vatten, lever flugfiske – men jag är även intresserad av fågelskådning, flora, vandring, motion, kultur med mera.

Vari ligger då gemenskapens aktuella uppgifter?

Anser vi att det gemensamma är att försvara levande vatten kan vi konstatera att nu kommer attackerna mot dessa att intensifieras, i takt med att larmet om det vi vetat och talat om så många år ...hotet... klimatförändringen, innebär att vatten, »grön el«, kommer att bli propagandaplakatet nummer ett. Det Stora Hotet kan användas som förevändning för att bland annat offra de få oförstörda strömvatten som existerar – och bygga ut minsta rännilar. I det sammanhanget verkar naturvärdena väga lätt och jag tror att saken nu mindre än någonsin är betjänt av splittring i sportfiskets led, för att vi effektivt ska kunna spela en roll som ett förnuftigt och livbevarande motgift.

I frågan om exempelvis hotet mot östersjölaxen – var hittar vi där våra närmaste allierade? Knappast bland klättrare och rullbrädeåkare. Frågan blir lätt retorisk. Sportfiskeförbundet i Sverige gick, mycket påpassligt i samband med fiskepremiären i Mörrumsån, ut med en pressrelease som ställer det absurda som sker kring laxfisket i Östersjön i blixtbelysning. Förbundet pekade på den utrotning av en dioxinbelastad vildlaxspillra som pågår, en galenskap som får fortsätta för ett ytterst litet antal yrkesfiskares skull och som med obetydlig samhällsinsats skulle kunna subventineras bort. Svenska yrkesfiskare fångar 70 000 östersjölaxar per år, till ett värde av 8 miljoner kronor. Som en jämförelse genererade enbart Mörrumsåns förra säsongen 400 sportfiskefångade laxar en omsättning om 50 miljoner!

Det kan i sammanhanget tilläggas att på grund av dioxinanrikningen godkänns i andra EU-länder inte vuxen lax från Östersjön som lämplig människoföda, men svenskar och finländare betraktas av sina myndigheter uppenbarligen som mer gifttoleranta.
Läs mer om detta i Nytt från Sverige på sidan 59.

En modern form av reklam kallas produktplacering. FiN får mängder av erbjudanden. Den företeelsen är inget jag vill moralisera kring, utan konstaterar bara att den har smittat av sig i stor skala från filmbranschen. Produktplacering och »torg« – tidningssidor där man visar nyheter utan att bedöma prylars kvalitet och i texten återger i stort sett den följetext marknadsförarna serverat – är ett bekvämt och billigt sätt att producera tidningssidor. Men sådant kräver av en seriös publicist också klargöranden inför läsarna.

Produktplaceringar kan i värsta fall (även för varumärket i fråga) bli pinsamma, när de är påträngande eller iögonfallande påklistrade. Min erfarenhet är dock att en sak som delvis och i bästa fall garderar mot avarter är att bäraren inte vill förknippas med usla produkter.

FiN fortsätter att leva upp till sitt ansvar som i första hand är gentemot sina läsare och ämnar att hålla förtroendet på hög nivå. FiN är den enda och ledande flugfisketidskriften i Norden för flugfiskare som nått en viss erfarenhet och kunnande. Tidigare har tidskriften ibland klandrats för att vända sig till bara de erfarna och ofta lite äldre flugfiskarna. Vår ambition är att göra tidningen mer tillgänglig även för yngre och för dem som just kommit in i flugfiskeleken – utan att därför sänka nivån på läsningen.

Flugfiske i Norden ska fortsatt vara liktydigt med och stå för kvalificerat flugfiske.

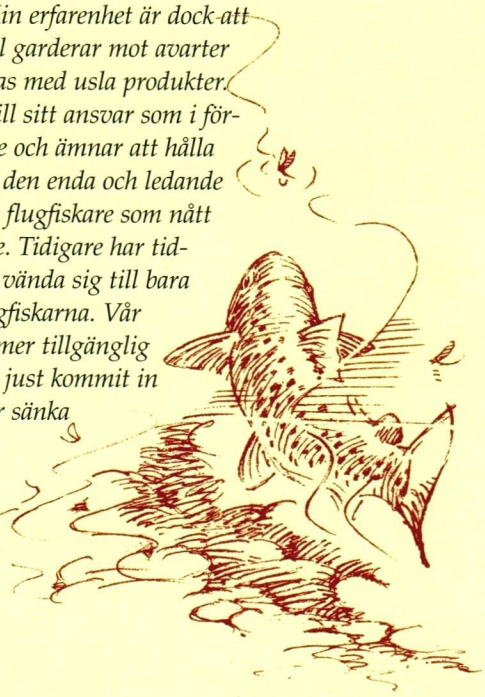

Thommy Gustavsson
Mosjö i april

Grattis Hökensås – som i 50 år

kläckt så många nya flugfiskare!

Man kan fråga sig hur många utövare flugfisket i Sverige och även andra länder hade haft i dag utan put and take-fisket och om inte en naturanläggning med fiskevatten som Hökensås, vid Vätterns sydvästra strand, hade skapats. Otaliga är de flugfiskare som genom ett halvt århundrade lärt sig sina konster där och som fortsatt kan uppleva ett trivsamt och ofta kvalificerat flugfiske.

TEXT: LENNART SVENSSON FOTO: ULF BÖRJESSON, ULLA-MÄRTA TALL

FOTO: ULF BÖRJESSON

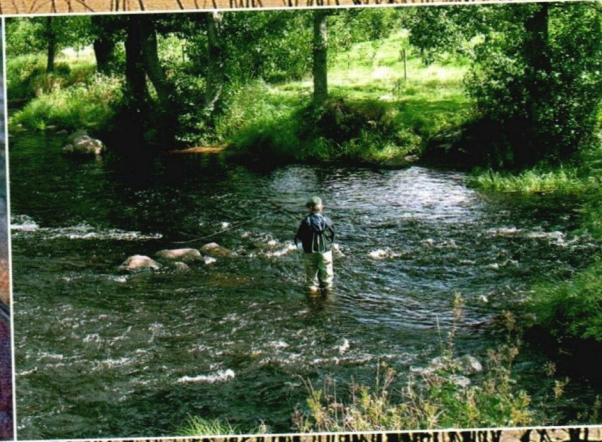

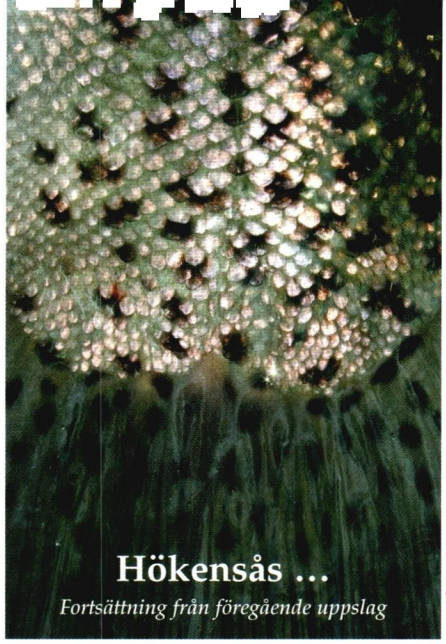

FOTO: ULF BÖRJESSON

Hökensås ...

Fortsättning från föregående uppslag

NÄR JAG AV Ulla-Märta Tall, ansvarig för Hökensås Sportfiske, fick frågan om att göra en artikel i samband med 50-årsjubileet 2007, var det allt annat än solklart hur jag skulle lägga upp detta. Skulle jag berätta om den ensamme flugfiskarens Hökensås, han som aldrig fiskar i något gäng, kan sina vatten utan och innan och nästan aldrig blir utan fisk.

Eller skulle jag berätta om semesterfirarnas Hökensås, som kommer till semesterbyn, med ofta en husvagn modell större som man ställer upp på campingen, där bad, tennis, minigolf och glass är väl så viktiga ingredienser som fisket.

Eller naturälskarens och entomologens Hökensås. Som uppskattar naturen, växter och djur och den mångfald av insekter som påverkar flugfisket.

Det som är det fina med Hökensås är just mångfalden. För precis som när man skakar om och tittar i ett kalejdoskop, så ändrar sig åsen och sjöarna hela tiden. Man kan nästan säga att det finns en sjö för var och en. Är det för många fiskande vid en sjö så åker man till en annan, nästan alltid finns det någon där man kan vara praktiskt taget ensam. Om man nu vill vara ensam, vill säga. För det är just gemenskapen med andra som delar samma intresse och passion som en själv för flugfisket som gör Hökensås till det fantastiska område det är idag. Aldrig kunde väl Åke Sandberg som för femtio år sedan tog initiativet till Hökensås Sportfiske ana vad detta skulle resultera i, när han medverkade till den första isättningen av ett parti fyrahektos bäckrödingar i Björnsjön.

Historisk tillbakablick

HUVUDMANNEN Hushållningssällskapet i Skaraborgs engagemang kan härledas så långt tillbaka som till 1877 när 3 000 SEK årligen anslogs till »fiskets upphjälpande« genom anläggning av kläckningsanstalter. 1954 bildades under ledning av Tore Persson, fiskeriassistent vid Hushållningssällskapet, Skaraborgs Läns Fiskevårdsförbund. Man beslöt att arrendera 42 sjöar med tillhörande bäckar för att skapa ett fritidsområde; det som vi idag kallar Hökensås.

Hökensås Sportfiske AB, ett helägt dotterbolag till Hushållningssällskapet, driver idag två egna fiskodlingar för regnbåge och öring. Källefalls fiskodling och Baltaks fiskodling. Baltaks fiskodling ligger utanför Tidaholm i Tidans vattensystem, och har varit i bruk sedan 70-talet. Den producerar årligen cirka 35 ton, varav 25 ton går för internt bruk till Tiveden och Hökensås, och resterande 12 ton till andra sportfiskeklubbar med mera.

Källefalls fiskodling tillhör de äldsta i landet, och tillkom redan 1906. Odlingen var en av de första i landet som startade med uppfödning av regnbåge, en art som införts till Sverige från Nordamerika. Odlingen på Källefall består bland annat av tio jorddammar, dit fisken flyttas efter ett år. Jorddammarna liknar en naturlig miljö för fisken, som blir av mycket hög kvalitet med hela fenor och i god kondition, innan den efter 2–3 år är klar för utsättning.

Strömfiske i Tidans vattensystem vid Baltak.

FOTO: ULLA-MARTA TALL

FOTO: ULF BÖRJESSON

Källefalls fiskodling producerar 40 ton fisk årligen, varav hälften utplanteras i vattnen på Hökensås. Totalt sett producerar vi 80 ton, varav hälften sätts ut på Hökensås, säger Ulla-Märta Tall.

Ulla-Märta berättar vidare att ännu idag används de dammar som byggdes i början av 1900-talet. Dock är anläggningen tungarbetad just därför att dammarna är spridda över en mycket stor yta. Detta gör dem svårbevakade och man har problem med predatorer såsom häger, fiskgjuse och mink. Man räknar med att man årligen förlorar drygt 2 ton i produktion beroende på detta.

Kultur och natur

NU SATSAR man framåt. Man har på förslag att bygga nya moderna dammar i omedelbar anslutning till den nyare delen av Källefall, och detta ska vara klart i slutet av nästa år. Själva inriktningen av verksamheten kommer man att försöka behålla så intakt som möjligt, men vissa nyheter kommer att ske. Den helt nya sjön för enbart öring har blivit mycket uppskattad; tyvärr finns det inte så många fler sjöar att tillgå som håller önskat djup för att fisken ska må bra.

Förutom ett tidvis strålande fiske vad gäller regnbåge i fin kondition, så bjuder »åsen« på mer. Bland sevärdheter kan nämnas Brandtorps vackra 1600-tals kyrka med målningar av Johan Kinerus, samt naturligtvis Falks Grav, som ligger långt inne i själva fiskeområdet.

Jonas Falk var skrädderiarbetare. Han deltog i ett postrån där en av postiljonerna dödades. Falk avrättades under allmänhetens beskådande vid Svedmon, och platsen är utmärkt med ett järnkors och en sten. Det sägs att det alltid finns färska blommor på graven, och då jag den första november i höstas tog mig dit för att se om skrönan stämmer – så låg där en färsk bukett blommor på hans grav…

Jag är långt ifrån ensam om att ha vandrat på åsen någon sen augustikväll, sett älgparet komma ner till Bastugölen för att dricka medan vaken sakta breder ut sig över sjön, och hört kattuggleungarna smågnabbas uppe i den stora granen på motsatta stranden. Eller plockat av de solvarma hjortronen ovanför Sydvattnet medan fiskgjusen gör ett svep över sjön. Det skulle likaväl kunna

Fortsättning nästa sida

Hökensås ...

Fortsättning från föregående uppslag

vara någonstans i Norrlands inland, och inte inom en halvtimmes färd till närmsta stad, Tidaholm. Att man praktiskt taget varje gång ser tjädrar, rådjur eller annat vilt försämrar inte känslan av att området är något extra, inte bara för oss flugfiskare, utan även för dem som följer med och hellre plockar bär, svamp eller bara vill ströva omkring i lättgången terräng.

Kända flugfiskare

UNDER ÅREN har en hel del celebriteter prövat på fisket på Hökensås. Nils Färnström demonstrerade flugfiske inför ett gäng förvånade jägmästare i Nordvattnet och lyckades då med att på fluga och upphängare ta en doublé på bäckröding vid utloppet ur sjön. Teveprofilen Bengt Öste, medarbetare och en tid redaktör för Flugfiske i Norden, var en trogen besökare på åsen. Fiskeskribenten Sören Lindroths artiklar om fisket på Hökensås lockar fortfarande skaror av förväntansfulla fiskare.

Mitt eget starkaste minne härrör från början av 70-talet när jag besökte Hökensås för första gången. Jag fiskade Strandgölen, som fortfarande är något av juvelen i kronan bland sjöarna, enligt min mening. Jag var van vid våra tama portionsbågar från vår lilla sjö i Stockholm, men hade läst om Hökensås och dess vilda regnbågar. Efter två dagar utan ett hugg förbyttes min något deppiga inställning på några sekunder, då en båge tog min gammarusimitation, på bara några decimeters djup vid sandstranden, och sedan rusade ut med massor av lina. Slutligen låg »monstret« i håven. Den vägde fyra hekto. Ja ni läste rätt – och den kämpade bättre och såg bättre ut än någon regnbåge jag fått innan. Annat som jag med glädje tänker tillbaka på är när Curt Wendt en vårdag ringde och frågade; »Vill du döpa en sjö? Det är bara du och kungen som hittills fått detta privilegium«.

Kvalitetsfiske för många

DET ÄR NATURLIGTVIS viktigt att se till att området behåller sitt goda rykte och sin höga status, samt att det blir känt för nya fiskare utöver de som återkommer varje år. Ett sätt att mäta popularitet och andel nya besökare är via de fiskekort som säljs varje år till Hökensås-sjöarna samt fisket i Tidan vid Baltak.

Under de senaste femton åren har det pendlat mellan som lägst 1998 med cirka 12 000 sålda fiskekort till 2005 där det

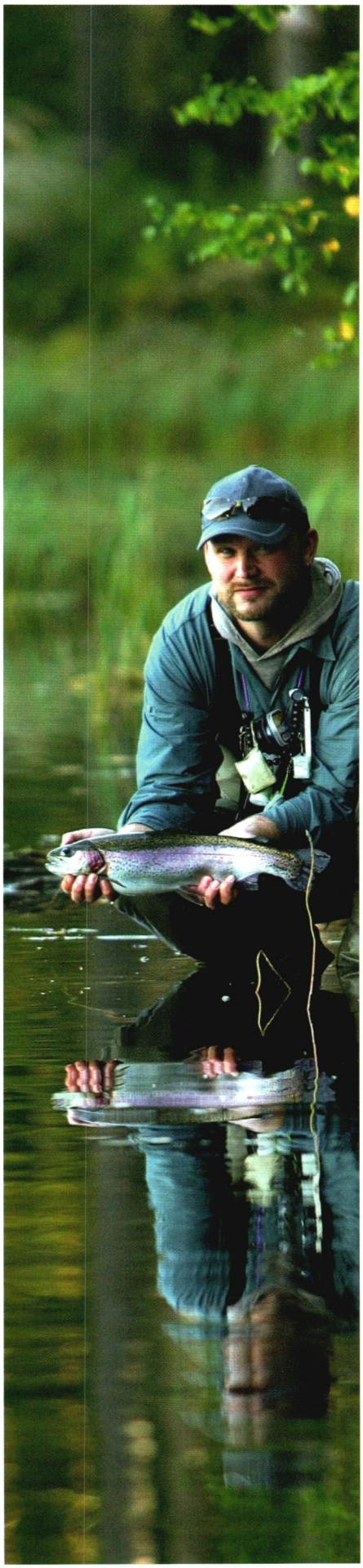

FOTO: ULF BORJESSON

närmade sig 25 000. Nu är inte antalet sålda kort i sig ett signum på kvalitet, men siffrorna ger ändå en viss indikation på att området behåller och kanske även ökar i populäritet.

Det som glädjer speciellt, enligt Ulla-Märta, är att det tillkommer nya gäster från grannländer som Norge och Danmark, samt att även Tjeckien är på stark frammarsch att upptäcka Hökensås som ett attraktivt flugfiske- och turistmål.

Det vanliga är att den inbitne flugfiskaren kommer på våren. Om inte tidigare så gärna då sjösandsländan kläcker i maj samt på höstkanten när det kan bli massiva kläckningar av nattsländor då väderförhållandena är de rätta. Familjefiskaren är på plats under sommaren, då man förutom att fiska exempelvis kan bada eller spela tennis.

Hökensåsveteran

JAG TOG KONTAKT med en av de personer som fiskat längst på åsen, Berne Kvist. Han har sedan1965 minst en gång per år tagit sig upp från Helsingborg, för att under några dagar tillsammans med en vapenbroder, njuta av natur, fiske och trevligt umgänge. Berne berättade att när han började besöka området kostade ett fiskekort tio kronor. Året efter höjde man priset till tolv, vilket ansågs som väldigt dyrt.

Hans favoritsjö är fortfarande Strandgölen, med Lilla Havssjön som god tvåa. På min fråga vad han mest uppskattar med Hökensås, svarar han att det är nog naturupplevelsen och att fisken har en så god kvalitet. På frågan om det är något som han skulle vilja ha annorlunda, eller förbättra, får jag svaret – egentligen ingenting. Möjligtvis tycker han det är synd att man släppt till fiske med flytringar till just Lilla Havssjön. Det stör den naturupplevelse man förväntar sig.

De mörka moln som eventuellt hopas över anläggningen är inte omedelbart hotande. Klimatförändringen är givetvis oroande. Då och då förekommande skogsbränder. De tillsyningsmän, som utöver kontroll av fiskekort håller rent runt sjöarna, har även som uppgift att avvärja alltför farliga försök till att göra upp eld på olämplig plats och tid.

Jubileumsaktiviteter

FÖR ATT FIRA 50-årsjubileet, planeras diverse aktiviteter under 2007. Den 6:e juni, nationaldagen, blir det ett antal attraktioner för besökarna. Exempelvis demonstration av flugfiske för dem som vill pröva på detta under sakkunnig ledning.
www.hokensas.se

Granbarkborre – i skogen och på vattnet

Följderna av naturkatastrofer är förfärliga, men gynnar alltid viss flora och fauna. Skadad, döende och död ved ger goda livsbetingelser åt vissa insekter. Småkryp som vid givna tillfällen i mängd kan blåsa ut över vattnet ...

TEXT: JOHANNES PÅLSSON
TECKNINGAR: THOMMY GUSTAVSSON

LÖRDAGEN DEN 8 januari 2005 var en dag då en storm, med massiva trädfällen som följd, i ett slag ändrade förutsättningarna för skogsägare i södra Sverige. I dag 2007 står skogsägarna som bekant inför en ny utmaning – granbarkborren. I spåren av stormen Gudrun så bildades det massiva yngelhärdar för skadeinsekter som granbarkborren. Just som det sista trädet efter Gudrun blivit upparbetat och utkört som kom nästa bakslag – orkanen Per. Inte tillnärmelsevis lika förödande i sig men nya yngelhärdar för insekter uppstår. Krisen med »borren« är redan sedan tidigare ett faktum. Hur stor den här krisen blir står och väger med dels hur branschen klarar av bekämpningen och dels hur vädret kommer att bli under vår och sommar.

Det var med dessa problematiska realiteter som bakgrund jag nästan omedvetet började mala kring tanken huruvida den här insekten kommer att kunna påverka flugfisket?

Granbarkborren

DET FINNS OLIKA typer av granbarkborrar men den art som nu utgör största hotet skogen kallas för den åttatandade granbarkborren. Borren är en av de största skadegörarna på gran i Sverige. Arten angriper som regel grövre virke och ynglar i den tjocka barken.

Svärmningen sker under våren när temperaturen når 18 grader. Beroende på sommarvädret kan sedan fler svärmningar äga rum. Övervintringen sker i marken, eller som man nyligen upptäckt, under barken. Normalt sker angreppen på träd som har nedsatt livskraft men vid stora svärmningar angrips även frisk skog. Granbarkborren är 4–5 millimeter lång och mörkbrun. Alltså storleksmässigt en utmaning att binda en imitation av. Även den sextandade granbarkborren ställer till med problem efter stormen. Denna insekt går på klenare skog och är endast hälften så stor som den åttatandade – den är i »jassidstorlek«.

På fiskens meny?

SÅ KOMMER VI till den för flugfiskare intressanta delen. Kommer denna borre någon gång, och i så fall i vilken utsträckning, att hamna på vattnet? Öring och regnbåge är kända för att ta tillfällen i akt och tacka inte nej till något dukat bord. Vi behöver inte tvivla kring huruvida fisken förstår att äta borren eller inte.

Därmed tillbaka till den ursprungliga frågan – hamnar den på vattnet? Granbarkborren är knuten till granskog och inte i någon fas av sin livscykel på något sätt till vatten. Detta kanske gör det lätt att diskvalificera hela tankegången. Men getingar, gräshoppor, bärfisar, myror med flera småkryp är andra insekter som inte har någon direkt koppling till vatten. Även om man som flugfiskare tycker dessa vara självklara, eftersom de finns representerade i flugasken.

Utblåsta på vattnet

FÖRESTÄLL DIG följande: Det är en fin vårdag vid en regnbågssjö i södra Sverige. Faktiskt första dagen som temperaturen letar sig över 20 grader. På väg ut till sjön strövar jag genom en gammal granskog som klarat stormarna och står kvar. Skogen visar dock på svåra angrepp av granbarkborre och många träd har redan tappat all bark.

När jag kommer ut till sjön som är omgiven av granskog, så ser jag att skogen på motsatta sidan verkar mycket friskare. Nu börjar solen värma rejält men ingen fisk syns till. Plötsligt kommer en hård vindby in över sjön, fångar fluglinan och jag sätter flugan i nacken. När jag lyckats få loss flugan, som tack och lov inte trängde in med hullingen, och vänder upp blicken, ser jag till min förvåning sporadiska vak. Till en början försiktigt men med snabbt ökande frekvens. Fler fiskar och tätare mellan vaken!

Snabbt byter jag till en ordinär torrfluga. Flugan ligger på vattnet och jag vet att fisken passerar i närheten. Den kan inte ha undgått att se min fluga, men tar inte.

Efter en kvart har det slutat vaka och ingen fisk har visat något intresse för min fluga.

Huruvida det ovan beskrivna kan inträffa i sommar är väl osäkert. Mina tidigare erfarenheter säger mig dock att det är fullt möjligt. Vid flera tillfällen har jag varit med om vakfester när fisken tagit mängder av små lågt flytande »baggar« – och då ratat allt annat. Varje flugfiskare vill i en sådan situation, när fisk börjar vaka, givetvis veta varför och vad det är som händer.

Fortsättning nästa uppslag

Granbarkborre ... *Fortsättning från föregående sida*

Granbarkborrarna förflyttar sig snabbt och ibland över stora avstånd. Enligt Åke Lindelöw, som är fältentomolog vid Statens Lantbruksuniversitet (SLU) ska granbarkborren ha återfunnits i öringmagar och detta även i fjällmiljö, långt ifrån granskog. Något som kanske är värt att beakta även om man inte har granskog i direkt anslutning till det vatten man befinner sig vid.

Tveeggad insektsbekämpning

BEKÄMPNINGEN AV granbarkborren är en svår nöt att knäcka för skogsägarna. Det finns ett antal mer eller mindre vedertagna metoder för bekämpningen. Det jag finner av intresse här och vill uppmärksamma läsaren på är den kommande användningen av preparatet *cypermetrin*. Eftersom mina kunskaper i ämnet inte är så stora så tog jag kontakt med två i frågan insatta herrar på Falkenbergs kommun. Ingemar Alenäs och Jan-Erik Månsson. Så här skriver Jan-Erik Månsson i sitt svar till mig.

»Ett av problemen med cypermetrin är att det är mycket toxiskt för fisk och andra vattenlevande organismer såsom olika bottenlevande djur, vilka är viktiga i ekosystemen. Det finns två huvudvägar hur cypermetrin kan transporteras. Dels via luft vid sprutningstillfället och dels via avrinning. Ämnet binder starkt till partiklar och detta beskrivs i litteraturen vara en miljömässig fördel. Ingemar Alenäs misstänker dock att det ibland kan vara en nackdel eftersom giftet kan transporteras via partiklar in mot fiskarnas gälar och att giftet binds till gälarna lättare än till partikeln. Detta resonemang stöds av den händelse som inträffade i Kungsbacka för ett antal år sedan, när en stor mängd fiskar dog i en fiskodling. Giftet var det numera förbjudna permetrin vilket dock liknar cypermetrin så när

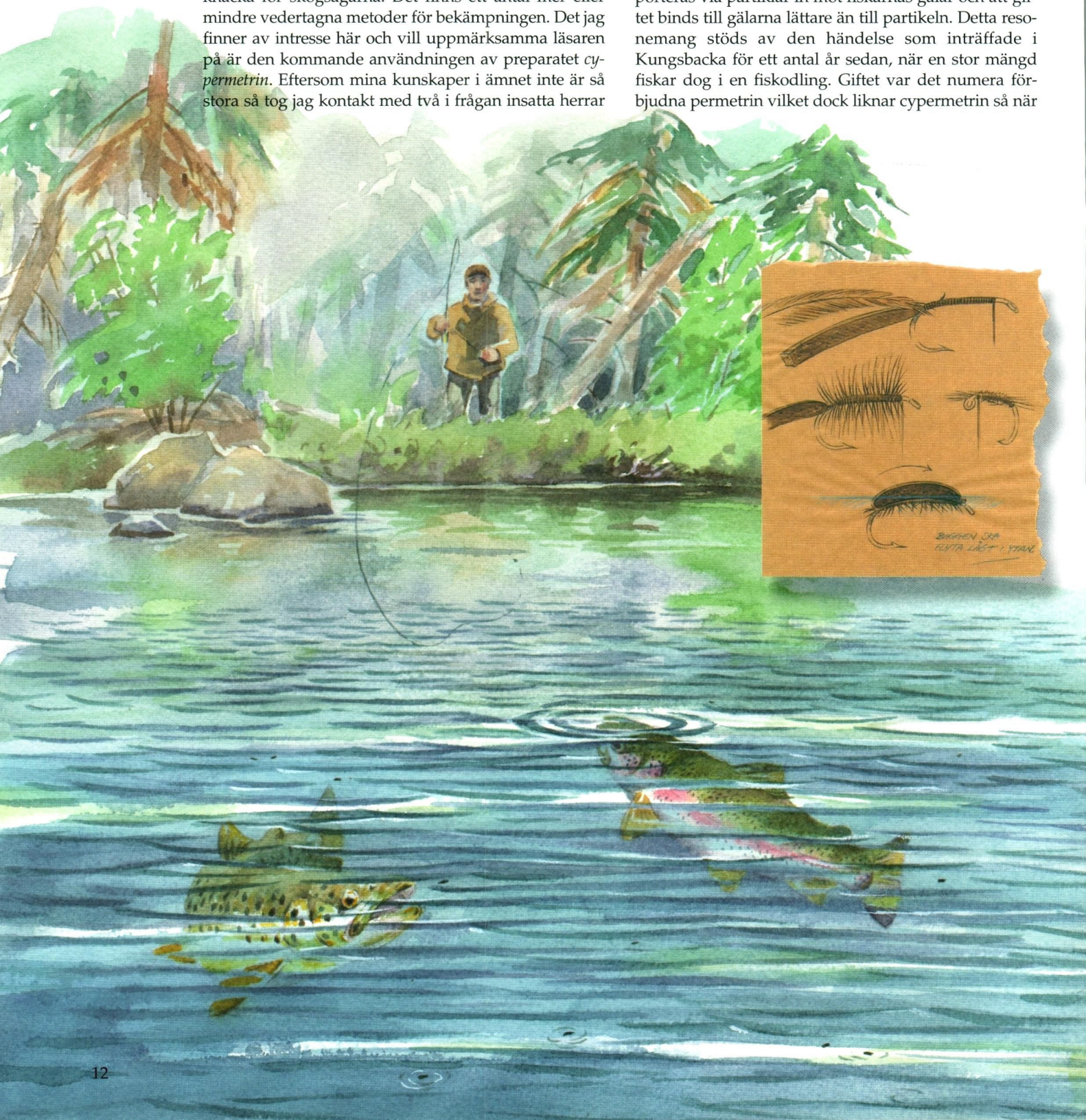

som på en atom. Cypermetrin är dessutom 10 gånger giftigare än dess föregångare permetrin.

Skyddsavståndet till vattendrag är därför som du inser mycket viktigt. Under 2007 kommer man att använda sig av fångstvirke + feromon + gift.

Granbarkborrarna lockas till reset med hjälp av feromoner (doftämnen). När djuren anländer och börjar äta av virket dör de av cypermetrinet som man behandlat stockarna med. Ett problem kan vara att granbarkborrarnas naturliga predatorer, exempelvis myrbaggar, också lockas till dessa giftfällor. Detta är inget orimligt resonemang eftersom feromonerna består av ett tre komponenter och en av dessa tre lockar myrbaggen effektivare än granbarkborren. Det är just denna komponent som förekommer i störst mängd i den konstgjorda feromonmixen. (Varför kan man fråga sig?)

Predatorerna ligger ofta efter ett bytesdjur i populationstäthet och om man slår ut predatorer på detta sättet är det inte omöjligt att tänka sig att i frånvaro av predatorer så kommer granbarkborren att hämta sig snabbare efter giftbehandlignen och markägarna kommer att drabbas hårdare på några års sikt. Med andra ord man biter sig själv i svansen.«

Risk för miljöstörningar

Det är en svår situation för skogsbruket när man nu står inför större hot än någonsin tidigare. I sådana situationer gäller det att inte vidta panikåtgärder. Ofta kan man få uppfattningen att det på högre nivå är viktigare att ge sken av att man gjort något än om det man gjort verkligen var befogat och framför allt verkningsfullt. En uppmaning till alla fiskvänner är att vara observanta på hur detta går till och notera eventuella följdverkningar. Läckage av gifter hamnar förr eller senare i våra vattendrag och ger som regel konsekvenser. Ju större opinion det finns desto snyggare och för miljön skonsammare måste bekämpningen av granbarkborren skötas.

Bekämpningsinsatser gäller inte bara granbarkborren även om det är den som är i ropet just nu. Över hela landet finns det ett stort antal »skadeinsekter«, både i skog och jordbruk. Detta tror jag är något man som flugfiskare ska vara observant på. Det kan vara en insekt som man aldrig tidigare förknippat med flugfiske och aldrig kunde tro skulle ha någon betydelse i fisket. Rätt vad det är sker det någon större förändring genom exempelvis då en storm som gör att vi får tillfälliga populationstoppar av vissa arter. Ingen nyhet i sig – men kanske något man som flugfiskare glömmer när man sitter och binder sina älskade dagsländeimitationer. Troligen så kommer fisken alltid att anpassa sig snabbare än fiskaren vid förändrade omständigheter men vi kan försöka hänga med genom att till exempel binda små vanligen mörkbruna bagg- och borrimitationer att ladda flugasken med.

Bindbeskrivning

KROK: lätt nymf- eller standardmodell, stlk 16–20.
KROPP: mörkt hackel, på större storlekar även lite mörk dubbing. Hacklet klipps ned på undersidan.
RYGGSKÖLD: Mörk (brun) foamremsa. Binds in över hela krokskaftlängden och viks framåt över flugan som sista moment.

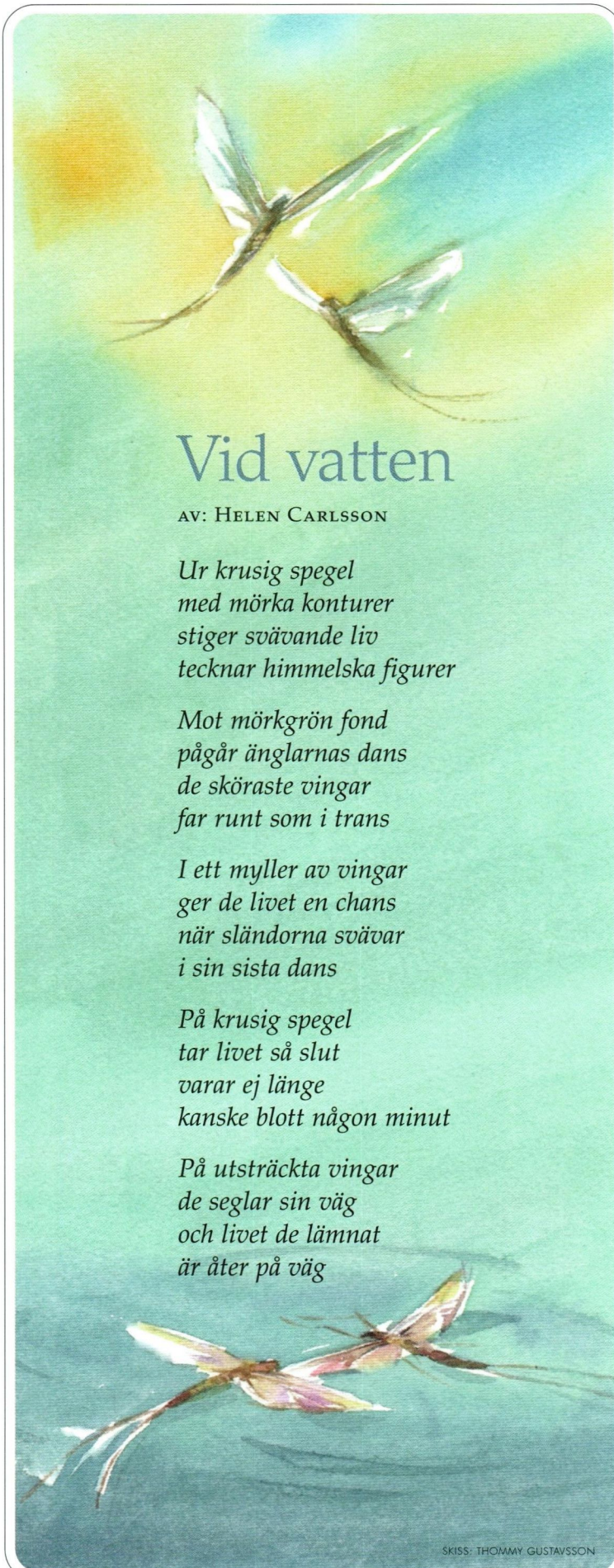

Vid vatten

av: Helen Carlsson

Ur krusig spegel
med mörka konturer
stiger svävande liv
tecknar himmelska figurer

Mot mörkgrön fond
pågår änglarnas dans
de sköraste vingar
far runt som i trans

I ett myller av vingar
ger de livet en chans
när sländorna svävar
i sin sista dans

På krusig spegel
tar livet så slut
varar ej länge
kanske blott någon minut

På utsträckta vingar
de seglar sin väg
och livet de lämnat
är åter på väg

SKISS: THOMMY GUSTAVSSON

Etter mange år med fluestanga etter laksen har jeg fått et nært forhold til synkelina. Uten tvil har den gitt meg de fleste lakser og de beste opplevelsene ved elva. I middels- og store elver kan en eller annen form for synkeline med fordel brukes gjennom hele sesongen, ikke bare på stor og kald elv.

TEKST OG FOTO: THOR JACOBSEN

På tur med synkelina

Den svenske laksefisker og forfatter Jan Johansson skriver i boken *Laks* følgende: »For meg er synkesnørefisket en stor lidenskap; et fluefiske jeg alltid lengter tilbake til.«

Jeg føler det samme.

Sammenlignet med det klassiske fisket med fuktig silkeline, hvor dybden av utfiskingen best kunne varieres ved hjelp av forskjellig kasteteknikk og fluas tyngde, har vi i dag et stort utvalg av synkeliner. Dette gjør det lettere å variere dybden under utfiskingen.

Personlig har jeg i de fleste tilfeller klart meg utmerket med en normalsynkende line.

Synkelina kan for mange kanskje virke tung å håndtere i starten. Men med litt trening går det som regel uten vanskeligheter.

Ved god strøm inntil bredden vil man ved kun å løfte stangtoppen, bringe fluesnøret opp til overflaten. Dette stangløftet var første fase i det klassiske speykastet og fikk silkesnøret og lakseflua opp.

Imidlertid er det et godt prinsipp uansett strøm i vannet å alltid innlede et nytt kast med en nedstrøms svitsj, for deretter å følge på med et vinklet kast. Da kommer man inn i en god rytme og kan gjennomsøke hølen metodisk som om det skulle vært en flyteline man benyttet.

Ei synkeline gir lengre kast. Den tynnere snøredimensjonen gir mindre luftmotstand, noe man tydelig merker i vind. Den korte fortommen, spesielt dersom den er kombinert med en fortynget flue, vil gi god strekk og få flua til å fiske raskt etter utlegget.

Et oppstrøms mend i det flua lander, evt. kombinert med et skritt nedstrøms får flua til å synke ytterligere.

Fiskedagboka gir minner om bruk av synkelina under forskjellige forhold.

Stjørdalselva i juni

De første ukene i juni innebærer usikkerhet med hensyn til laksefiske. Slik er det også på Einang i Stjørdalselva. Det ligger ofte mye tid og arbeide bak hver fisk, men belønningen er stor hvis man lykkes. En stor og nystegen blanklaks kan bli resultatet.

Det hadde vært kaldt i været de siste dagene. Vårflommen var for lengst over og elva hadde stabilisert seg på normal vannstand. Vannet var klart med en temperatur svingende mellom seks og åtte grader.

Oppe på gårdstunet traff jeg Hågen som leier ut elvestrekningen. Han hadde vært oppe på Øvre på morgenen og var sikker på at det nå stod laks i hølen. Jeg burde ta en tur med fluestanga på kvelden. Hans råd er det lurt å følge.

Øvre Einang er en langstrakt laksehøl idyllisk beliggende med utsikt mot bratte skogkledde åser og frodig åkerlandskap. Øvre del av hølen er preget av en relativt kraftig innstrøm over storsteinet elvebunn. Det er flere standplasser for laks her, men jeg har alltid følt at flua svinger litt for hurtig gjennom vannet. Ned mot midten av hølen roer elva seg og det er herifra og nedover man på normalstor elv bør være oppmerksom. Nederst skyter elva på ny fart, for deretter å svinge slakt mot høyre forbi Einang Gård.

Landskapet var preget av forsommer med grønne velstelte åkrer. Blomsterduft og fuglesang fylte luften. Småbekker klukket mellom bergnene. Laksefiske i juni

Fortsättning nästa uppslag

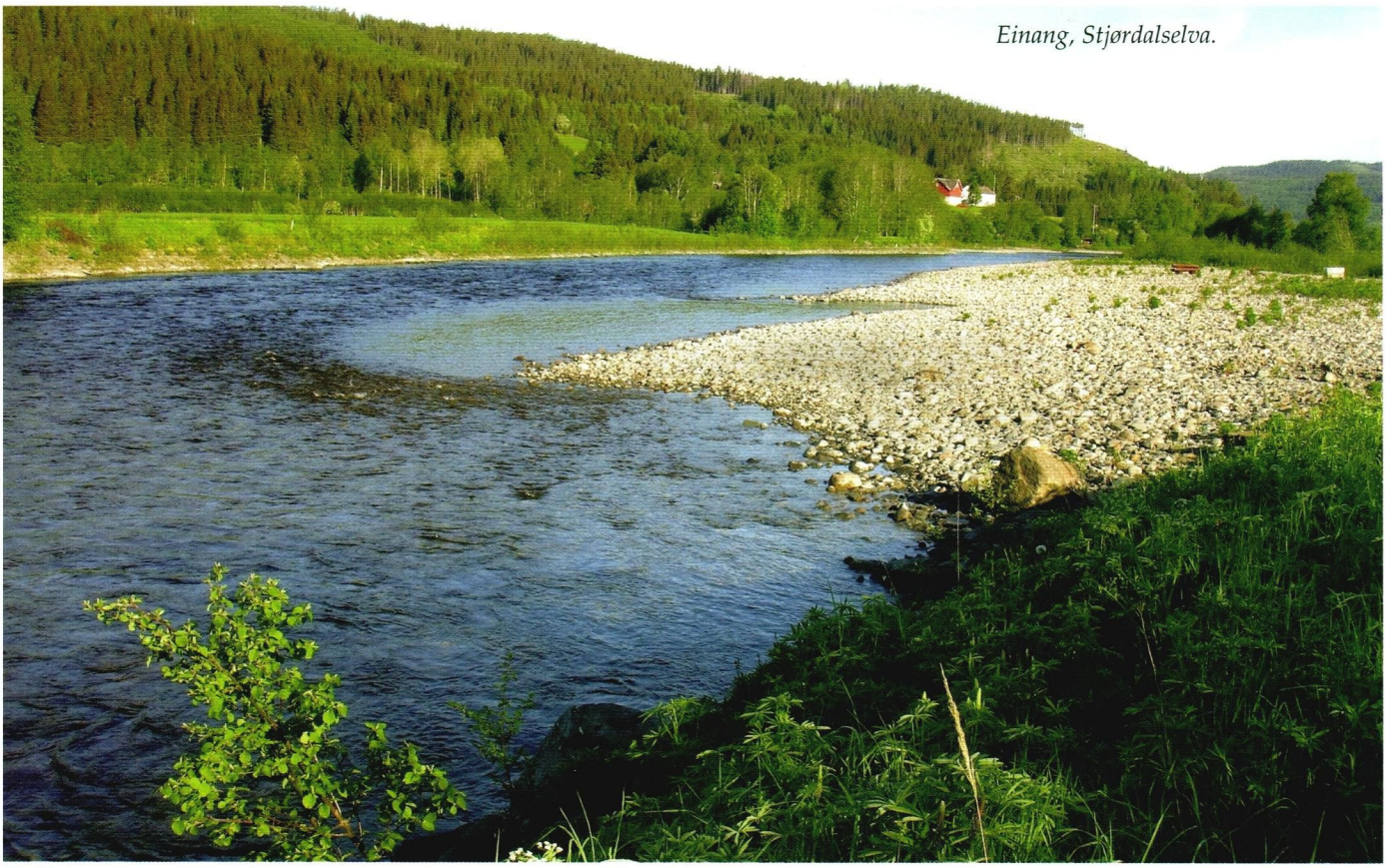

Einang, Stjørdalselva.

På tur med synkelina

Fortsättning från föregående uppslag

inneholder så mye mer enn bare fisket.

Jeg monterte 15-foteren med normalsynkende line og en fortom på halvannen meter 0.45 mm hel nylon.

Er elva klar, liker jeg å ha en viss avstand fram til flua. Fortommen kan godt gjøres kortere, dersom man benytter en lett flue. Valget falt på en halvannen tommers svart og oransje tubeflue med gullkropp bunnet på metallrør (Dee Royal).

Laksen er »the fish of a thousand casts« og vi laksefiskere er vel blant de mest tålmodige sportsfiskere. I alle tilfeller arbeidet jeg meg nedover hølen med lange underhåndskast.

Dette gammeldagse kastet, hvor snørebukten ikke settes på vannet før fremkastet, fungerer utmerket med synkeline og fortynget flue. Kastet er opprinnelig skotsk og går der under betegnelsen »the planet cast«. Med dette kastet er det lett å legge ut 30 meter line eller mer, selv for en relativt utrenet kaster.

Jeg har fisket meg nesten gjennom hele poolen. Spenningen har begynt å slippe taket og de monotone konsentriske svingene av fluesnøret får tankene til å vandre. Det har begynt å blåse og mørke regnskyer har samlet seg på kveldhimmelen.

Jeg våkner brått opp da den grønne lina stopper opp nesten helt inne på grunna. Jeg slipper løsbukta og svelger nesten porsjonsnusen. *Fast fisk!*

Etter en herlig fight i regnvær avbrutt av haglskurer kommer en blank vårlaks på 9 kg på land.

Jeg drar regnhetta over hodet og med fisken på ryggen vandrer jeg vel fornøyd tilbake til gården hvor Hågen gratulerer. Synkelina skulle gi meg flere blanklakser på denne turen.

Årøyelva i august

DET ER AUGUST i Sogn. Været har vært varmt med lite nedbør. Vannstanden i Årøyelva har vært noe under middels de siste dagene. Fisket med flyteline på strømmen ved White Stone har kun gitt meg en sjøørret og en smålaks. Begge på snaut to kilo.

Det er imidlertid med en spesiell følelse man vader nedover dette nedre elvestykke. På motsatt bredd henger grønne tette lauvtrær utover det gråfargede vannet.

I svingen nedover mot Sea Pool vader jeg forbi ei lita grasskledd øy, som halveis forsvinner når floa kryper oppover. Den lille øya har fått navnet Green Island og det er ofte hit mine tanker vandrer i mørke vinterkvelder i Oslo. Her har jeg hatt mine fineste opplevelser som fluefisker.

Vi er på klassisk grunn. Her har mange av de store celebritetene innen sportsfiske vadet forbi på jakt etter laks og sjøørret: Wilfred Kennedy, The Duke of Westminster, Percy Hargreaves, Chr. H. Munthe, Nicolas Denissoff, Sampson Field, Charles Ritz, Ernest Schwiebert, Raymond Brooks, Jacques Bemberg, for å nevne noen.

Årøyelva. Hvordan man har klart å beseire lakser mellom 20 og 30 kg her, er for meg en gåte.

Med seg hadde de kleppere i tungvektsklassen som Tenden, Johan Årøy, Knut Neset og Jon Neset.

Jeg prøver å strekke på ekstra langt her i svingen. Skrått nedstrøms skal Denissoff ha tatt sin rekordlaks på 68 engelske pund. Fortsatt står det storlaks i svingen, men ikke lenger av den størrelsen. De store tar best på synkeline og store fluer, selv på temperert elv.

Idag er det imidlertid stille og jeg sveiver inn snøret og begir meg opp til hytta for en kaffekopp og en brødskive og for å forberede kveldsfisket.

På kvelden har vannet gått opp noen centimeter og jeg bestemmer meg for å prøve storlaksen oppe på plattformene.

Jeg bytter ut 13-foteren med en kraftig 15´ Hardy. På min gamle Perfect sitter en saktesynkende line, selv om temperaturen er ca. tolv grader i vannet.

Oppe på plattformene brukes ofte 0.60 mm fortom, men jeg tar sjansen på halvannen meter 0.45 mm hel nylon med en Dee Royal bundet på plastrør i enden.

Selv om man kan fiske seg rundt de øvre poolene kun iført joggesko, beholder jeg vadeskoene med brodder på. De biter godt på det fuktige treverket.

Jeg rusler oppover grusveien og stopper opp ved Munthebroa. Lar blikket falle på den store steinen i skumsprøyta nedenfor Final Pool. Joda, elva har gått opp. Erfaringsmessig blir laksen urolig selv bare med noen centimeters variasjon i vannstand. Ofte tar den da.

Jeg går oppstrøms på venstresiden av elva og passerer Seat Pool. En meget god fluehøl. Som ung så jeg den avbildet i Ritz bok *A flyfishers life* og kunne bare drømme. Jeg fortsetter i midlertid videre oppover. Passerer klekkeriet og kommer opp til de øvre laksehølene.

I det bløte aftenslyset ligger de der: Sunshine, Tenden, Johan, Denissoff og Baronesse Pool. Det er nesten så en må ta av seg lua. Jon, klepper i elva, tror i midlertid at Langebrua og Three Waves vil fiske best på denne vannstanden og jeg bestemmer meg naturlig nok for denne fiskeplassen.

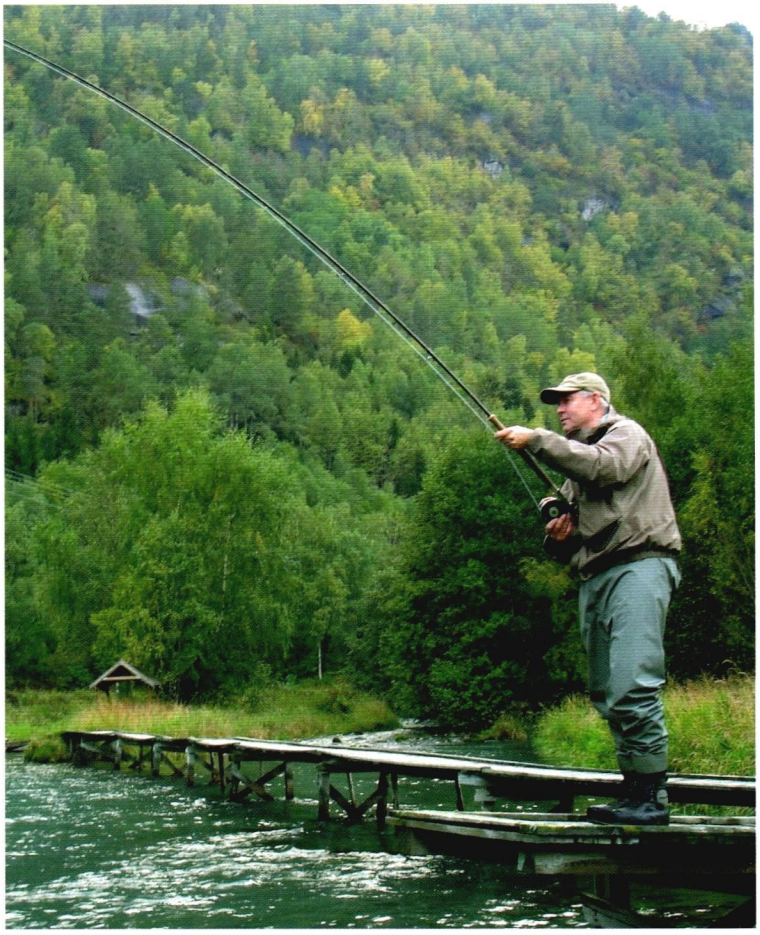

Fast fisk i Årøyelva!

Three waves avfiskes fra nedre del av Langebrua og må vel være en av de mest spektakulære pooler man kan tenke seg. Vannet kommer i stor fart under den svingformede plattformen og det gynger i brua under presset fra vannmassene. Et lavt og spinkelt trerekkverk er montert på den ene siden – »just for the psychology« som den tidligere leietager Denissoff likte å utrykke det. Thorbjørn, min fiskevert har lært meg triksene og hvor laksen står på denne spesielle fiskeplassen. En svær sløgard rager på tvers opp av vannet rett nedstrøms og løper skrått oppover mot plattformen. Noen få meter skiller øvre kant av sløa og plattformen. Laksen må for en hver pris holdes over sløgarden til den er ferdigkjørt.

En samling av splintrede og avbrekte stenger – noen sågar med stålkjerne – var samlet i ei stor kiste hos klepper Jon Neset. De fleste røyk av på Three Waves. Plattformen kalles Sukkenes Bro. Jeg liker meg bedre her enn i Venezia.

Med korte kast skrått nedstrøms arbeider jeg meg nedover plattformen. Ei flyteline ville få flua til å skøyte på det opprørte vannet. Med synkeline blir det et rolig og kontrollert søk etter laksen.

Idet flua slikker oversiden av sløgarden suger en laks seg på. Det blir en langvarig og nervepirrende stillingskrig på kort line. Her gjelder det å presse på hva man er kar om. Heldigvis forblir laksen i hølen og redskapen holder. Kun en gang er jeg nær ved å miste den forbi sløa. Med stanga pekende flatt nedover blir jeg nødt til å holde fisken direkte på snella. I det laksen glir opp i hølen igjen, står plutselig Jon der med kleppen.

Fortsättning nästa uppslag

På tur med synkelina

Fortsättning från föregående uppslag

Hvor beroligende virker ikke den karen på en stresset laksefisker.

Vi følger prinsippene for arming på Three Waves: sluttkjører fisken i hølen over sløa, drar den deretter opp og forbi kanten og slipper den så med strømmen mot Stone Pool og springer etter. Det hele ender godt. Jon løfter den rutinert på land.

Fisken måler 96 cm. Jeg trodde den var større under fighten, men strømmen får ta skylden for min feilbedømming. Hvordan man har klart å beseire lakser mellom 20 og 30 kg her, er for meg en gåte.

Om ikke så stor, så i alle fall en fin hanlaks av Årøystammen og en seier for synkelina. Jeg tar av meg hatten og tørker svetten. Jon smiler og tenner en sigarett.

River Tweed i november

DET ER NOVEMBER i Oslo. Forberedelsene til julebordsesongen er i full gang. Den første snøen har lagt seg i Nordmarka.

Julebord er imidlertid ikke i mine tanker idet jeg og petribroder Jon Roar kjører sakte over Tweedbroa syd i Skottland. Det er høstlaksen det gjelder – »the autumn run«.

Gårsdagen var kald og klar med vannstand »two feet over«. Temperaturen i vannet rundt seks grader. I løpet av ettermiddagen og natten har det blåst opp, og regnet har strømmet ned. På morgenen er vannet sjokoladefarget der det renner ut i Bridgepool, nedenfor broa. Våre engelske venner har latt laks være laks, og søkt tilflukt på puben.

Ut på ettermiddagen blåser det fortsatt kraftig, men det meste av regnet har gitt seg. Elva er »steady«, målt tre fot over sommervannstand. Vannet er fortsatt kaldt, men har klarnet opp til sterk tefarge. Store mengder løv driver nedover strømmen, både i overflaten og dypere ned i vannet.

Jeg har Boat Pool på ettermiddagen og møter Ruphus, gillien, ved fiskehytta.

Boat Pool er en klassisk laksehøl – langstrakt og relativt bred med rolig strøm som ender i et grunt brekk. Herfra renner vannet hurtig i et par hundre meters riffel hvorpå elva passerer under Tweedbroa og inn i Bridgepool.

Sauene har beitet gresset kort helt ned til bredden som normalt skråner bratt 40 cm ut i vannet. Nå stiger imidlertid elva langt inn på gressebanken.

River Tweed i Skottland. Bare den drøyt 11 meter lange synkeklumpen og noen meter skyteline er ute. Idet flua skal til å svinge inn over gressbanken er det fast fisk.

Poolen fiskes best av langs innersvingen ved normal vannstand, hvor strømmen fører flua rundt i passe fart. På tung elv fisker yttersvingen best og det blir mitt valg for ettermiddagen.

Vi setter oss på hyttetrappa og ser utover hølen. Det smaker godt med en scottish pie og en varm kopp kaffe fra termosen i det hustrige været.

Gillien bekrefter min strategi. »Deep and slow«.

Laksen velger standplass helt inn til elvebredden på høy og farget elv. På den måten unngår fisken den harde midtstrømmen, den orienterer seg også lettere ved land i det fargede vannet og ikke minst unngår den mesteparten av løvet som drifter nedover elva.

Selv om vannstanden er høy, er det tilstrekkelig med en normalsynkende line i den forholdsvis rolige poolen. Jeg fester en kort fortom til fluelina og ytterst en halvannentommers messingtube. En kort og kraftig fortom vender den tunge flua greit i utlegget. De lange »spikrene« som ofte er vanlig under det skotske høstfiske er jeg ingen tilhenger av. Da bør heller vingen forlenges for å øke lengde og volum på flua. Jeg viser fram min svarte og oransje tubeflue til gillien. Det blir ingen protester og jeg går ned til elvebredden.

Både utstyr og avfisking er svært likt det norske tidligfisket som mange av oss er vant til. Bare omgivelsene er annerledes: De beitende sauene i de parkliknende gressgangene rundt elva, og i bakgrunnen de skotske »rolling hills of The Borders«. John Ashley Cooper beskrev dette landskapet som noe av det vakreste i Skottland – »the land of the sheep and the grouse«.

Med alminnelig god kasteteknikk trenger man ikke båt på Boat Pool og spesielt ikke i dag med flomstor elv og laksen helt inn til bredden. Det eneste problemet er den kraftige vinden som oftest blåser nedstrøms. Det beste kastet er et dobbelt speykast med høyre eller venstre hånd øverst på håndtaket, alt etter hvor vinden kommer fra og fra hvilken bredde man fisker.

Med korte kast beveger jeg meg nedover elva. Bare den drøyt 11 meter lange synkeklumpen og noen meter skyteline er ute. Idet flua skal til å svinge inn over gressbanken er det fast fisk. Kjøringen er uproblematisk i den rolige strømmen. En fin høstlaks på seks kilo blir resultatet.

Rett foran et sauegjerde som løper helt ned til vannet, skjærer elva seg inn i gressbanken. Her tar en ny laks den dyptsvømmende flua. Ruphus håver fisken, som er mindre. Vekta viser 4,5 kilo.

Det er korte dager i november og det har allerede begynt å mørkne. Jeg er godt fornøyd og spør Ruphus om han vil gjøre noen forsøk.

Gillien tar stanga mi og går oppstrøms mot fiskehytta til en liten gressodde som stikker ut i poolen. To minutter etter har han fast fisk på. Jeg er imponert. En ny laks på 4,5 kg løftes opp fra det fargede vannet.

På grunn av de umulige værforholdene ble det den novemberdagen kun tatt fem fisker i hele Tweed elva. Tre er herved beskrevet. De andre to ble tatt lenger ned i elva. Et morsomt minne fra et spesielt fiske.

I tussmørket rusler vi oppover grusveien mot bilen. Novemberregnet siler ned og jeg er våt og frossen.

Nå skal et glass whisky på puben smake godt.

Hot News!

Sameo Classic Black Chili

Ett av de roligaste och hetaste spö vi någonsin byggt! Ett smygspö för små vatten och skygg öring, spöet som ger dig fiskelägen Du inte trodde fanns... även när det blåser upp!

Det 6 fot långa Sameo Classic Black Chili #5 är ett otroligt kompetent Spine Direction flugspö designat av Gunnar Rask Nielsen. Med samma fina kastegenskaper som sina syskon i Classic serien,med samma fina detaljer och finish, sätter Sameo en ny standard för hur och var ett flugspö kan användas! Stor fisk, litet spö...Kan det bli roligare?

Kastegenskaperna är helt otroliga och måste upplevas! Tighta linbågar och prickskytte presentationer från tillsynes omöjliga lägen gör spöet till ett effektivt vapen i din flugfiskearsenal!

Sameo Supreme linan som medföljer kompletterar spöt perfekt ...
Underhands såväl som överhandskast går smidigt och lätt!
-Känslan av ett # 2, och kraften från ett # 5!

Hetta upp spöarsenalen med Sameo Classic Black Chili! Du kommer se på flugfiske med helt nya ögon, och fånga fisk där du förr bara drömt om att kunna fiska!

Design Gunnar Rask Nielsen

Spine direction

Sameo Classic Black Chili AFTM Klass #5

Vikt: 80 gram
Längd 6 fot (180cm)
Rullfäste: Nickelsilver / kolfiber
Tapering: 3/4 (medium)
Öglor: 8 st + toppögla
Antal spödelar: 2

2 års fabriksgaranti + 2 års drulleförsäkring
Cordura spötub, tygfordral, putsduk och en anpassad Gunnar Rask Nielsen designad Sameo Supreme fluglina ingår i priset!

Pris: 2195:-

flugor.se

Beställer du innan kl 16.00 skickar vi försändelsen med A-post samma dag!

A-post

Gamla brovägen 4, 371 60 Lyckeby
Telefon kontorstid: 0455-32 56 80

Jennifer och jag hade kommit till Irland i den ljuvliga månaden maj för att studera får och ull, fiska och ta reda på varför irländarna stavar whiskey med ey. Det var mitt i hektisk mayfly-tid då den största och vackraste av dagsländor kläcker. Vi såg inte fram emot att sitta till höger i bilen och köra på vänster sida av vägen, men däremot att resa till grevskapet Connemara och sjön Lough Corrib som är berömd för sin fina öring. Där skulle vi fiska våtflugan Connemara Black och de obeskrivligt sköna, irländska torrflugorna med sina långa rapphönshackel.

Alice Conba
Irlands flugbindardrottning

TEXT OCH FOTO: LARS-ÅKE OLSSON
FOTO: JENNIFER OLSSON

FRÅN EN KULLE ovanför sjön kunde vi se hur hård nordvästlig vind och regn piskade vattenytan och förvandlade den till en skummande, kokande kittel där varken öring eller dagsländor skulle våga visa sig. Så långt ögat kunde nå syntes ingen båt. De brittiska öarna och Irland upplevde den våtaste maj på 20 år och vi avråddes från att ge oss ut på sjön som är en av Europas största. I en liten vik, i lä för den hårda vinden, kunde vi i alla fall doppa handen i berömda Lough Corrib och se några Mayflies.

Mästare redan som sjuttonåring

NU SATT VI i Alice Conbas lilla flugbindningsstuga omgivna av franska rapphönsfjädrar, påfågelfjädrar, bindsilke och glasburkar fyllda med hackel, sorterade i storlekar och färger, prydligt uppradade på väggarna och lätta att komma åt. Det lätta regnet förstärkte den mjuka grönskan i det irländska landskapet och genom den öppna dörren hördes koltrastens klara vissling.

Alice Conba-McInerney är en erfaren och skicklig flugbindare. I grevskapet Tipperary och i staden med samma namn, bor hon och hennes man Noel i ett litet vitt hus med irländskt grön dörr. På baksidan av huset finns hennes lilla flugbindningsstudio, i format som en svensk lekstuga.

Hon växte upp i en irländsk fiskefamilj som under flera generationer varit flugfiskare. Vid 14 års ålder såg hon sin far binda flugor och bestämde sig för att bli en bättre flugbindare än han var. Vid 17 års ålder vann hon de irländska flugbindningsmästerskapen, All Ireland Fly Tying Championship, och då bestämde hon sig för att bli flugbindare på heltid.

Alices rykte växte och antalet beställningar ökade stadigt vilket innebar att hon måste anställa kvinnor som hon lärde upp till flugbindare. I mitten av 1970-talet och fjorton år framåt hade hon tio kvinnor anställda som band 1 200 flugor om dagen. Alice är helt självlärd som flugbindare och när hon 1989 besökte USA för första gången såg hon någon annan än sin far binda flugor. Hon har demonstrerat sin flugbindning i USA, Holland, Norge och Tyskland.

Alices hem, ett litet vitt hus med irländskt grön dörr.

Vid sidan av flugbindningen binder hon också flugbroscher med klassiska flugor eller favoritflugor. En annan av hennes specialiteter är att montera flugor och rama och glasa in dem så att de kan hängas på väggen. Det är intressant att höra att hon under sina 56 år som flugbindare bara har fiskat en eller två gånger och det tillsammans med sin far

Egna lösningar vid bindstädet

ALICE ÄLSKAR sin flugbindning och kan inte tänka sig att göra någonting annat. Varje ny dags morgon startar med en kopp irländskt te och rostat bröd och därefter beger hon sig till flugbindningsstugan.

Lika intressant som själva flugbindningen är att sortera material och att lösa flugbindningsproblem. Hon säljer flugor till flugfiskare över hela Europa. Flugorna är av högsta klass när det gäller kvalitet och utseende. Hon designar inga nya mönster utan är helt nöjd med att binda de som redan finns. Likt många andra professionella flugbindare som tillbringar långa stunder vid bindstädet så har hon funnit genvägar och förbättringar när det gäller snabbhet och teknik.

Ett sådant tillfälle var den gången hon skulle binda vingar på en våtfluga och bara hade en vänsterfjäder men ingen högerfjäder att para den med. Då vek hon en sektion av fjädern i tre delar och fick en perfekt rak vinge.

Det är lika fascinerande som intressant att sitta vid hennes sida och studera hennes flinka fingrar och bindteknik. När hon dubbar, till exempel, rullar hon på en

Fortsättning nästa uppslag

Att fiska en ström som slingrar fram mellan Irlands gröna kullar i mayfly-tid är en stor njutning. Särskilt med någon av Alice Conbas sköna kreationer på tafsspetsen.

... hon skulle binda vingar på en våtfluga och hade bara en vänsterfjäder men ingen högerfjäder att para den med. Då vek hon en sektion av fjädern i tre delar och fick en perfekt rak vinge.

Alice Conba ...

Fortsättning från föregående uppslag

liten bit hår på bindtråden, skjuter upp den mot kroken, rullar på en liten bit hår igen, skjuter upp den och så vidare, tills hon får den längd dubbing som hon anser räcker till kroppen på flugan. Hon använder ingen hackeltång utan föredrar att linda hacklet med fingrarna som ger henne en bättre kontakt och känsla för hur fjädern skall lindas. Av samma anledning dröjde det många år innan hon började använda trådrullhållare.

Specialitet – klassiska våtflugor

ALICES SPECIALITET är klassiska våtflugor och givetvis de typiska irländska torrflugorna som skall representera sjösandsländan – The Mayfly. De stora torrflugorna binds traditionsenligt med två till tre franska rapphönshackel, naturligt och färgat i nyanser av grönt och brunt. Den franska rapphönan är större och fjädrarna är längre och annorlunda mönstrade än den vanliga rapphönans som används på mindre våtflugor och nymfer. Flugorna har trots det mjuka hacklet, eller tack vare det, en fantastisk flytförmåga. De långa hackelstråna böjer sig bakåt och under kroken och fjädrarna rör sig för minsta rörelse eller vind och ger intryck av att sländan vilken sekund som helst skall lyfta från vattenytan. The Irish Mayfly har ett styvt kortare tupphackel som stöttar upp rapphönshacklet, en kropp av flossilke som ibland har ett kort palmerhackel som ribbas med guldtråd. Tre långa stjärtspröt av fasantuppens stjärtfjäder kompletterar.

Alice Conbas våtflugor har jag använt alltsedan jag träffade henne vid flugbindningsmässor i början på 1990-talet i Holland och i Norge. Min flugask skulle kännas

tom utan de March Brown och Wickham´s Fancy (Se artikeln *Två flugor* i FiN nr 3/2006) som kommer från hennes irländska flugbindningsstäd. Jag använder dem som torrflugor, kläckare och våtflugor och hur de än används är de lika effektiva.

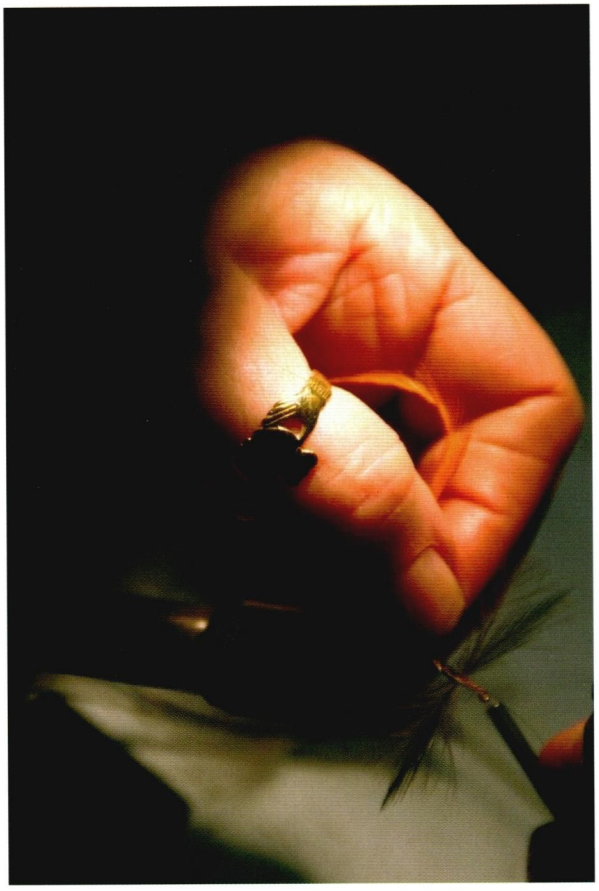

Hon använder ingen hackeltång utan föredrar att linda hacklet med fingrarna som ger henne en bättre kontakt och känsla för hur fjädern skall lindas.

WICKHAM'S FANCY

MARCH BROWN

ALICE CONBA

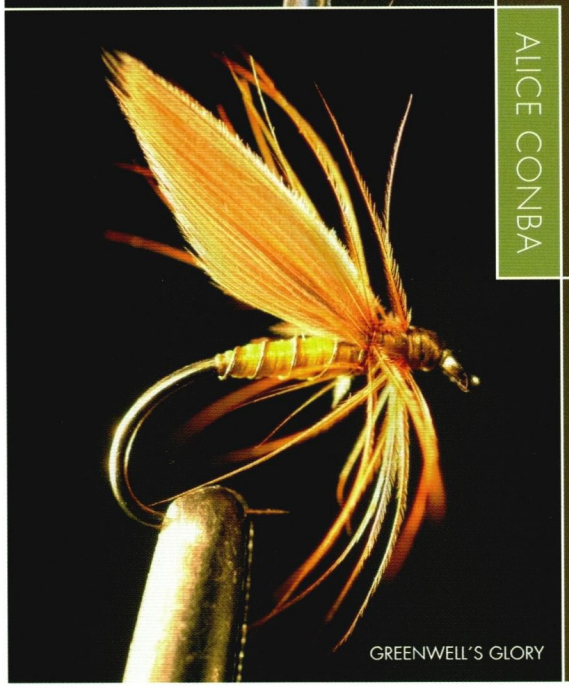

GREENWELL'S GLORY

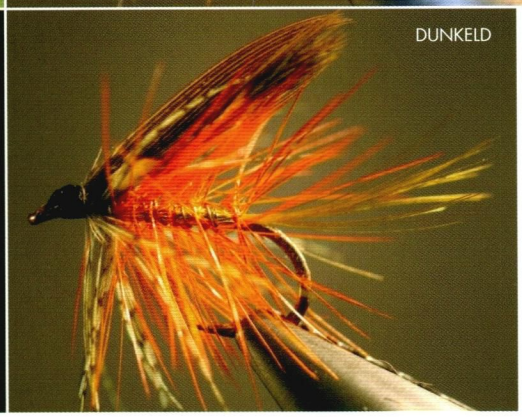

DUNKELD

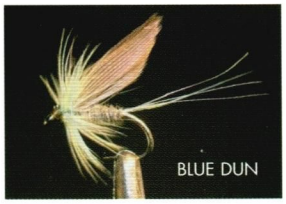

BLUE DUN

Vad är vad?

Jag är ingen biolog eller forskare, men genom hela mitt liv har jag levt i ett nära förhållande till lax och havsöring. Med detta har jag kunnat följa en utveckling som ser bekymmersam ut i flera älvar.

TEXT OCH FOTO: JAN JOHANSSON
TECKNINGAR: THOMMY GUSTAVSSON

Är det vildlax, havsöring eller en »rymling« (norska: oppdrettslaks) från någon kassodling som har tagit flugan? Hade det varit före oppdrettsanleggens (laxodlingarnas) tid hade svaret varit enkelt. Det är en vildlax – eller havsöring. Men i dessa tider då antalet rymlingar är fler än hela det norska vildlaxbeståndet, kan det faktiskt vara en rymd oppdrettslaks, eller till och med en korsningsfisk, det vill säga en avkomma mellan vildlax och oppdrettslaks som har tagit flugan.

Redan när den odlade fisken rymmer är det en katastrof. I ett längre perspektiv blir verkan ännu mera omfattande, när rymlingarna vandrar upp i älvarna och blandar sig i leken med vildlaxen. Oppdrettslaksen har inte några rötter ifrån någon viss älv, utan den har avlats fram till ett kommersiellt bruk, i motsats till vildlaxen som genom årtusenden har formats utifrån livsvillkoren i sin födelseälv. Från begynnelsen är varje laxstam tillpassad sin hemmaälv, vilket gör vildlaxen till ett av jordens märkligaste djur.

Hur länge finns dessa unika laxstammar med sina livsnödvändiga kvaliteter kvar? Frågan är berättigad, då det redan nu finns tecken på att laxen i flera älvar är genetisk förorenad.

En dyster utveckling

Under de senaste åren har beräkningar gjorts att allt från 4 till 50 % av den totala fångsten i norska älvar har utgjorts av rymd oppdrettslaks. Antalet kan vara ännu högre då rymlingarna har ett beteendemönster som innebär att de i stor utsträckning vandrar upp i älvarna efter fiskesäsongens slut.

Vad får en uppblandning mellan vildlax och oppdrettslaks för konsekvenser? Jo, det innebär bland annat att den genuina vildlaxstammens specifika egenskaper efterhand raderas ut. I stället kommer de mest utsatta älvarna att ha en korsning mellan vildlax och oppdrettslaks. Det kan också bli en variant mellan vild havsöring och oppdrettslaks, eller mellan olika rymda oppdrettslakser. Det framtida scenariet är skrämmande och man kan verkligen fråga sig – vad är vad?

En typisk Surna-lax. Den torpedformade kroppen har alltid varit ett signum för älvens laxstam.

En genetisk förorening för inte bara med sig ett mindre produktivt bestånd utan också en sämre överlevnad. Det finns också annat att oroa sig för. Kommer smolten från korsningslaxen att vandra ut till de traditionella jaktområderna i storhavet som vildlaxen sedan årtusenden har gjort. Eller blir de kvar nära kusten under sin tillväxt. Vilka framtida konsekvenser kan detta i så fall få?

I samband med uppehållet i havet kan man också fundera över, om korsningsfisken har samma nedärvda orienteringsförmåga som är så signifikativ för vildlaxen. Det är ju ett känt faktum, att vildlaxen till nästan hundra procent hittar fram till sin födelseälv efter fjärran vistelse i havet. De 1–3 % vildlaxar som vandrar upp i »fel« älv utgör en naturens biologiska gardering om något skulle drabba moderälvens laxstam.

Den värdefulla laxstammen

Laxfiskare och bygdefolk har i alla tider pratat om att detta är en typisk lax formad för just den här älvens karaktär. I sammanhanget sägs också att en älv har en stor- eller småvuxen laxstam. Det finns hur många exempel som helst på naturens underbara samspel. Jag kan nämna två älvar som står mig mycket nära sedan många år tillbaka.

Driva och Surna är grannälvar på Nordmøre. Båda älvarna hade samtidigt sin storhetstid under 1950-, 60- och i början på 70-talet. I min bok *Laks* (Landbruksfor-

Fortsättning nästa uppslag

Den genuina Driva-laxen är kort och bred, formad för älvens vilda karaktär. Idag finns det tyvärr inte mycket kvar av den kraftfulla och unika Driva-stammen.

Vad är vad?

Fortsättning från föregående uppslag

laget, 1997, andra upplagan, 2004), skriver jag följande om de båda älvarnas laxstammar.

»Jeg husker mange opplevelser som klart viser at elv og laksetype kan ha like stor betydning for bygdefolket og innbitte laksefiskere som et favorittlag i fotball har for dagens supportere. For meg gjelde dette elevene Surna og Driva. Jag husker godt kampen mellom de to dalførene om hvem som hadde den mest attraktive laksetypen. Fiskerne i Driva hevdet (selvfølgelig) at deres laks var den fineste, bred og kort som den var for å kunne forsere de raske og kraftige strykene. Surnafiskerne hevdet på sin side at deres torpedoformede laks var selve prototypen på hvordan en riktig laks skulle se ut.«

När jag tänker på 60-talets Driva och Surna påminns jag också om känslan och engagemanget att försvara sin älvs laxstam hos bygdefolket. Det skrivna får mig att tänka på en något kuriosa episod i slutet på juni 1965.

På den tiden fiskade jag i både Driva och Surna tillsammans med Bosse Gaupseth, som då var bosatt i Sunndalsøra och Ole Olsen från København. Från den här tiden har jag underbara minnen. Det var en tid då både Driva och Surna var på allra bästa humör. Det var inte bara fiske i de här tunga älvarna. Områdets småälvar var i samband med regnperioder fyllda med smålax och havsöring. När vi inte hade lust med fiske i någon av älvarna, tog vi oss upp till fjälls och fiskade fjällöring eller ut till kusten för att söka efter havsöring, torsk och sej.

Men nu åter till dagen eller rättare sagt kvällen i slutet på juni. Det var nämligen på det viset att det skulle vara en timmes direktsändning om laxfiske i fjernsyn (TV) från Surna. Sändningen var inte något som stod högt i kurs hos gamla Drivafiskare. När vi under kvällen var inbjudna till Peder Furu och hans familj på Furugrenda, kunde Peder inte på något sätt förstå att fjernsyn sänder ett program om laxfiske ifrån Surna. Det är ju Driva som är älven i Norge, och som har den finaste laxstammen i landet! Därför borde ju sändningen i rimlighetens namn ha gjorts från Sunndalen, påpekade han.

Hur gick det då?

Inte något vidare vill jag påstå. Oturen grinade både utvalda fiskare och ansvariga programledare i ansiktet. Förutsättningarna var de sämsta tänkbara. Hela Surnadal och Rindal badade i ett mäktigt regnväder som fick vattnet att stiga över älvens bräddar. Vädret och vattenföringen var en katastrof. Vi som fiskar lax vet, att det är inte förrän vattnet sjunker efter en flom den stora möjligheten kommer.

Om mungiporna hos Peder före utsändningen var något strama, blev de mera levande allt eftersom sändningen fortskred.

I Driva var det dock ingen flom. Under det tidiga morgonpasset hade vi landat två 15-kilos i Kicklingbekkhølen. Laxarna med sin magnifika kroppsform låg nu sida vid sida på en genomdränkt gjutesäck inne på det kalla stengolvet i gammelhuset på Furu. Peder var, med all förståelse, stolt över laxarna. Som han med ett brett leende uttryckte sig, vi kanske skall ta och ringa till fjernsynsfolket i Surnadal så att de i alla fall får se hur en riktig lax ser ut!

Fjällprovsanalyser tillsammans med vikt och längd ger livshistorisk information om laxens liv. Med fjällprovsanalyser går det också att skilja på vildlax och oppdrettslaks.

En sorgens historia

MYCKET HAR hänt sedan de gyllene åren i Driva. Tyvärr måste jag säga – det har gått fel väg! Det började med att älven byggdes ut, och i slutet av 70-talet konstaterades det att Driva hade smittats av laxparasiten *Gyrodactylus salaris*. Trots att det i dag har gått över 30 år sedan parasiten upptäcktes finns den fortfarande kvar. Detta har bidragit till att den naturliga Drivastammen som älven en gång var så berömd för är mycket svag. Innan älven blev smittad låg totalfångsten under åren 1960–75 på 10 000–24 000 kilo. Troligen var det betydligt mer, då statistiken den gången inte var att lita på. Efter det att smittan etablerades sjönk fångsterna drastiskt. Under 80-talet blev det bara fiskat mellan 500–1 000 kilo lax per år.

Efter den dramatiska nerturen under 1980- och 1990-talet sägs det att laxen nu på 2000-talet är på väg tillbaka i Driva. Ingen skulle vara tacksammare än jag om så är fallet. Men jag tvivlar. Så länge laxparasiten finns kvar, har jag svårt att tro att det är den naturliga laxstammen som har fått en pånyttfödelse

Jag hoppas att jag har fel, men troligen är det rymlingar som står för ökningen av rapporterat antal laxkilo i älven. Och inte bara detta, allt oftare förekommer det en laxtyp som i sitt utseende och form inte påminner om den genuina Drivastammen. Man kan med fog fråga sig – är det rymd oppdrettslaks som är orsak till förändringen? I så fall kan det vara en korsningsvariant. Något har i alla fall hänt.

Detta kan jag konstatera vid jämförelse med laxens utseende och form i Driva på 60-talet och i början på 70-talet när jag fiskade som mest i älven. För att riktigt inse skillnaden i utseende, måste man ha varit med om den tiden då älven enbart hade sin naturliga laxstam.

Ingen förändring i Surna

ÄVEN OM OCKSÅ Surna är utbyggd, kan man inte se någon förändring vad gäller laxen. Därmed inte sagt att det inte finns både rymlingar och korsningslax i Surna. Men dessa är i minoritet i jämförelse med vildlaxen. Det beror sannolikt på att Surna är befriat från laxparasiten och därmed dominerar fortfarande den genuina laxstammen i alla reproduktionslokaler. I Surna håller för övrigt Norsk institutt for naturforsking (NINA) på med biologiska undersökningar. Dessa har hållit på i flera år, och det är främst fiskeribiolog Roar A. Lund som är ansvarig för arbetet. I undersökningarna ingår bland annat analys av fjällprover från både lax och havsöring som ger en ingående kunskap om ålder i sötvatten som ung fisk och ute i storhavet på uppväxtområdena.

Fjällproverna ger också viktig information om tillväxt i olika stadier i fiskens liv samt om den har lekt tidigare. Pågår sådana här fjällprovsundersökningar under ett antal år, som i Surna, ger detta en livshistorisk kunskap om laxbeståndets sammansättning i en älv.

Under de här åren visar fjällproverna på att 4–13 % av älvens totalfångst kan vara rymd oppdrettslaks. Men som jag tidigare var inne på, kan inslaget av rymlingar vara högre då dessa även äntrar älven efter fiskesäsongens slut. Det visade sig tydligt under stamfisket (efter säsongstängning) hösten 2006, då ett betydligt större antal rymlingar än under tidigare

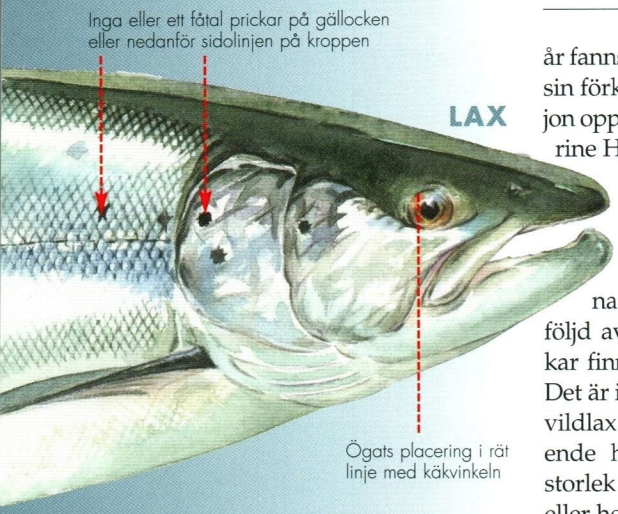

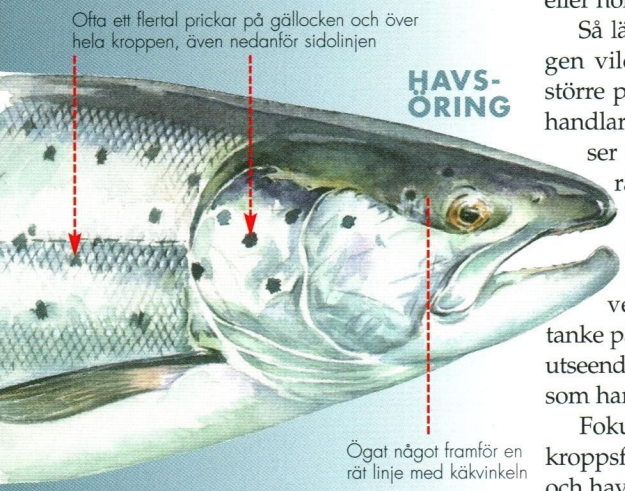

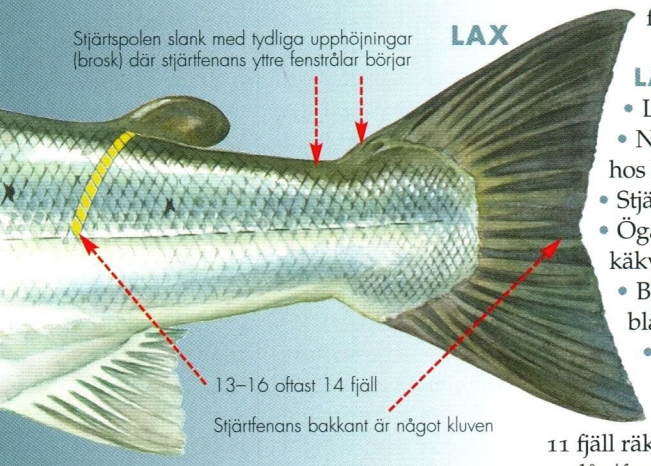

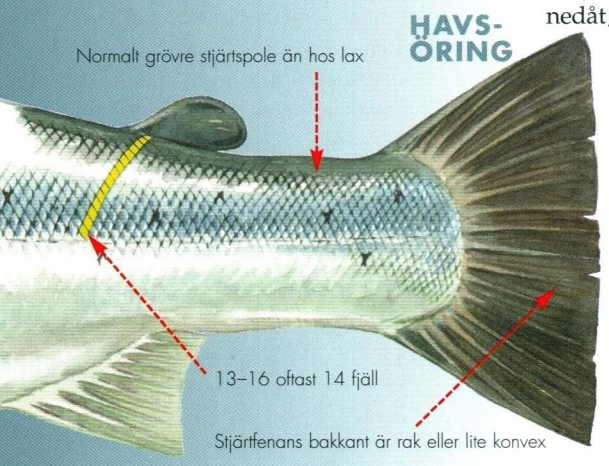

år fanns med i fångsten. Detta hade säkert sin förklaring i att det rymde en halv miljon oppdrettslakser i augusti 2005 från Marine Harvest-anläggningen på Tustna på Nordmöre.

Utseende och form

I alla tider har det pratats om skillnaden mellan lax och havsöring. Som följd av alla rymlingar och korsningsfiskar finns det i dag fler aktörer i älvarna. Det är inte längre självklart att det bara är vildlax och havsöring! Fiskens yttre utseende hänger samman med årstiderna, storlek på fisken, samt om det är han- eller honlax.

Så länge det är typexemplar av nystigen vildlax och havsöring är det inget större problem att avgöra vilken fisk det handlar om. Nu när rymda oppdrettslakser uppträder allt oftare i fångsterna, råder oftare identifieringsproblem. Den här artikeln ägnar sig åt den norska laxproblematiken, och det är fisk som är uppväxt i västerhavet jag syftar på. Detta sagt med tanke på att det faktiskt är skillnad i både utseende och kroppsform jämfört med fisk som har sin tillväxt i Östersjön.

Fokuserar vi på det yttre utseendet och kroppsformen på typexemplar av vildlax och havsöring samt rymd oppdrettslaks finner vi följande kännetecken:

LAX, särdrag:
- Långsträckt kroppsform
- Normalt smalare stjärtspole än hos havsöringen
- Stjärtfenans bakkant något kluven
- Ögats placering i rät vinkel mot käkvinkeln
- Blank fjällbeklädnad med blå/svart rygg
- Sparsamt med sidofläckar
- Få gällocksfläckar
- Fjällbeklädnad: 10–13, oftast 11 fjäll räknat från fettfenans framkant nedåt/framåt till sidolinjen.

Ovan nämnda yttre kännetecknen gäller för den nystigna fisken, den som blank och muskulös vandrar upp i älvarna under vår och sommar. Lax som har stått i älven ändrar med tiden såväl kroppsform som färgbeklädnad. Även fisk som vandrar upp under sensommar och höst kan redan i havet ha intagit en mörkare färg. I det här skedet finns det faktiskt fiskare som tror sig ha landat en stor havsöring, när det i verkligheten egentligen handlar om en färgad lax.

Andra yttre kännetecken som kroppsform, stjärtspole och stjärtfena kan också variera, beroende på vilken älv laxen härstammar från. Tillgången på föda kan också ge variation i utseende. Under de senaste åren har det funnits tecken på, att det har varit brist på föda ute på uppväxtplatserna. Det förhållandet har bidragit till att en hel del smålax och mellanlax, med en respektive två vintrar i havet, har varit ovanligt magra med lägre vikt i förhållande till längd som följd.

HAVSÖRING, särdrag:
- Massivare och kortare kroppsform än hos laxen
- Normalt grövre stjärtspole än laxen
- Stjärtfenans bakkant är rak eller till och med lite konvex
- Ögats placering är något framför käkvinkeln
- Fjällbeklädnaden kan variera från blank till dunkelt gråfärgad med nästan svart rygg
- Trubbigare huvud jämfört med laxen
- Fler sido- och gällocksfläckar än laxen
- Fjällbeklädnad: 13–16 oftast 14 fjäll räknat från framkanten av fettfenan snett ned framöver till sidolinjen

Havsöringen har större variation i utseende än laxen. Mest påfallande är fiskens förändring i både kroppsform och färgbeklädnad efter det den har lekt en eller flera gånger. I det här stadiet inträder en mer kompakt kroppsform, färgbeklädnaden blir mer gråfärgad och det är tätare mellan sidofläckarna. Havsöring som ännu inte har lekt (gallfisk) kännetecknas av sin blanka kroppsform med ett fåtal sidofläckar. Den här blanköringen påminner om en nystigen lax i färg och teckning.

OPPDRETTSLAKS, särdrag:
- Kroppsformen är både kort och klumpig i förhållande till den vilda laxen
- Proportionerligt sett är ofta den bakersta hälften av fisken för kort i förhållande till framdelen
- Flera sidofläckar på både kropp och gällock än hos vildlaxen
- Kortare gällock än vildlaxen, en kant av gälstavarna kan ofta synas, även när gällocken är stängda
- Oregelbundna och defekta fenor, där fenstrålarna ofta är sammanväxta och ser avrundade ut
- En kort och trubbig nos, gäller särskilt överkäken
- Ofta finns märken av läkta sår, som

Fortsättning nästa sida

Vad är vad?

Fortsättning från föregående uppslag

skiljer sig tydligt från ett relativt färskt sår som beror på en eventuell garnskada

Så länge det är frågan om typexemplar av rymd oppdrettslaks, är det inte någon svårighet att skilja denna från en vildlax. Då oppdrettslaksen hålls fången i stora mängder blir de yttre defekterna på fisken mycket synliga.

Något som förvånar mig är att så pass många förväxlar rymd oppdrettslaks med havsöring. Visserligen kan en rymd oppdrettslaks med sin tjocka kroppsform och tätprickiga beklädnad ha vissa likheter med en vuxen havsöring, men skillnaden är ändå så stor att det inte borde ske en förväxling.

Även svårtolkade kännetecken

FÖR ATT VARA riktigt säker om det är en rymd oppdrettslaks eller vildlax, använder biologerna sig av både fjällanalys och de synliga defekter som fisken kan ha. Med en sådan kombination går det att identifiera vildlax och tillnärmelsevis all oppdrettslaks som har rymt efter ett till fem år i anläggningen. Det är mycket viktigt att vara så säker som möjligt att det är vildlax när fisken skall användas till aveln, så att det inte blir en blandning med korsningsavkommor.

Den är vanskligt att göra analys på fisk i smoltstadiet som eftersom det innebär svårigheter att säkra tillväxtmönster i fjällen. Det kan handla om rymd ungfisk, men det kan också vara smolt från vildlaxföräldrar som sätts ut efter det de har växt upp i sättfiskanläggning. Med en findefinierande analysmetod har man dock kommit så långt att drygt 50 procent av fisk i smoltstadiet kan identifieras.

I sammanhanget kan nämnas att även smolt från vildlax som utplanteras kan ha skönhetsdefekter som följd av uppehållet i anläggningskaren. I de flesta fall består dessa i att ryggfenan är förkrympt, men också att gällocken är kortare än hos den fritt uppvuxna vildlaxen. De här skönhetsfelen följer sedan fisken upp i vuxen ålder.

Så gott folk, det är inte alltid som det är en rymd oppdrettslaks bara för att fisken har något av de nämnda defekterna.

Lång väg tillbaka

SOM TIDIGARE skrivits – vildlaxen har genom årtusenden formats av och för den särskilda älv dess stam kommer från. Med alla rymlingar och korsningar av lax i våra älvar, kan man verkligen ställa sig frågan: Hur lång tid kan det ta innan det genetiskt uppblandade laxstammen i en älv återhämtar sig?

Jag vet inte, men det finns sakkunniga på området som säger att det kan ta närmare 100 år innan ordningen återställs. Detta påkallar att en rad åtgärder snarast måste sättas in för att städa upp i oppdrettsnæringen. Dessutom måste det finnas fisk kvar av den genuina laxstammen att utgå från!

Om det inte sker någonting, blir det sannolikt som seniorforskare Kjetil Hinder i Norsk institutt for naturforsking säger i en interjuvartikel av Atle Skjelde i norska tidningen Jakt og Fiske nr 3/2006:

»I løpet av laksegenerasjoner vil laksen i et flertall av norske elver bestå av kryssningsavkommer mellom oppdrettslaks og vildlaks. Vi vil fremdeles ha laks, men fiskene vil være dårligere tilpasset et liv i naturen, sier han.«

Något måste hända! Se det som en väckarklocka och sätt igång. För det är väl inte på det viset att berörda myndigheter tror att Guds hand skall rädda vildlaxen i de utsatta älvarna.

Det skulle vara en gigantisk katastrof om vildlaxen skulle försvinna till följd av politikers oförmåga att förstå naturens sammanhang. Människan har alltid varit fascinerad av vildlaxens skönhet och styrka. Julius Ceasars soldater beundrade fiskens fantastiska hoppförmåga när den forserade vattenfallen i Gallias älvar för tvåtusen år sedan och gav den namnet Salmo the leaper – laxen hopparen.

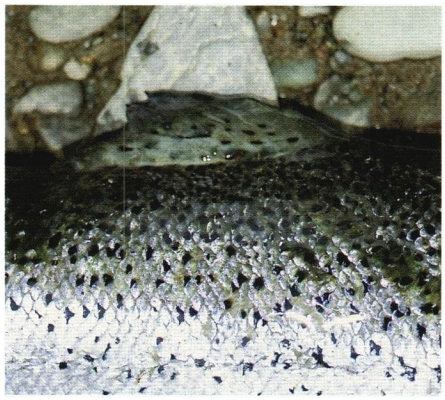

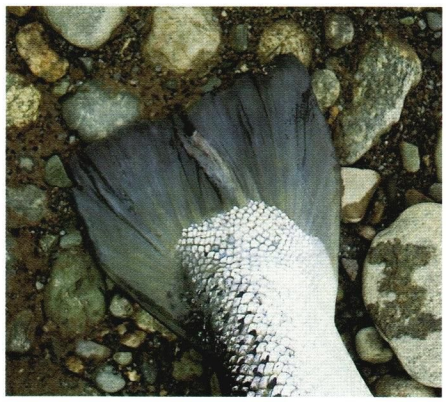

Övre bilden: Vad är det här? Jo, det är en »rymling« (oppdrettslaks) från fiskodling. Lägg märke till de förkortade gällocken och den tätprickiga kroppen. I det här utseendet finns det fiskare som förväxlar oppdrettslaksen med en vuxen havsöring.
Nedre bilderna: Oppdrettslaksen har normalt en rad synliga defekter. Tydliga sådana är exempelvis den förkrympta rygg- och stjärtfenan.

Laxsmolt. Från begynnelsen är varje laxstam tillpassad sin födelseälv, vilket gör vildlaxen till ett av jordens märkligaste djur.

Tre män … på ett fjäll

Första gången jag läste »Tre män i en båt« av Jerome K Jerome skrattade jag gott åt de dråpliga missöden som drabbar de tre ovana stadsborna som ger sig ut på en båtsemester på Themsen. Alla de manliga egenskaperna som nöts mot varandra när man tvingas leva nära och i beroende av varandra under en resa i naturens oförutsägbarhet. Tänk vilka historier vi flugfiskare skulle kunna nedteckna från våra fisketurer. Här är vårt bidrag till den berättartraditionen.

KLOCKAN HALV fyra, vad som skulle kunna ha varit en underbar söndag, ringde klockan. Det var dagen efter Sveriges missade avancemang i fotbolls-VM.

Dags att packa bilen. Färden bär av norrut. Från Malmö åker Yngve och Tomas, far och son, för att i möbelbyggarlandet och Höö, vid Älmhult, hämta upp Arne. Som alltid vid dessa tillfällen har man en känsla i maggropen. Början på äventyret, förväntningarna, som ofta överstiger den kommande verkligheten.

Fyra platser skulle besökas under två veckor. Den första veckan var vi i Idre och fiskade i klassiska Storån och andra veckan fiskade vi i Ransarån. Vi avslutade uppe i Ransaråns övre del, mellan Tjåkkolas och Ransaren. Ingen av oss har erfarenhet av denna del av Ransarån. Arne har varit flitig gäst i Saxnäs och dess omnejd, men denna plats innebär något nytt för oss alla.

Eftersom vi inte tror på det sunda i att bära 30 kilo packning upp och ned för branta fjällmassiv allt medan solen steker och myggen suger vår livsessence, beslöt vi oss för att ta hjälp av Kultsjögårdens transportmöjligheter för att komma närmare övre Ransarån.

Yngve och Tomas tror att alla naturupplevelser kan förbättras med lite modern teknik och har därför med sig extra ryggsäckar som de bär på magen fyllda med satelittelefoner, mobiltelefoner, bär-

Fortsättning följande uppslag

TEXT OCH FOTO: ARNE WENNBERG, YNGVE RYLANDER, TOMAS RYLANDER

Tre män ... på ett fjäll

Fortsättning från föregående sida

bara datorer, kameror, GPS, walkie talkies och för att inte tala om all mat de bär med sig. Kyld mat klarar vi oss inte utan så en kylbox med frysklampar och plastpåsar, för att kyla maten i fjällbäcken, finns också med.

Arne hjälper till med att skapa bilden av ett antal packåsnor eftersom han tror att man måste kunna klara av både ortopediska åkommor såväl som stora sårskador på plats och fyller därmed ryggsäcken med sjukvårdsutrustning. Han är lite av hypokondriker och har tabletter för de flesta åkommor med i bagaget. Ängslig över att ska få det tråkigt uppe på fjället, har han med ett mindre bibliotek med fiskelitteratur.

De sista kilometrarna får vi ta till fots. Längs mesta delen av Ransarån löper ett renstängsel. Uppe vid detta går oftast, om inte en stig, så i alla fall djurstigar. Med jämna mellanrum finns platser där man kan öppna renstängslet och komma genom. Dessa är ofta märkta med ett kryss eller en sned bräda uppe på en stolpe.

Vi tar oss fram genom snårig mark. Videsnår och björkris. Ryggsäckarna tynger. Alla går i sin egen takt, Arne först, Tomas sedan och sist, med ålderns rätt, Yngve. Då och då stannar vi upp och samlar in oss, vilar en stund och dricker och fäktas med myggen. Alla hade glömt klockan så be oss inte berätta hur lång tid saker och ting tog eller hur långt vi gick. Studerar vi en karta kan vi förmodligen ana oss till det. Det gäller för hela vistelsen. Vad gör tiden när kroppen får bestämma dagordningen.

Arne, stegade först och hittade en lämplig tältplats. Tältplatsen är relativt slät och inga större myggsamlare finns i närheten. Här finns en gammal eldstad samt smarta avställningsplatser i sten som naturen placerat ut.

Arne gör en extra tur för att vara säker på att vi valt rätt plats. Efter ett par minuter kommer han tillbaka med ett stort leende på läpparna.

– Jag såg fisk, fisk med stort F! Den var minst 70 centimeter! Vedermödorna från vandringen är med ens glömda. Vi slår upp våra tält och installerar oss.

Kylskåpet (plastpåsar) ställer vi ner i ån. Problemet är att vattnet håller över tio grader, så kylskåpet fungerar dåligt. Till råga på allt läcker plastpåsarna och till slut är det mesta blött eller fuktigt.

Innan vi ger oss iväg och fiskar äter vi vår första måltid vid Ransarån. Vår favoritmat till fjälls: Pannkakor (gjorda på mix där man enbart tillsätter vatten) med rökt fläsk och rårörda värmländska lingon.

Vi befinner oss på en fjällhed, i stort sett enbart bevuxen med buskvide och krypbjörk. Enstaka björkar bildar små öar i landskapet. Heden sträcker sig kilometervis runt oss. På de fjärran höjdernas sluttningar växer en del träd men högre upp är det kalfjäll.

Walkie talkie är ett underbart hjälpmedel att ha med sig. Kommunikationsradion ger frihet vid fiskandet, man har sina kamrater inom räckhåll. Räckvidden är ofta upp till cirka två kilometer. Får någon fisk, tuta två gånger så kommer de andra med kameror, måttband och håvar. Problemet är bara att det tutar *hela tiden* när sändknappen slår i peangen eller nåt annat hårt föremål ...

Tut i luren!

Innan resan hade vi fått rapporter om några franska fiskare, som inte lyckats fånga någon fisk på grund av tafsbrott och uträtade krokar. Detta gjorde oss försiktiga och vi kör med grova tafsar.

Alla går var för sig och fiskar. Tomas stannar vid första selet han hittar. Arne stannar lite här och där och Yngve drar iväg på upptäcksfärd någon kilometer bort, på ren inspektionsvandring.

Yngve kommer tillbaka och står och begrundar en fors tillsammans med Arne när det plötsligt ljuder i lurarna. Två signaler och sen skriker Tomas:

– Fiiisk. Stooor fisk!

Yngve tillhör vanligtvis inte de mest vadningsbenägna bland oss flugfiskare. Nystrukna, skulle han kunna gå på bröllop i sina vadarbyxor. Kroken är här lossad ur öringens stjärtspole. Var den hamnade därefter kan ni kanske själva tänka er.

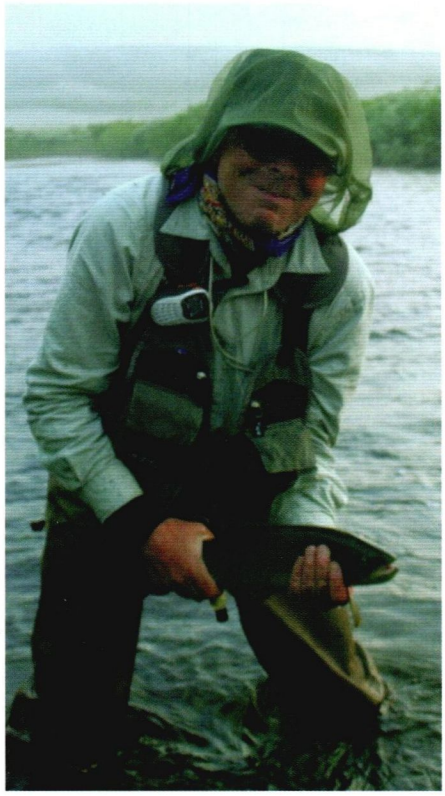

Det är långt till Tomas och snart måste språngmarschen övergå i gång. Halvvägs framme hörs Tomas röst igen:

– Den gick loss.

Jaha. Det blir till att gå tillbaka igen. Nästan vid startplatsen tutar det till två gånger.

– Fiiisk!

Nu är det bara Yngve som ger sig av mot Tomas. Arne har sett en lovande ström vid skuggan av ett stort stenblock. Första kastet blir med en danicaimitation. Inget händer. Andra gången exploderar vattnet och linan drar iväg. Samtidigt två signaler i walkie talkien och stackars Yngve befinner sig som en åsna mellan två hötappar. Efter en stunds drillning kan Arne håva in en stor fin öring som han försiktigt sätter tillbaka. Tänk om han bara kommit ihåg att ladda batterierna i kameran eller tagit med sin batteriladdare och laddat på Kultsjögården …

Arne fortsätter tio meter nedströms och kastar. En virvel i vattnet, det plaskar till och linan drar iväg uppströms femtio meter! Han tutar och skriker i walkie talkien. Ur den kväker bara något osammanhängande, från Tomas eller Yngve.

Efter en kort kamp landas nästa stora fisk. Det här verkar ju för bra för att vara sant. Arne fortsätter ned till nästa nacke för att prova en liten ström mellan stranden och ett större stenblock.

Ett kraftigt vak en bit ovanför. Flugan läggs lite högre uppströms än avsett. Samtidigt skriker han i radion att ni måste komma hit, det är alldeles otroligt med fisk här. Då tar öringen flugan. I radion hörs rullens tjut, som för att få de andra att fatta hur bra det är här.

Öringen tillhör de hoppglada och i sin ensamhet står Arne och jublar medan fisken gör saltomortaler. Efter en stund har han landat sin tredje fina öring och ännu syns inte kamraterna till. Efter ytterligare två fiskar, dock inte så stora, kommer fiskekompisarna lunkande på stranden.

Ögonen lyser när Yngve och Tomas berättar:

Andra gången Tomas skrek att han hade fisk och att han tappade den, fortsatte Yngve tillbaks till platsen där Tomas fiskade. När han kom fram stod Tomas och kastade i lugn och ro. Inombords kokade han av besvikelse.

– Första fisken rusade in bland stenarna på andra sidan och slet sönder tafsen. Andra fisken slet av tafsen i en rusning nedströms. Jag *ska* ha nästa!

Mer hann han inte säga. Det var dags igen! Flugspöet såg ut som kutig gubbrygg. Tomas koncentrerade sig så att han blev blek, trots den nya fjällsolbrännan. Nu gällde det att han styrde fisken så att den inte kunde gömma sig mellan stenarna och slita tafsen igen. Rullen tjöt betänkligt, fisken drog ut lina och efter ett tag så lyckades han få den närmare och sedan stack den igen, som vanligt. För att hjälpa till går Yngve ut i vattnet med håv. Tomas drar in fisken och styr fisken mot håven.

Öringen verkar vara färdig för håven, men skräms av Yngve och sticker igen. En runda till, sedan blir den håvad. Längd 57 centimeter, vikt två kilo. Fisken är otroligt vacker, prickig långt ut på fenorna.

Tomas skiner som solen.

– Tur att jag inte hörde något på radion. Då hade jag nog missat min huggorgie, är Arnes kommentar.

I Yngves kamera kan han senare se fisken och konstatera att det är den största på denna tur, längdmässigt sett. I vikt räknat har vi fått tvåkilosfiskar tidigare.

Periodvis bra fiske

VI FORTSÄTTER fiska längs dessa sträckor, främst där Tomas fått sin fisk. Vi behöver inte gå mer än ett par hundra meter från våra tält. Visserligen gör vi utflykter någon kilometer längs ån men vårt huvudsakliga fiske har vi nära lägerplatsen.

Andra dagen har vi en mycket intressant period. Vi fiskar alla inom ett avstånd

Fortsättning nästa uppslag

Tre män ... på ett fjäll

Fortsättning från föregående sida

på tvåhundra meter. Längst upp Yngve, som har en vakande fisk. Hela innehållet i hans flugask blir genomgånget i försök att få fisken att ta. Tomas i mitten, har ett par vak som prövar hela flugregistret och Arne längst ner bearbetar med samma metod sina vak.

Plötsligt, inom tio minuters tid, får vi alla fisk. Tomas och Arne tar 30-40 centimeters fisk. Yngve får på en som visar sig väga 1,1 kilo. Alla öringarna tar på Klinkhamer! Därefter fortsätter vi fiska, med Klinkhamer, men se: den sessionen är slut. Ingen fisk tar längre Klinkhamer.

Arne fiskar nästan hela dagen på samma fisk, som vakar frekvent. Fisken står på andra sidan ån precis intill kanten och under videt. Detta tillsammans med strömmarna gör att det är svårt att presentera flugan på rätt sätt. Till sist knyter han på en liten kuse som brukar gå bra i Skåne. En gul slangslända. Det är en parachutehacklad fluga med en bit gul slang som kropp. Då plötsligt så sitter den, efter allt slit.

Koncentrerat och försiktigt drillar Arne fisken. Han har övergivit de tjocka tafsarna och använder 0,16 mm spets.

Tomas går ut i vattnet och håvar öringen efter en extra rusning. Det är en underbart fin öring kring kilot. Den fisken ger extra tillfredsställelse eftersom Arne ansträngt sig till det yttersta i försöken att få den att ta.

Resten av dagen ger ett antal mindre fiskar.Vi har dock fortfarande mycket vak på en kort sträcka. Men fisken kör med oss. Det är otroligt svårt att hitta en fluga som fisken accepterar. Vi försöker simulera kläckare och använder flymfer, puppor, ja allt som vi hittar i askarna. Men icke. Fast egentligen spelar detta inte någon roll. Vi är mer än nöjda. Alla hade fått kilofiskar och vi hade haft ett spännande och utmanande fiske.

Vi tågar tillbaks till tälten och intar kvällsmålet. Mätt och belåten går Yngve ner till kylskåpet och hämtar en bringare. Han går in i tältet och kommer ut med en sprayflaska. Så frågar han:

– Är det någon som vill ha chokladpudding med vispgrädde?

Det var det.

Vid lunchen, tidigare, sade Yngve att han tar den ström som ligger närmast. Så snart Arne och Tomas försvunnit utom synhåll fixade Yngve till chokladpuddingen i den bringare han lånat med från Kultsjögården. Chokladpuddingen ställdes sedan i ån i kylskåpet för kylning till kvällens måltid.

Stooor fisk! Tomas Rylander har krokat en av Ransaråns skygga skönheter.

Det närmar sig natt, vår andra dag, efter en stund med regn och åska. Under tiden det åskar beger vi oss tillbaka till tälten och försöker leta upp sänkor där vi kan krypa ner för att hålla så låg profil som möjligt. Regnet och åskan försvinner ganska snabbt och vi kan lugnade konstatera att de billiga Biltema- och Stadiumtälten klarat det korta intensiva regnet.

Yngve på djupt vatten

Vi står nu alla inom femtio meter och fiskar på vak. Yngve tjoar till och börjar tyst kämpa med spöet kraftig böjt.

– Behöver du hjälp? skriker Tomas.

– Näe, svarar Yngve, som kämpar för att undvika att hela fluglinan ska hamna i vattnet. Han blir tvungen att dra sig nedåt längs stranden. Ska han följa med ytterligare måste han ge sig ut i vattnet. Yngve tillhör inte de mest vadningsbenägna flugfiskarna. Nystrukna, skulle han kunna gå på bröllop i sina vadarbyxor.

- Skall du följa efter? ropar Arne.

– Jag vet inte! Har inte bestämt mig ännu, svarar Yngve medan han börjar vada ut till midjan.

– Jag skall i alla fall inte göra som Jakob när han fiskar lax. Jag kommer inte att vada ut så att hela jag måste bada upp över huvudet! Men, jag har inte bestämt mig ännu. (Jakob, fiskeguide vid Kultsjögården i Saxnäs, hade första gången han fick lax behövt simma ut i vattnet och varit både under och över vattenytan.)

Vi följer småspringande efter Yngve ut i forsen. 30 meter, 100 meter. Vi förstår inte hur han kunnat förflytta sig så snabbt nedströms. Har han flutit på luften i vadarbyxorna?

Sträckan blev besiktigad vid fiske tidigare under dagen så vi vet var strömfåran, hålor och stenar är. På ett par ställen får Yngve ta i ordentligt för att dirigera fisken, så att det inte blir sten mellan honom och öringen.

Efter 200 meter tycks dramat vara över. Yngve stannar och börjar ta hem lite lina. Fisken tröttnar och Yngve landar en öring på 50 centimeter.

– Var den inte större? suckar Yngve besviket, och tittar på fisken och den lilla kroken som snyggt och prydligt sitter inbäddad i stjärtspolen. Kroken måste ha lossnat alldeles i början och sedan fastnat i stjärten av en olycklig slump eller så slog fisken föraktfullt till den illa bundna flugan med stjärten. Vem vet? Vi vet i alla fall hur lite det behövs för att få Yngve att överge sina vadningsprinciper.

Lördag morgon. I eftermiddag skall återtåget ske, men vi hinner fiska en stund på förmiddagen. Fisket är uselt. Inget funkar, bara sporadiska vak, inga hugg. Vi får några »mindre« 30–40 centimeters fiskar. Det verkar som att vi blivit bortskämda av alla stora öringar vi fått.

Tomas fiskar nu nedströms och söker av kring de stenar och i de hålor vi sett dagarna innan. Tidigare har han och Arne haft en dispyt kring vissa av Tomas flugor, och då speciellt en rosa Dog Nobbler som Arne tycker är en styggelse. Det lovas att kepsar skall ätas upp om någon öring skulle intressera sig för en så ful fluga.

Arne hittar en vakande fisk som han dock inte lyckas lura upp med någon av sina konstfärdiga torrflugor, så han överlåter uppgiften till Tomas. Denna fisk tar Tomas också så småningom, det visar sig vara en 35 centimeters öring. Banemannen: en rosa Dog Nobbler …

Svettremmen blir svårsmält, kommenterar Arne.

Som avslutning, vadar Arne över ån, vilket vi inte gjort vid denna sträcka innan. Han går längs de stränder vi fiskat mest. Den plats som hållit mest fisk visar sig vara en stor håla på minst tre meters djup. Fisken parkerar där nere och går sedan upp i strömkanten och jagar mat. Det var troligen därför vi hade så svårt att få tag på dem. Längre nerströms hittar Arne större fiskar och dirigerar Tomas till att fiska på dem. Men det blir inte mer fisk. Vi går tillbaks och packar våra saker.

Vi fiskade under vistelsen i stort sett samma sträcka hela tiden, högst 250 meter, och den var väldigt fruktsam. Fisken verkade ta vad som erbjöds för att lite senare rata samma flugor och insekter. Flugor som fungerade var gröna nymfer, puppor, imitationer av danica och fjällåslända, Klinkhamer samt Ismopuppa.

Ransarån

RANSARÅN är ett fynd som fiskevatten (ån beskrevs redan i FiN:s barndom av dåvarande redaktören Jerry Pettersson), tillgängligt utan kvotering eller speciella och dyra fiskekort. Av omsorg till vattnet har vi valt att inte ange precis var vi fiskade.

De transportmöjligheter som bjuds är antingen fotvandring från Stekkenjokksvägen, via båt över Ransaren, via sexhjuling till Tjåkkolastugorna eller med hjälp av helikopter. I alla alternativen avslutar man med att vandra och söka de bästa platserna.

För mer information om fisket med mera, är Kultsjögården med Fiskecentrum i Saxnäs en utmärkt källa att söka i. www.kultsjogarden.se

Spent spinner

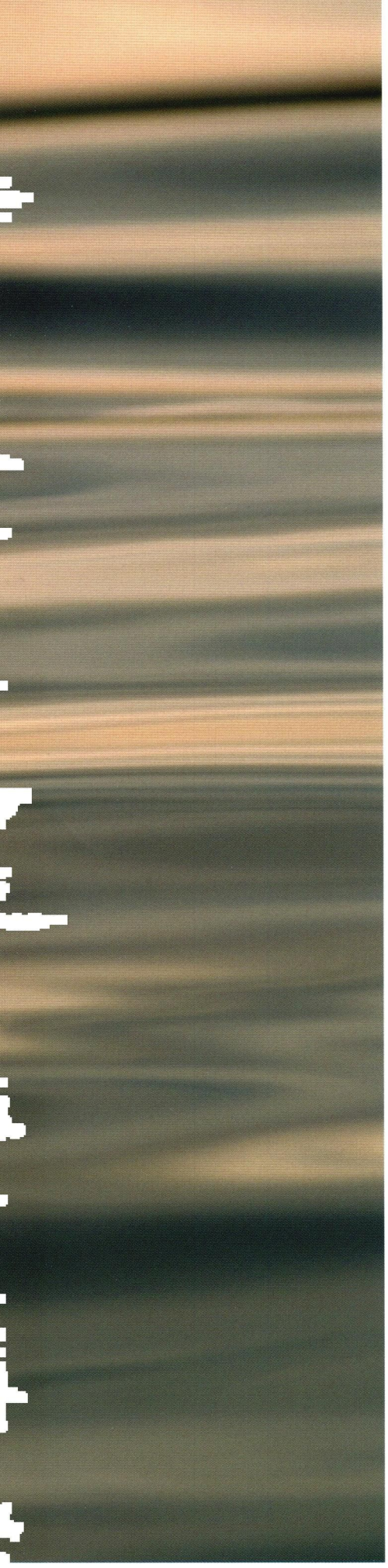

TEKST OG FOTO:
BJØRN MIKAEL PETTERSEN

DER VAR DEN oppe igjen! Dette er en skikkelig bus-ulf, sier jeg til meg selv.

Det klekker jevnlig med døgnfluer av slaget *Ephemerella ignita*. Dette er døgnfluer med en svak lys gulfarge og en størrelse rundt krok 14–16. De kommer med strømmen som små seilbåter, noe som fisken setter umettlig pris på.

Der er den igjen, og enda engang. Jeg kjenner pulsen stige og blir litt stresset. Vil vel helst kaste mest mulig og fortest mulig på denne fisken – for å få den på land fortest mulig. Men det går ikke. Skal jeg fiske på denne må jeg holde hodet klart. Et feil nedlegg med fluesnøret, og løpet er kjørt en god stund.

Jeg setter meg ned ved bredden for å se hvordan fisken spiser. Elva gjør en skarp sving akkurat her. Jeg sitter i innersvingen på elva der er det en fin grusbanke med noen store steiner rett på utsiden. I yterkanten av svingen der strømmen presser mot land, kan man tydelig se at den har gravd seg dyp og mørk. Deretter retter elva seg ut forholdsvis raskt og vider seg ut i en flott langstrakt kulp.

Jeg sto der nede og fisket på en fin fisk, da jeg fikk høre denne jeg nå sitter og titter på.

Akkurat der hvor elva begynner å breie seg ut, blir det en strømkant mot en evje ved motsatt bredd. Der i den strømkanten står fisken og beiter. Jeg kan se hvordan overflatevannet fra nesten hele elvas bredde, samler seg i en trakt i svingen ovenfor, og samler seg i den sømmen hvor fisken står.

Dette er en standplass for en stor fisk. Det er ikke noe å lure på. Jeg har sett en del fisker som vaker opp i mellom årene og skjønner raskt at den fisken er i 2 kg klassen. Man kan liksom høre det på lyden i vaket etter hvert. Og vakringene avslører også mye. Det er ikke slik at en storørret bestandig lager store ringer på vannet. Når en storfisk plukker døgnfluer slik som nå går den ikke helt opp til overflaten engang. Den stopper 2–3 cm under og åpner kjeften. Siden den er så stor i kjeften blir det et vakuum som er så stort at døgnflua blir dratt rett ned. Det eneste man ser er en liten ring på overflaten og hører bare »popp«.

Jeg fikk en fisk på 2,6 kg i Heimsila en gang. Den vaket så forsiktig at jeg måtte sitte å følge flua med øyne, da den nesten umerkelig bare trakk den til seg etter det ene beinet. Jeg ble utrolig paff da jeg ga tilslag kan man si.

Det har nå begynt å komme enda tettere med døgnfluer. Det sitter nå en på hver halv meter. Fisken har nå blitt helt steddy som vi kaller det. Den plukker opp hver bidige flue som kommer seilende ned i strømfora.

Jeg hekter tak i fluestanga for å prøve meg. Jeg går litt på oversiden av fisken, slik at jeg får en liten vinkel ned mot den. Da vil jeg lettest få fin flyt mot fisken.

Jeg fisker med en stang i klasse 5 som

Fortsättning nästa uppslag

Driftende spinner og imitasjon av spent spinner. Stor ørret vaker.

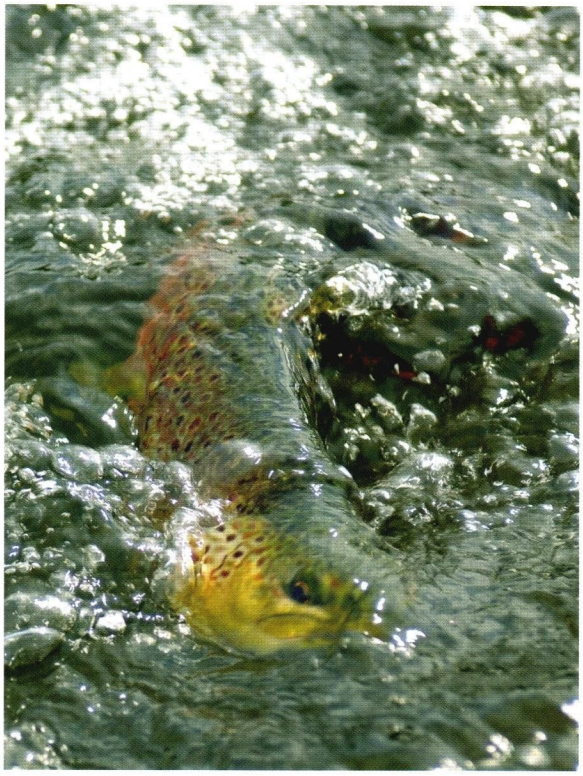

Spent spinner

Fortsättning från föregående uppslag

er forholdsvis dyp i aktionen. På den har jeg montert et longbelly snøre i klasse 4. Dette for å ha litt stang å kjøre fisk på, samtidig som jeg kan holde mye snøre i lufta og har større mulighet til fine presentasjoner på lange hold. Fortom har jeg tappert i forholdsvis stiv nylon fra 0,50 mm til 0,13 på ca 6–7 meter. Det vil si de siste 2 meter er 0,13 mm spiss.

Man er avhengig av en lang fortom i rennende vann for å unngå stripende tørrfluer i størst mulig grad. Jeg bruker stivest mulig materiale i taperingen frem til spissen for å slå over flua best mulig. Det hjelper ikke å ha en lang fin fortom om flua ligger ved siden av fluesnøret. På fortommen har jeg tred på en paradun i den aktuelle størrelsen og fargen.

Det er et forholdsvis langt kast for å rekke fisken. Jeg setter opp hastigheten på lina i det siste bakkastet, for så og presse frem kastet inn i en smal spiss bukt, litt oppover. Da strekker helle snøret seg ut i luften, men den fremre delen og fortommen faller litt tilbake og lander i små slynger på vannet.

Slik får jeg et fint flyt ned mot fisken. Flua seiler fint ned i strømkanten, samtidig som jeg følger flua mi, er fisken oppe og tar en ny døgnflue. Det er ikke mer en en meter ned til fisken, så spenningen er til stede. Da flua seiler over fisken kan jeg se at den er oppe under den, for og bare

synke ned i vannet igjen. Straks flua mi passeret, er den oppe å tar en ny døgnflue.

Kanskje en spinner?

NYT KAST – forsøker å legg flua litt annerledes i strømmen. Kanskje den stripet uten at jeg så det. Men akkurat det samme skjer igjen.

Forsøker å sette på ei ny flue – kanskje den er bedre? Men nei, etter at jeg har forsøkt det jeg har av døgnflueimitasjoner i flueboksen, begynner jeg å bli oppgitt. Fisken står og vaker jevnt på samme sted. Den plukker samtlige av de fluene som kommer i strømkanten, men min – nei!

Jeg har en flueboks med to forskjellige sider. Den ene siden er full av små rom som jeg oppbevarer tørrfluer. På den andre siden er det foam, som jeg har montert forskjellige nymfer og klekkere og noen spent spinnere som ikke gjør seg større godt i de små rommene. Tanken farer igjennom hodet på meg, kanskje den vil ta en spinner.

Jeg har jo sett hvor selvsikkert ørreten kan rulle over disse ved kveldsfiske. Men det er jo det flua er til også – kveldsfiske. Etter at døgnfluene er ferdig med å leke, for så å fly utover vannet å legge egg, der de dør og driver med strømmen som spente spinnere.

Men dette er jo om kvelden og ikke midt på lyse dagen som nå. Og på toppen av det hele er jo denne fisken utrolig sær og kresen.

Noe vantro trædde jeg på en spent spinner i en noe større størrelse en de insektene som klekket. Akkurat hvorfor jeg valgte den spinneren vet jeg ikke. Jeg hadde vel ikke den helt store troa tenker jeg, slik at det ble litt halvhjertet hele greia.

Jeg hadde nok antagelig lagt litt mer sjel i kastet og presentasjonen av flua, om jeg hadde visst at mot alle forventninger kom fisken rolig og bestemt opp og rullet over flua som en nise. Allerede på første kastet. Jeg ga tilslag som i en ren refleks, og snappet flua rett ut av kjeften på fisken.

Først forstod jeg ikke helt hva som skjedde. Alt ble søkkende stille! Verden var helt tom og fisken sluttet og vake.

Pokker! Skulle du ha sett på maken til treskalle, bannet jeg lavt for meg selv. Jeg satte meg ned på en av steinene i vannet og sveivet inn snøret på snella igjen. Satt og fikset litt på flua, som ren terapi. Da jeg hørte »popp« ute i strømmen igjen. Fisken hadde ikke blitt skikkelig skremt. Jeg hadde sikkert ikke fått stukket den med krokspissen, slik at den bare trakk seg unna et øyeblikk.

Jeg legger flua ut i strømkanten igjen. Den er litt vanskelig å se på denne avstanden, så jeg må konsentrere meg hundre prosent. Fisken er oppe rett før flua kommer seilende. Så kommer den rolig opp og ruller i overflaten som forrige gang. Sikker løfter jeg stanga rolig men bestemt i et tilslag.

Fisken blir bare stående på samme sted å riste på hodet. Hva er nå dette? Jeg kan jo bare trekke den inn som en småfisk. Noe overasket sveiver jeg fisken mot meg. Kun med en liten bøy på stangtuppen og den underlige ristinga. Fisken nærmer seg molbakken. Da skjønner den alvoret, og i samme øyeblikk som jeg trekker den inn mot grunt vann gjør stanga et voldsomt hopp og snella griner. I løpet av få sekunder hører jeg skjøten mellom fluelina og baking reiser ut mellom stangringene. Fisken sveiver så rolig rundt nede i den dype hølen på nedsiden. Akkurat slik en storfisk skal gjøre. Ikke noen voldsomme frenetiske utras. Nei, mer som et tog som

er helt umulig å stoppe. En liten tur oppe i overflata for å sette nervene mine på prøve, hører jo også med. Så kommer den sigende over molbakken til slutt. Først litt innpå slår noen tak med halen igjen for å komme ned i det trygge dypet. Neste gang litt mer – til slutt er det ikke mer igjen og den seiler inn på grunt vann. Jeg smyger forsiktig fingrene under buken på den. Vipper kroken ut. Den sitter perfekt oppe i ganen. Dette er en fisk jeg vil huske en stund. Jeg slipper den forsiktig ned i en veiepose. Vekta stopper akkurat rett under 2 kg.

Etter et par raske bilder blir den satt tilbake til sitt rette element.

Hva lærte jeg i egentlig av dette.

Jo, at ting mange ganger ikke er som man skulle tro. Kanskje man skulle eksperimentere litt mer, når man ikke får fisken til å ta. Jeg kan si at etter i sommer har jeg forstått at spent spinner er mye mer en hva den gir seg ut for.

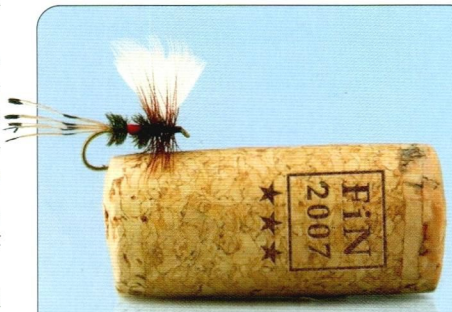

Välkommen med på FiN-dagar i sommar och i höst!

Vemdalen, Ljungan 11–12 juli

I härliga Härjedalen kommer vi i juli anordna en träff för Flugfiske i Nordens läsare. Vi kommer fiska delar av Övre Ljungan med strömmar som har fina bestånd av harr. I området finns även den något mindre ån Veman, som trots sin ringa storlek ändå hyser harr av bra format. Dessutom finns det möjlighet att från land eller i flytring fresta både öring och röding i någon av de många tjärnar som finns i området. Ledare för dagarna blir Håkan Karsnäser, FiN-medarbetare med lång erfarenhet från området, och Thommy Gustavsson, redaktör för FiN, medverkar. Under de två dagarna kommer vi förutom att fiska tillsammans även binda en del flugor, mönster som fungerar bra i området.
Deltagaravgiften för båda dagarna är 595 SEK. I priset ingår fiskekort till de vatten vi kommer fiska och flugbindningsmaterial till flugorna vi binder. Boende och mat ordnar varje deltagare själv. Anmälan sker till Håkan Karsnäser, via mail: karsnasan@hotmail.com eller på telefon: 0392-13380. I samband med bokning får ni uppgifter om lämpligt boende och övrig information. Begränsat antal deltagare.

Hökensås och Baltak, Tidan 6-7 oktober

När hösten kommer och löven skiftar färg är regnbågsfisket som bäst. Ta chansen och lär dig de rätta teknikerna för att fånga denna underbara fisk, både i stilla och strömmande vatten. Under helgen kommer du få tips om tekniker, flugor och linval av Håkan Karsnäser, med specialitet regnbågsfiske i stilla vatten, och Johan Klingberg, expert på strömmande vatten.
Mer information om priser, program och boende kommer i FiN nr 3/07.

»Jag vill ju inte skjuta utan sitta vid en lägereld.«
(Karen Blixen, maj 1931, »Breven från Afrika«)

Den öppna härdens gastronomi

Att halstra sin fångst över öppen härd i vildmark, strax intill strömmen eller sjön, gärna när kvällen kommer och ljuset falnar, är så nära det ursprungliga man kan komma.

TEXT: REIDAR WINERÖ
FOTO: BJÖRN TÅNG, ULF BÖRJESSON

JAG HAR TRE matminnen från tidiga ungdomsår, som står i ett förklarat sken i min kulinariska historiebok.

Det är den första varma korven med bröd från det lilla korvståndet på Drottningtorget i Göteborg. Det är semlan med varm mjölk jag fick av en gammal tant när jag så när gått vilse på skidor en kall vinterdag och så första gången jag åt fläsk stekt på en träpinne över öppen eld.

Dessa är matminnen jag aldrig glömmer och som jag ofta tänker på. De har det gemensamt att de härrör från tidigt i mitt liv, vid nio, tio års ålder. Jag hade aldrig tidigare ätit sådan mat tillagad på det sättet och jag tyckte och tänkte samma sak samtliga gånger: Detta var det godaste jag ätit i hela mitt liv.

Ett av minnena, det första, skiljer sig från de övriga. Dels beroende på tillagningen, men framför allt hur och var det ägde rum. Fläsket som min mamma skickat med mig till scoutmötet stekte jag själv. Jag gjorde det över öppen eld i skogen och beroende på de referensramar jag hade då, så tyckte jag att jag befann mig i vildmarken.

Medan jag åt de flottdrypande fläskskivorna med fingrarna såg jag in i elden framför mig. Den gav liv åt stubbar och stenar i gränslandet mellan skymning och mörker. Jag var nio år och den känsla av spänning och äventyr som indianböckerna förmedlade blev verklighet för mig. Jag var i det vildas rike.

När jag gick hem den kvällen kände jag mig överväldigad av något jag inte riktigt förstod och jag kunde heller inte begripa hur fläsket kunde smaka så underbart gott. Vad jag däremot förstod var att jag varit med om något fantastiskt som jag aldrig skulle glömma.

I dag förstår jag och kan formulera upplevelsen på ett bättre sätt än vad jag hade kunnat då. Det var helt enkelt mitt första påtagliga möte med det ursprungliga. Jag hade gjort något som mina förfäder hade ägnat sig åt i tusentals år i mina trakter. Minnet av denna upplevelse svävar över de andra likt ett svängande rökelsekar i en katolsk mässa. Det lyfts till en annan dimension av elementet eld och ger det en slags andlighet av närmast religiös natur. Tack vare att råvaran, fläsket, var av hög kvalitet så blev det mitt första möte med den öppna härdens gastronomi.

I mitt liv som fiskare har det blivit många sådana möten och jag insåg tidigt att anrättandet av mitt byte över en öppen eld var en viktig sak i den totala fiskeupplevelsen. Att halstra sin fångst över öppen härd i vildmark, strax intill strömmen eller sjön, gärna när kvällen kommer och ljuset falnar, är så nära det ursprungliga man kan komma.

Elden släcktes

JAG UNDRAR om människor frågar sig varför de *egentligen* vill ut och grilla så fort vädret tillåter. De har ju så bra hjälpmedel i hushållet så det är mer praktiskt att laga till maten inne och äta den ute, om det är det de eftersträvar. Inser de måntro att de blivit bestulna, att de fått betala ett pris för varmluftsugnar och induktionshällar. Att de fått göra det i kronor vet de naturligtvis, men tänker de på att utvecklingen i samhället släckte elden i köket och att det priset är högt, så högt att det inte kan värderas i kronor och ören. Hur värderar man stämningar – harmoni, vällust och lyckokänslor och möten med urtid?

För egen del känner jag att det är mina förfäders arv som ger sig till känna i mina gener och att det är därför jag sätter så stort värde på att tillaga min mat över öppen eld.

Det är inte så konstigt att det är på det viset. Sett i ett historiskt perspektiv är det ganska nyligen vi stängde in elden i järnspisen. Den utvecklingen tog nästan död på vår svenska stektradition från fordom. Stekspett och halster hamnade på sopbacken med allt vad det innebar av förluster för vår matkultur. Ett femtiotal år senare steg en seriemördare in i köket – elspisen. Järnspis och fotogenlampor avskedades och kastades ut, och barnet – lågans magi – for ut med badvattnet.

Det var nog en och annan som kände att något saknades, men eftersom effektivitet och lättvindighet var värden som prioriterades så fick stämningsvärden – andliga värden – ge vika för det praktiska.

Jag tror inte att människorna medvetet avstod från de stämningsvärden elden skapade. De insåg nog inte betydelsen av brinnande trä och kol i köket. Restaurangerna, däremot, gjorde det. Men inte av stämningsskäl – de behövde de möjligheter lågan gav; exempelvis stekning på spett och halster, som inte elektriska hällar och ugnar tillfredsställande kunde ersätta.

Inte »sotpannan«

ATT DET ÄR elden som har den centrala rollen som stämningsfaktor har nog inte alla klart för sig. I vart fall får den inte den position den förtjänar. Ett exempel på detta är den i fiskelitteraturen så ofta förekommande »sotpannan«. Den lyfts fram för att ge en naturromantisk stämning åt berättelsen och intar på så sätt första fiolens plats. Jag tycker det är en slags litterär kullerbytta. Visserligen kan en sotig kaffepanna i någon mån förstärka den estetiska upplevelse som åsynen av kaffekokning över eld kan ge, men det är inte kärlets utseende som skapar stämningen. Att koka kaffe i sotpanna över Trangiakök är inte mycket till romantik.

Jag tror att det är viktigt att vi som försöker skriva om fiske och naturupplevelser lyfter fram elden och dess betydelse. Vi alla behöver bli påminda om hur stor roll elementet eld egentligen spelar för oss som vistas i skog och mark. Den har funnits med så länge och blivit en självklar del av livet att den kommit i skymundan, paradoxalt nog. Först när den tas ifrån oss inser vi vilken gigantisk förlust som drabbat oss. Det får vi inte acceptera.

»Sotpannan« har oförtjänt fått spela huvudrollen som stämningsskapare i många fiskeskildringar. Eldens betydelse bör lyftas fram mer, anser artikelförfattaren.

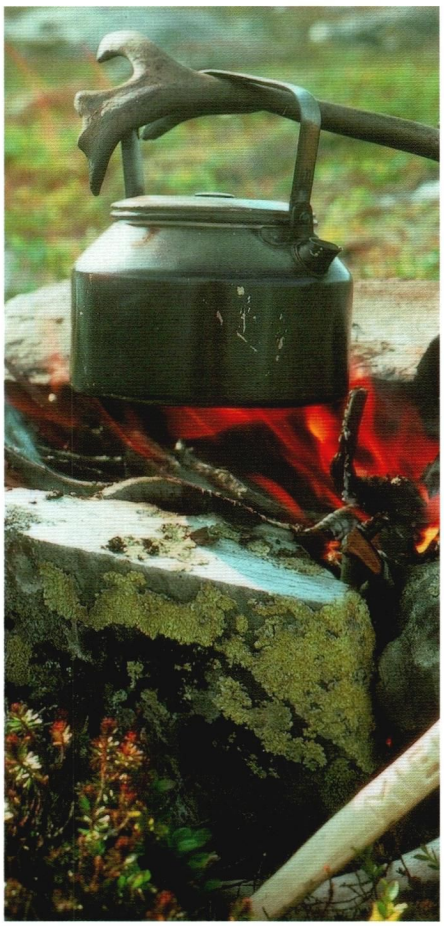

»Eldning får endast ske på anvisad plats« är en bestämmelse som återfinns vid allt fler fiskevatten. Det är en allvarlig inskränkning i våra fiskarliv och jag för min del förstår inte logiken bakom sådana beslut. För att halstra vår fisk eller koka vårt kaffe behövs inga majbrasor. Det räcker med några träpinnar och när vi släckt elden så tar frosten och snön och vårfloden hand om händelsen för gott och alla spår är borta. Finns det spår efter våra förfäders eldar längs älvdalar och sjöar? Inte som jag vet. Att det finns spår vid svunna tiders boplatser är en sak, där var det ju frågan om permanenta uppehållsplatser. Inte ens dessa stör vår miljö på något sätt, så varför förbjuda en liten lägereld eller en ännu mindre härd som kortfristigt görs upp invid vår fiskestig och som betyder så mycket för oss.

Vi lever i ett samhälle som blundar för stora elefanter, faror – men ägnar stor energi åt myggor, små harmlösa risker som är en piss i Nilen, sett i ett perspektiv. Våra politiker och beslutsfattare borde ägna sin tid åt viktiga saker och en viktig sak är att vi får behålla kvalitén i livet, att inte bara veta *att* vi lever, utan långt mycket viktigare: att *känna* att vi lever.

Vid öppen härd

TILL SKILLNAD från nästan alla andra utomhusaktiviteter kan vi fiskare fortfarande uppleva »Den öppna härdens gastronomi«, med råvara som vi själva skaffar oss på plats. Det är väl egentligen bara jägare som i vissa fall kan göra det samma, och de som vi behöver inte vara stjärnkockar för att åstadkomma måltider värdiga kungar, presidenter och Gudar.

Att tillaga fisk över öppen eld är enkel matlagning. Det enkla är det förnämsta. Det gäller både tillagning och den färdiga rätten, men en väsentlig sak är att råvaran håller hög kvalitet, och sådan finns för oss för det mesta till hands. Fiskar vi bortom allfarväg har vårt byte sannolikt haft ett bra liv, likt en lycklig gris, och det dör på ett värdigt sätt från vår hand, mitt uppe i livet. Precis som ett rådjur som dör i språnget från en skicklig jägares vapen.

För att måltiden skall bli den gastronomiska upplevelse råvaran förtjänar fordras, utöver ett mått av kunskap om vad som händer med fiskköttet när det utsätts för eld, egentligen bara varsamhet vid hanteringen av bytet och ett minutiöst vakande över halster eller gryta, så inte fisken blir överkokt eller för hårt stekt.

Skall fisken kokas, blir resultatet bäst om den styckas i ganska stora bitar, med

Fortsättning nästa sida

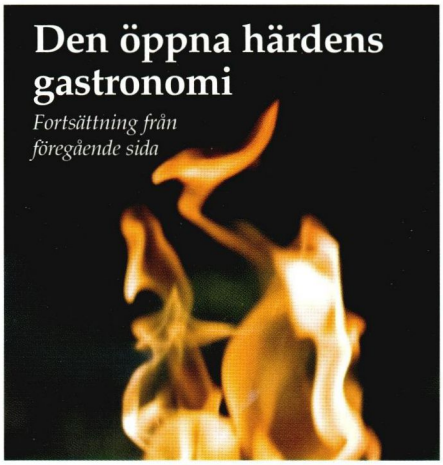

Den öppna härdens gastronomi

Fortsättning från föregående sida

bara inälvor och gälar borttagna. I ben, skelett och huvud finns smakämnen som skall tas tillvara. Att filéa fisken ger ingen fördel, såvida den inte ska pocheras i vitt vin och det innebär definitivt överkurs i vildmark.

Vattnet, som ska innehålla mycket salt, får koka upp. Därefter läggs fiskbitarna i, och när vattnet åter igen kokar dras kitteln från elden. Så får öring- eller harrbitarna riktigt bekanta sig med det salta vattnet i cirka tio minuter, innan det är dags att äta upp dem. Resultatet blir perfekt, det går inte att misslyckas.

Skall fisken halstras hel och fläkt, monterad på trädgren, får den inte utsättas för kraftig värmestrålning, och absolut inte för länge. Tiden för halstringen varierar utifrån hur stor fisken är och hur nära elden den placeras. Man får prova sig fram. Om man strax innan fisken är klar lägger en bunt fuktat enris på elden så tillför man köttet en pikant röksmak som höjer den gastronomiska upplevelsen ytterligare.

Har man nu beräknat tillagningstiden rätt så skall fiskköttet liksom glimma och glittra när skinnet lyfts av. Kunde man se in i sina egna ögon när sedan måltiden avnjuts, och man inte glömmer att suga på ben och fenor, ja då skulle man nog se att även de glittrar och glimmar.

Värt att påpeka är att fisk tillagad på detta sätt tål att saltas rejält då det gäller öring och harr från rena klara vatten och som ska anrättas kokt eller stekt. Fiskköttet har en sådan fin egensmak och man vinner ingenting genom att tillföra exempelvis citronpeppar eller andra örtkryddor. Just citronpeppar är däremot en utmärkt krydda när det gäller att dölja »dysmak«, som kan förekomma i fisk från vatten där humus och dyämnen finns. Återhållsamhet med kryddor gäller däremot inte om man tänker slå på stort och bjuda fiskebröder på fisksoppa. Här kan man ta ut svängarna. Fisksoppa kan vara en ljuvlig rätt och en passande variation i kosthållet. »Soppa är dock alltid soppa – stark men skön som ljuv musik«, säger den falska sköldpaddan i *Alice i Underlandet*.

Soppa på torrflugeöring

DET ÄR JU MÖJLIGT eller rent av troligt att man samma dag eller dagen innan har gravat några kiloöringar till smörgåspålägg eller till en planerad middag tillsammans med stuvad potatis, och då blir skroven efter dessa en excellent grund till fond för vår fisksoppa. Fonden får absolut inte koka, bara sjuda – och inte för länge. Tjugo minuter räcker. Smakämnen frigörs inte om vattnet får koka och dessutom blir fonden grumlig.

Skall soppa räcka till tre hungriga fiskare så behöver vi, låt säga, ett par 8 hektos honöringar tagna på torrfluga eller nymf, några gula lökar, smör eller olja för lökskivorna att svettas i, en eller ett par fiskbuljongtärningar att förstärka fonden med och för att ge den sälta, samt ett tiotal vitpepparkorn och ett par lagerblad. Det blir en förnämlig soppa av detta, men önskvärt är även en burk konserverade tomater, dill och persilja. Några späda björklöv skämmer inte ut sig i koket och finns det lite gammalt bröd kvar i lägret är det enkelt att ordna till en handfull smörfrästa brödkrutonger. Är kocken på extra gott humör så rör han ihop en Aioli genom att krossa 4–5 vitlöksklyftor, tillsätta två äggulor och vispa i ett par deciliter olja – ytterst försiktigt till en början. Denna förnämliga vitlöksmajonnäs smakar man av med citronsaft, salt och vitpeppar. En rejäl klick av denna överst i sopptallriken och vi har en rätt som ingen finsmakare rynkar på näsan åt.

Bytet och elden, är fundamentala rättigheter som riskerar tas ifrån oss, menar Reidar Winerö.

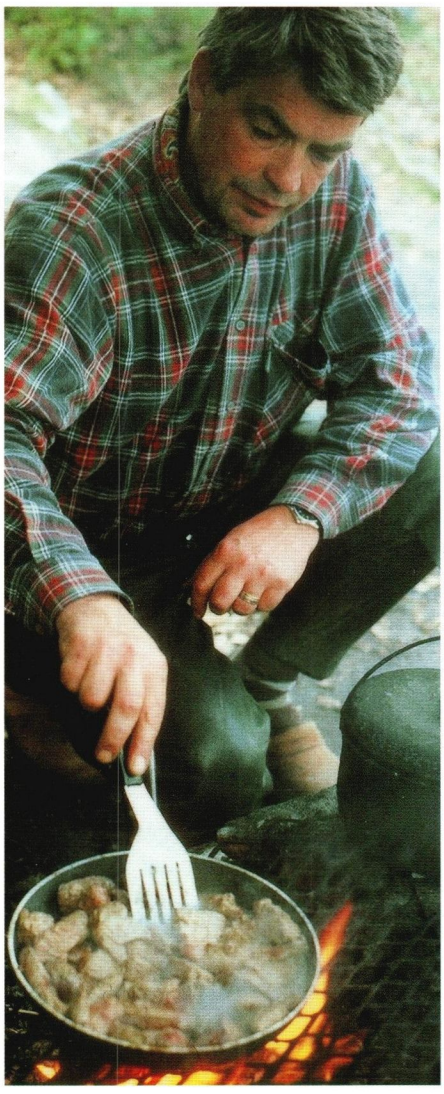

Det behövs inga sofistikerade köksredskap, inga kokkärl från Verner & Verner, inga sopptrallrikar från Rörstrand. En plåtspann duger till kokkärl och soppan kan ätas ur en blecktallrik (inte gärna plast). Opretentiöst och enkelt, men ljuvligt gott och lustfyllt.

Skulle det nu vara så att vi har några buteljer husvin i fiskekvarterets visthusbod, då är detta ett lämpligt tillfälle att släppa ut Anden i flaskan – en kamrat som förmår höja stämningen även i naturens matsal.

Nu är allt fullkomligt: Vi har fosterlandets mark under oss och himlen ovanför och kanske strömmarnas symfoniorkester spelar diskret och finstämt i bakgrunden. Våra vänner Elden och Anden är med oss och vi har fisksoppa i tallriken. Den öppna härdens gastronomi.

Fiskebröder – en varning!

ELDEN LIKSOM bytet vid fiskevattnen kan komma att tas ifrån oss. Tydliga tendenser finns och tyvärr tror jag att så kommer att ske. Jag hoppas innerligt att jag har fel, men skildringar från fiskevatten i teve och tidningar talar ett annat språk. Makt och beslutanderätt övergår till nya generationer med annorlunda värderingar än den äldre generation som jag tillhör har. Det är en naturlig utveckling. Värderingar och synsätt ändras över tid av flera skäl, men det betyder inte att all så kallad utveckling är av godo. Om fundamentala och ursprungliga rättigheter som elden och bytet tas ifrån oss, som varit livsviktiga för människosläktet i all tid och inte bara som värmekälla och bukfylla – ja då får vi flytta in i livskvalitetens fattighus.

Där vill inte jag bo.

Hans Lidman och hans favoritflugor

TEXT: GÖRAN ERIKSSON, HANS LIDMAN SÄLLSKAPET
FOTO: HANS LIDMAN, STIG ELVÉN
TECKNINGAR: THOMMY GUSTAVSSON

Hans Lidman. Bara namnet säger en hel generation flugfiskare vad det handlar om. Författaren vars böcker i decennier låg på flugfiskarens nattduksbord. År efter år vande vi oss att det kom en ny bok av Hans Lidman. Eller två. Böcker som väckte längtan ut i markerna, till flugfiskekulperna i norr, till Finnmarksviddas jokkar eller till storlaxarnas Tana.

Butcher
Napp i Norr

HANS LIDMAN debuterade som »fiskeförfattare« med *Fisket i våld* (1942). Det stora genombrottet kom dock 1945 med den numera klassiska *Det nappar i Svartån*. Hans Lidman gick bort 1976 men är fortfarande känd i flugfiskekretsar för sina böcker. Böcker som numera är åtråvärda samlarobjekt.

Ingen kunde som Lidman skriva om att vara fiskare. Hans berättelser handlar om att leva livet vid vattnen och om trakten runt omkring, dess människor och deras öden. Berättelserna är skrivna med känsla för naturens skiftningar och förmedlar en intensiv närvarokänsla. Vi som kände dragning till »landet i norr« var fast.

Författarkollegan Sven Rosendahl skriver om Hans Lidman:
»Öringens regnbågsbrynja glimmar i vilda kast mot en från sidorna; det doftar av skogsböljande, hösötmig, prästkragsvit hälsingesommar; blicken drunknar i den arktiska tomheten över vargland och tundrevidd.«

Hans Lidman var uppvuxen och bosatt i Edsbyn i Hälsingland. Totalt har ett sex-

Fortsättning följande uppslag

Hans Lidman ...

Fortsättning från föregående sida

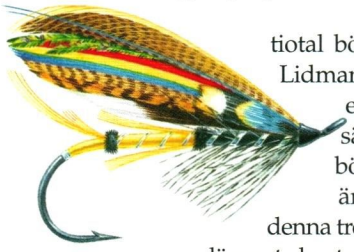

Jock Scott
Laxögat

tiotal böcker getts ut i Lidmans namn, varav en tredjedel kan sägas vara fiskeböcker. Men det är nog trots allt denna tredjedel som har lämnat de starkaste avtrycken bland sportfiskare och som gjort att Lidman fått epitetet »fiskeförfattare«. Lidman är därutöver en av våra mest lästa naturskildrare i vidare mening. I denna genre har han även gett ut böcker om Kolmården och Tiveden. Nordkalottenböckerna inte att förglömma.

Lidmans böcker inspirerade en hel generation fiskare att se naturupplevelsen och fisket som en helhet. När man läst alla redskapskataloger, läst alla bindbeskrivningar och fyllt garderoben med fiskeprylar, ja då längtade man efter en bok av Lidman. Att läsa och drömma sig bort med. På vandring till avlägsna vattnen, till harrstrykor och forsnackar med gäckande storöringar.

Lidman och det svenska sportfiskets historia

Vid Lidmans för tidiga bortgång 1976, som innebar slutet på ett unikt författarskap, kände Lidman-vännerna bestörtning, sorg och saknad. 1987 bildades Hans Lidman Sällskapet. Det är 20 år sedan och således jubileum i år. Sällskapet skulle vara litterärt. Syftet att bevara minnet av Hans Lidman och sträva efter att vidga och fördjupa förståelsen och kunskapen om ett författarskap som inte bara tillhör det svenska flugfiskets historia utan även den svenska naturskildringens.

Black Zulu
Napp i Norr

När det svenska flugfiskets historia en dag skall skrivas – någon borde ta sig an den uppgiften – så kan man inte förbigå Hans Lidman. Inte för att han egentligen har utvecklat själva fisket utan mer för att han levde, verkade och skrev i en brytningstid när det gamla samhället övergick i den nya tiden. Då allmogefisket blev till fritidsfiske, som blev till folkrörelse. Lidman ser allt det nya komma, men hinner skriva om flottare och skogsfolk och fisket i ännu outbyggda norrlandsälvar.

Framlidne journalisten och författaren Olle W Nilsson skriver angående vårt sportfiskearv i ett långt och mycket läsvärt förord till Lidman-antologin *Möte vid Svarttjärn* (1976):

»Hans Lidmans stora betydelse för det svenska sportfiskets utveckling till vår kanske allra största folkrörelse ligger på ett annat plan. Som ingen annan fiskeförfattare förmådde han till sin efter hand allt större läsekrets förmedla fisket som naturupplevelse och livsstil och på samma gång spänningen i kampen med fisken, fångstglädjen, tillfredsställelsen i att med ett smidigt och följsamt spö på rätt sätt kunna lägga flugan framför en vakande öring eller harr och de många andra komponenter som gör sportfisket till en så fascinerande sysselsättning.«

Royal Coachman Fan Wing
Fjällfisken hugger

Till en början var flugfiske med flugspö och fluglina inte särskilt vanligt inom fritidsfisket utan det var »kastspö« och metoder besläktade med allmogefiske som gällde. Den breda utvecklingen inom det »riktiga« flugfisket, det vill säga fisket med flugspö, flugrulle och fluglina, gick trögt i början. De engelska influenserna på området och den svenska historielösheten bidrog väl till att flugfiske betraktades som exklusivt och därmed som en snobbsport.

Att Sverige skulle sakna historia på flugfiskeområdet är dock inte helt sant. Ulf Pierrou skriver i boken *Ekologiskt flugfiske* (1991) att man även i Sverige tidigt skall ha »metat« med fluga men att detta utövades lokalt av bondpojkar och drängar och blev därför aldrig dokumenterat ordentligt.

Blue Dun
Fjällfisken hugger

När engelsmännen kom till våra vatten strax före förrförra sekelskiftet fick deras flugor spridning och svenska mönster, i den mån det förekom sådana, verkar ha trängts undan. Pierrou refererar till Nils Färnström som lär ha gjort betydande efterforskningar på detta område.

Parallellt med det ökande fritidsfisket skulle det dock börja röra på sig även inom flugfisket.

Och så hade vi Lidman.

Han fiskade med fluga och vi fick följa med på fiske. Till Hälsinglands skogsåar, Lapplands fjäll och Finnmarksviddas jokkar. Vi slukade böckerna. Här fick vi läsa om detta »exklusiva« fiske, på ett sätt som skapade inlevelse och inspiration. Vi var där. Vi nästan fiskade med fluga själva. Berättelserna var skrivna i en suggestiv stil som väckte längtan till »nattljusa sel« och »snyftande« öringvak.

Så småningom stod vi där själva och lade ut en torr Royal Coachman bland vakringarna ...

Vi som fiskade med dessa flugor minns att de började glida in i glömskan redan på åttiotalet, då det entomologiska flugfisket bröt igenom och mönster för svenska vatten kom. Det egna, svenska eller nordiska, flugfiskets formidabla utveckling hade tagit sin början. Men än i dag får de engelska mönstren våra inre strängar att vibrera. Ännu frambringar de gamla namnen syner ur det förgångna när vi påminns om dem. Vi känner till och med den lukt av formalin som omgav de skira små skapelserna där de låg i prydliga kabinett hos handlaren, dit vi cyklat för att se om det hade kommit hem några nya läckra Coachman. Eller för att investera i en ny Silver Doctor, March Brown eller Butcher – Vilka namn! Och på nattduksbordet låg en bok av Lidman.

Lidman som inspirationskälla

Hans Lidmans böcker handlar sällan om teknik och utrustning. De handlar om vistelsen vid vattnen, vatten som på den tiden både var och skildras som exotiska platser. Det handlar om fiske som livsstil eller om fiske som passionerad besatthet.

Han kan fresta en stor fisk i timmar eller dagar. Kyla eller hetta glöms bort. Mygg och broms får vara. Fisket förhäxar. Dikt och verklighet flyter ihop, tid och rum försvinner: »Klockan står, solen skiner dag och natt«, skriver Lidman. Naturen blir till ett väsen och man kan aldrig så noga veta vad som är dröm och vad som är verklighet. Fiskarna, de stora, blir till vålnader. Åtråvärda, gäckande – och mycket svårlurade. Och, handen på hjärtat, är det inte lite så vi vill ha det?

Professor Silver
Fjällfisken hugger

Från Lidmans första skrifter ser vi hur han började fiska på allmogens vis men tidigt gick över till fiske med splitcanespö och silkelina, i de allra flesta fall med något engelskt flugmönster på »gut-tafsen«.

Vi lusläste böckerna efter tips om flugor och teknik. Men om sin flugutrusning talar Lidman sällan; han fiskar med »spöet, rullen« och »linan«. De tekniska detal-

jerna får man gissa sig till – även om den tidige Lidman nog undslipper sig en del sådant också. Den mogne Lidman, författaren Hans Lidman, antyder och vidgar i stället seendet till helheten. Han fängslar och framkallar förtätade stämningar. Om någon teknisk omständighet ändå nämns så passas den in för att krydda berättelsen. I boken *Napp i norr* (1971) skriver Lidman:

»Den stora öringen blir man inte klok på. Efter solnedgången gick jag över till våtfluga, då alla mina torrflugor visade sig vara omöjliga. Och då kunde jag notera aftonens enda napp. En kraftig virvel i vattenytan, ett lätt ryck i linan. När jag tog in flugan – en Butcher med smal silvertråd runt kroppen och krok nr 9, (gamla numreringen) var hullingen intryckt mot skaftet. Säkert hade kroken hamnat mitt emellan de hårda käkarna, säkert var också fisken av hyggligt format«.

Butcher
Napp i Norr

Ibland beskriver han det febriga läget när han trugar en svårlurad öring genom att fiska sig igenom alla sina flugaskar, uttalar besvärjelser, skär av hackel eller binder in någon extra tråd, skuren ur skjortan och därigenom, slutligen, narrar till hugget. Ibland kommer han i förbifarten in på flugan och dess magiska egenskaper. Som när han talar om en liten nedskuren Black Gnat som blir »flurig som de andra flugorna där ute på vattnet«.

Cheating Fly
Fiskefeber

Hur ser en »flurig« fluga ut? – hur, hur?

Eller när han skriver: »Efter några resultatlösa försök, då flugan flyter mitt över honom, byter jag till Greenwells Glory. Då tar han tvärt …«.

Efter den läsningen var en cykeltur till handlaren inte avlägsen. För att se efter om det fanns några Greenwells Glory inne.

Greenwells Glory
Napp i norr

Vagabond och flugfiskare

LIDMAN FISKADE ofta ensam. Under femtio- och sextiotalen tillbringade han många och långa somrar på Nordkalotten där han hämtade stoff till sina böcker. Veckovis vandrade han omkring i ödemarkerna norr om polcirkeln. Han traskade mellan Mo i Rana i Norge och Utsjoki i Finlands nordligaste kyrksocken. Han levde bland samer och guldgrävare och fiskade sig fram på den då väglösa Finnmarksvidda mellan Karasjokk och Kautokeino. Han skriver:

»Hur länge jag vandrat i detta sällsamma land vet jag inte. Kanske fyra, fem dygn, kanske en vecka. Och var jag är vet jag inte. Tid och rum försvinner. Blir jag trött, sjunker jag ner i den tätaste renlaven och sover någon timme; blir jag hungrig drygar jag ut matsäcken med nyfångad laxöring.«

Hans Lidman sägs ha varit en skicklig fiskare med en skarp iakttagelseförmåga. Han var kunnig om naturen och ekologiska samband. Men här finns också lite av de element som ingick i de gamla allmogefiskarnas arsenal. De som spottade på masken och uttalade eder och besvärjelser.

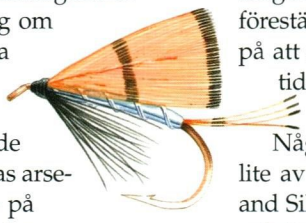

Tippet and Silver
Fina fisken

Hans Lidman och flugorna

LIDMAN BAND inte flugor själv. Under andra världskriget, när importen av de engelska flugorna upphörde, kunde denna omständighet leda till kris. Som när han metar bort alla sina Tippet and Silver, favoritflugan i Svartån – alla utom en. Då får han ransonera fisket med denna dyrgrip och ta fram den endast vid speciella tillfällen tills han slutligen ändå en dag metar bort också den.

Att Lidman inte band flugor själv var inte konstigt. Det var i själva verket mycket ovanligt att man band flugor själv i Sverige på den här tiden. Så engelskt var flugfisket att när Ångermanlands sportfiskeklubb började ta fram en serie svenska flugor på trettiotalet, baserade på svenska sländor, så sände man insekter och mönsterbeskrivningar till Hardy Brothers i England för att få dem uppbundna. Men även här kom kriget emellan. Om detta skriver Färnström i sin bok *Öring*. Det är dock en annan historia.

Som nämnts så har inte flugorna någon framskjuten plats i Hans Lidmans berättelser. Men böckerna är många och börjar man bläddra så finner man att åtskilliga flugor nämns. Lidmans fiske var, med dåtidens mått mätt, traditionellt. Han uppehåller sig därför inte vid mönster- och bindbeskrivningar. Han behöver bara nämna namnen så vet alla. En Royal Coachman är en Royal Coachman, en Black Gnat en Black Gnat, en Jock Scott är en Jock Scott.

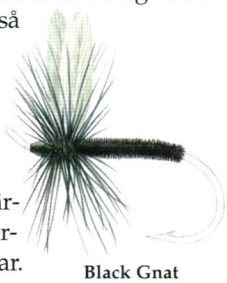

Black Gnat
Nappatag

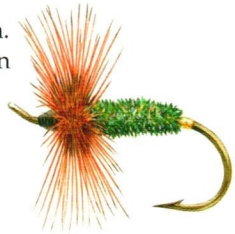

Coch-y-Bondhu
Nappatag

En del av dessa flugor känns urmodiga idag, flugor som snarare verkar vara bundna för fiskarens öga än för fiskens. Mönster som verkar hämtade ur fantasin, men som ändå gav upphov till makalösa fiskefängen, fisken som vi i dag har svårt att föreställa oss. Kanske mycket beroende på att fisket var så mycket bättre på den tiden, kanske också beroende på att flugorna trots allt fiskade bra.

Några av flugorna återkommer som lite av favoriter, som till exempel Tippet and Silver, Royal Coachman, Black Gnat och Teal and Silver.

Lidman var en mycket medveten författare på det konstnärliga planet. Så här skriver han i boken *Det nappar i Svartån*, 1958 års utgåva:

»En augustikväll möttes sommarn och hösten. Det var vid Storlugnets djupaste hölja.

Kvällen stod full av vemod. Luften hade blivit frostigt sval, Svartåforsens brus var dämpat, inte ett vak bröt den blanka vattenytan. Naturen vilade sig, den hade med ens blivit så yppigt brådmogen. Och över Svartåsens torrfuror steg fullmånen, stor och rund och kopparröd.

Då såg jag henne – för allra första gången.

Hon var en sällsam uppenbarelse. Hennes dräkt var tunn och lätt, likt sommarkvällens första skälvande dimslöja; i nattens dunkel lyste den i vitt och rött och silver. Hennes rörelser var mjuka och behagfulla, hennes uppträdande var fullt av grace. Och när hon famnades av månens röda sken, då log hon, skyggt, förföriskt.

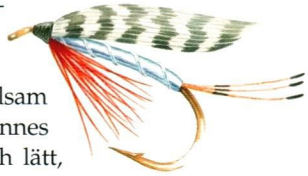

Nattens drottning
Bruset från Björnån

Hon tjusade och lockade. Men hon var farlig för den, som kom henne nära.

Vi fick en trevlig afton tillsammans. Vi narrade lurig harr och hårdtrugad öring, vi hjälptes åt att sakta fylla fiskkonten. I skymningen satt vi på en mossbelupen sten och åt smörgåsar och lyssnade till storfiskens begynnande vak, medan månljuset tilltog och dunörten blygt slog samman sina rödvioletta kronblad. Och när aftonen gick över i natt och fisken slutade

Fortsättning nästa uppslag

Hans Lidman ...

Fortsättning från föregående sida

att vaka, tog jag henne i handen, strök av henne daggen, värmde, torkade.

I nattens stillhet ville jag veta hennes namn.

Men hon svarade inte.

Hon bara tittade på mig, full av okynne.

Jag frågade på nytt. Jag väntade att få höra ett av sagans vackra namn, jag lyssnade med öppna sinnen och återhållen andedräkt, tills månskenet vitnade och skuggorna blev djupa och svarta.

Då kom svaret:

– Nattens Drottning ...«

Bakom detta poetiska namn döljer sig en Light Teal and Silver Red Hackle, en av Lidmans favoriter.

Han kunde också vid något tillfälle beskriva hur han skar ner flugans hackle när fisket var trögt. Ett citat ur boken *Laxögat* (1959), kapitlet *Åter till Svartån*:

»Jag hämtar spöet och knyter på en Coachman av Fan-Wing-typ – den läckraste, den skiraste bland flugor, den som just här vid dammen narrat så mången fin öring till hugg.

Coachman Fan Wing
Laxögat

Flugan faller fint och rider som en levande slända på vattnet, genomskinlig i morgonens bleka motljus, oemotståndligt läcker.

Men öringen tar inte. Fyra gånger rider flugan över honom, alltid lika läcker.

Nej, han tar inte.

Jag minskar storleken. Två gånger. Till krok nr 14. Klipper vingarna, kapar en del av hacklet.

Flugan blir svårkastad. Vinglig, obalanserad. Rider ej så bra. Lutar över åt ena sidan.

Nerklippt Coachman Fan Wing
Laxögat

Men plötsligt, vid fjärde eller femte kastet, rider den perfekt. Hög och ren.

Då tar han. Suger i sig läckerheten med ett knappt hörbart snyft. Sträcker linan. Och fäster sig själv.«

De engelska mönstren imiterar i dominerande grad dagsländor i enlighet med den engelska faunan. Det faktum att faunan i norra Skandinavien domineras av nattsländorna och deras olika stadier var ännu inte beaktat inom vårt flugfiske. Européa 12 nämns till exempel inte alls av Lidman, ej heller nattsländepuppor. De engelska dagsländeimitationerna fick nog duga även för detta fiske.

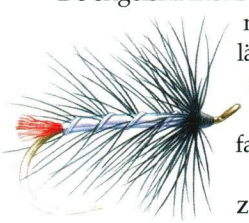

Zulu Silver, ***Fina fisken***

March Brown
Nappatag

Lidman nämner till exempel i boken *Fiskefeber* (1952) när han fiskar i Råstoätno: »Klockan var ett. Midnattssolen kastade ett tunt guldglitter över kullarna i söder.

Fjällvråken klagade. I det frostvita björkriset spelade en ensam lappsparv.

Men varken skållhet buljong eller en hastig språngmarsch längs rullstensåsen kunde förjaga kylan. Nej den försvann först vid åsynen av en stor harr, som gick i selet och plockade ihjälfrusna sländor. Jag tog spöet och sökte fatt på en torrfluga. Kanske var det en Wickhams Fancy«.

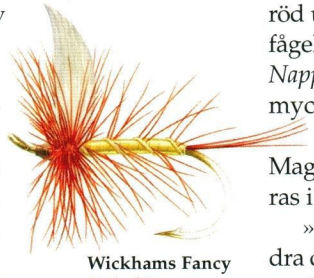

Wickhams Fancy
Fiskefeber

Här vill man ju tro att de ihjälfrusna sländor som Lidman såg, var nattsländor och flugan som han knöt på just då fick representera en sådan. Wickhams Fancy med flera flugor kan ju imitera många slags flugor lite beroende på hur de fiskas.

Lidman fiskar också lax. Han fiskade regelbundet i Mörrumsån, vilket han skildrar i boken *Lax i Mörrum* (1962). Här beskriver Lidman i ord och bild tillkomsten av den klassiska mörrumsflugan, räkimitationen Chilimps.

Chilimps
Lax i Mörrum

Men mest klassiska är väl ändå hans berättelser från fisket i de nordnorska ishavsälvarna. Namn som Storfossen i Tana, Malangsfossen i Målselva och Skoltefossen i Neidenelv har eggat mången fiskare att dra norrut. I boken *Laxögat* skriver Lidman:

»Jag lämnar Malangsfossen tidigt en morgon – efter ett skrovmål på den fisk, som någon timme tidigare tog min enda Jock Scott vid Sand-kjosstrokket och sen fräste i väg som en vettvilling långt ut i kulpen, i hopp efter hopp.«

Flugan Jock Scott, »Tanas egen fluga«, som Lidman uttrycker det, förekommer i flera berättelser och antyder därmed att den tillhör Lidmans favoriter. Flera andra laxflugor nämns dock, som Claret Grey, Silver Doctor, Silver Ranger, Silver Wilkinson, Morottaja, Silver Grey, Dusty Miller och Durham Ranger. Utmärkande för dessa flugor är att de alla är mycket välkända och tillhör de så kallade klassikerna.

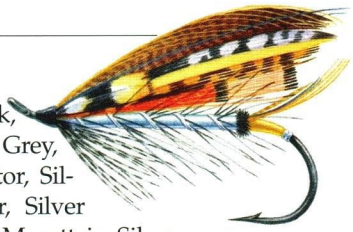

Silver Grey
Napp i norr

Andra flugor som Lidman nämner känner vi inte så noga till. De dyker upp ur det okända och är väl glömda i dag. Som till exempel Fittinghauken, en fluga från Fulufjällets norska utlöpare, döpt till detta kryptiska namn av ortsbefolkningen. FiN:s norska läsare kanske kan härleda namnets betydelse?

Flugan, en ganska stor våtfluga med röd ullgarnskropp och med vingar av påfågelns svärd, har ett eget kapitel i boken *Nappatag* (1955) och uppges påminna mycket om Claret Sword men saknar ibland silverbandet runt kroppen. Magnus Olsen, en norsk storfiskare, citeras i samma bok:

»Fittinghauken ska du ta när inga andra duger. Det är en av de bästa öringsflugor jag vet.«

Så här skriver Lidman själv, som vanligt alltid på väg någonstans:

Fittinghauken
Nappatag

»Så förde mig ödet till Slussfors, beläget vid Umnässjöns utlopp några mil nerom Tärna. Där såg trevligt ut. Älven verkade att vara lättfiskad, vattenståndet var hyggligt och den älskvärda ortsbefolkningen underhöll med fängslande berättelser om älvens storlaxöringar. En del av historierna föreföll visserligen att vara väl mycket fantasibetonade, men alla var de på ett förbryllande sätt besjälade av den klassiska sagobildningens äkthet och inlevelse. Och faktum var, att det luktade storfisk lång väg.

Jag började långt upp i forsen och gick utför. Så tätt mellan nappen blev det inte. Visserligen hakade ett par harrar och några mindre öringar på, men av storöring såg jag inte en skymt. Vid ett par större stenar, just där landsvägen svänger tätt mot älven, hade jag dock ett kraftigt hugg. Men i den starka strömmen kunde det lika gärna vara stenhugg.

Stenhugget lämnade mig ingen ro, och efter ett par timmars fruktlöst fiske gick jag tillbaka upp till stenarna. Det började redan skymma. Jag bytte flugor ofta, och för att hinna med så många som möjligt, knöt jag på en upphängare. Hela

tiden koncentrerade jag mig på det nästan omärkligt lilla bakvatten, där jag haft det förmodade stenhugget.

Äntligen suger det i. Och nu är det ingen sten. Öringen går ut i älven, mitt i det starkaste draget, varefter den sakta pressar sig uppåt. Nästan hela kastlinan är ute. Den fångas av vattnet och bromsar mycket kraftigt. Hur sitter flugan? Och skall guten hålla?

Slutligen blir pressen för stor. Öringen vänder och basar i väg neråt, ända ner till forsens slut, där den strosar omkring i bakvattnet en god stund. Men efter några minuter går den upp igen, nu rätt nära stranden, där strömmen är mindre stark. Strax ovanför stenarna börjar fiskens krafter sina. Den orkar inte hålla sig mot botten längre och vickar över på sidan ett par gånger. I en liten djup strandhåla lirkar jag in den i håven. Men håvningen har sina poänger – håven har för trånga byglar, fisken glider ur. Den sitter i ändflugan, och upphängarna är farligt nära att fastna i håvgarnet.

Silver Doctor
Laxögat

Fisken är i femkilosklassen. Tyvärr en hona, stinn av rom.

Just som jag lägger ifrån mig håv och fisk bland strandstenarna, upptäcker jag en allmogefiskare, som jag tidigare inte observerat i skumrasket. Han har en bredskyggig hatt och bär ett kort spinnspö, från vars topp en plastkula dinglar.

Utan att hälsa och med blicken envist riktad mot fisken frågar han efter flugans namn.

Det vet jag inte, det har jag inte ens tänkt på. Jag har ju bytt så ofta. Men få se, den är visst rödaktig. Och rätt stor. Jag sticker fisken, skär loss flugan och sköljer den. Och då känner jag plötsligt igen den.

– Det är ju Fittinghauken!

– Va?!

– Jo, det är en norsk fluga, i Hedmarka kallas den för Fittinghauken.

– Jaså …

Han tar i flugan, synar den noga. Lyser på den med en tändsticka, liksom vill han pränta in flugans utseende riktigt noga i minnet. Och så frågar han åter efter namnet. Öringen bryr han sig inte ett skvatt om.«

Dusty Miller
Laxögat

Så typiskt Lidman skulle man kunna säga: ett fiske, ett möte med en främling och en episod med knorr på, korthugget berättad. Exakt hur flugan ser ut får man inte riktigt veta. Som med så mycket annat så lämnar Lidman även detta åt läsarens egen fantasi.

Kanske är det därför man får sådan längtan ut på fiske efter läsning av Lidman?

Durham Ranger
Fjällfisken hugger

Boktitlarna som anges intill flugillustrationen ger bara ett exempel på var flugan omnämns. Flugmönstret i fråga kan givetvis förekomma också i andra av Hans Lidmans boktitlar.

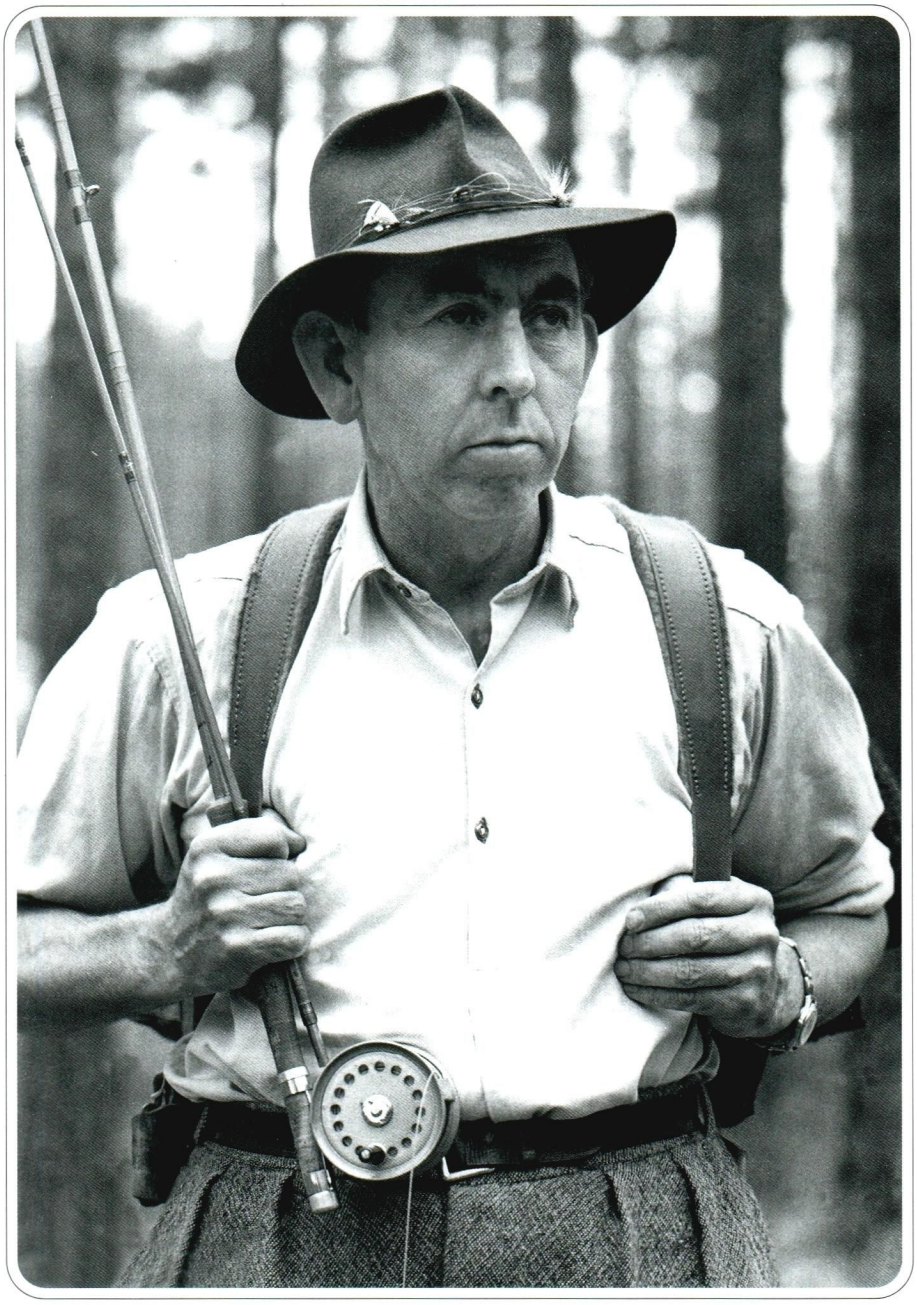

Jubileumsplansch med Hans Lidmans favoritflugor

Hans Lidman Sällskapet i samarbete med Thommy Gustavsson arbetar nu fram en plansch med Hans Lidman och de flugmönster han omnämner i sina böcker. Tryck i 4-färg på kvalitetspapper, format ca 42 x 60 cm. Planschen visas i nästa nummer av Flugfiske i Norden och går då att beställa.

FLUGBINDAR HÖRNAN

För mig har husmaskimitationer alltid haft sina givna platser i flugasken. För fisk en är den husbyggande nattsländelarven en rejäl matbit som är extra intressant nu på våren och försommaren innan kläckningarna av nattsländor har kommit igång. Nattsländelarver i strömmande vatten bygger lite tyngre hus och använder bland annat sandkorn som material.

TEXT OCH FOTO: JOHAN KLINGBERG
TECKNINGAR: GUNNAR JOHNSON

En »bränd« husmask för vårröringen

TANKEN PÅ ATT skapa den här flugan kom till för mer än tio år sedan, medan jag satt och band flicksländenymfer med ögonkulor brända av nylonlina. Om man försiktigt för cigarettändarens låga mot nylonlinans ända så smälter nylonet samman till en liten boll, som sedan kan användas för att efterlikna ögon. Klipper man sedan av linan en kort bit från första kula och bränner andra änden, får man ett ögonpar med »länk« mellan, vilket gör dem lätta att binda in.

Snart insåg jag att den smälta nylonkulan också kan likna ett litet gruskorn. Ett sådant som vissa strömlevande nattsälndearter använder som material till sina husbyggen. Med det föddes idén att förse en hel flugkrok med brända nylonkulor och på så vis imitera en husmask.

På prov brände jag de flesta typer av syntetiska flugbindningsmaterial som fanns på marknaden, men inte något av dem smälte på det vis som jag hade hoppats på.

Så en dag för några år sedan kom jag över ett syntetiskt, långfibrigt vingmaterial – SLF Hanks. Min vana trogen spann jag en kropp med de glänsande syntetfibrerna och brände dem. Materialet brann inte. Fibrerna *smälte*, precis som nylonlinan gör, till små kulor som snart täckte hela kroppen. Jag blandade flera olika färger och resultatet blev det samma, med skillnaden att flugan fick ett mer spräckligt intryck.

Fiska bottennära

I VÄSTGÖTSKA Tidan vid Baltak, utanför Tidaholm sätts det ut både regnbåge och öring i varierande storlek året runt. Om ån är isfri försöker jag att göra säsongspremiär redan i början av mars. Så här tidigt på året är vattnet kallt och eftersom fisken är växelvarm står den oftast inaktiv nära botten. Därför ställs det extra höga krav på flugfiskaren, både vad gäller flugpresentation och att ha ett stort tålamod. Då fisket är som svårast måste man ibland presentera flugorna driftande nästan rakt in i munnen på fisken. Därför måste man vara ytterst noggrann och fiska av samma område med många upprepade kast över samma.

Oftast fiskar jag med den i dag så omtalade tjeckiska nymftekniken, som bygger på korta kast med flugor som snabbt sjunker ner till botten. Jag har alltid minst två flugor på tafsen vid detta tidiga vårfiske. En tung ändfluga som sitter fastknuten längst ut på tafsen. Drygt två decimeter ovanför ändflugan har jag en betydligt mindre och lättare upphängare. Det är

viktigt att ändflugan sjunker snabbt och även drar med sig upphängaren ner till botten. Den »brända« husmaskimitationen har fungerat mycket bra vid detta fiske.

Jag har märkt att huggfrekvensen på upphängarna varierar under dagen. På morgon och förmiddag brukar fisken i första hand välja husmasken, men lite längre fram under dagen kan den lämna bottenskiktet för att i stället ta upphängaren.

Eftersom djup och vattenhastighet varierar, brukar jag binda husmaskarna med olika förtyngningsgrad. Antingen genom att variera storleken på tungstenshuvudet eller antalet blytrådsvarv. Meningen med omnämnda fisketeknik är att ändflugan skall följa med strömmen nära botten, men absolut inte ligga kvar på botten.

Det händer också att fisken helt lämnar sin ståndplats och ger sig ut på födosök betydligt närmare land. I mitt klubbvatten inträffade en märklig händelse för några år sedan.

Jag hade fiskat av en djuphölja tidigt på morgonen och sedan fortsatt att fiska mig vidare längre uppströms. Senare under eftermiddagen, på väg tillbaka, gick jag ner för att göra ett kast vid den plats som jag fiskat av under morgonen.

Något hade förändrats. På stenen i vattnet utanför standen kröp det mängder av husmaskar, som inte funnits där tidigare under morgonen. Genast fattade jag misstanke och kastade ut en husmaskimitation utmed strandbrinken, snett nedströms.

Flugan fiskades hem med en långsam handtvist, och det dröjde inte länge innan en öring tog den rörliga husmasken strax utanför strandkanten. Visst är det fantastiskt att fisken så här tidigt även i kallt vatten kan ge sig ut på födosök efter husmaskar. Jag har observerat fenomenet flera gånger sedan dess, särskilt under senare delen av mars och april, då husmaskarna söker solens värme nära ytan under dagen.

Det är förstås inte bara i strömmande vatten som fisken äter husmaskar. Husbyggande nattsländelarver är rikligt representerade med många arter även i sjöar. En vanlig teknik att presentera en husmaskimitation i stilla vatten är genom långsam hemtagning med handtvist. Med jämna mellanrum gör man ett cirka 30–40 centimeters försiktigt lyft med spötoppen, så att flugan visar sig för fisken. För att flugan snabbt skall sjunka ner till botten, där den ska fiska, använder jag mig av en tunn, ungefär tre meter lång tafsspets.

Energirik föda

SOM KURIOSA kan nämnas att det rikliga energiinnehållet som finns i de feta husbyggande nattsländelarverna inte enbart uppskattas av fisken. Även andra djurarter som till exempel strömstaren äter av dem, och Nordamerikas indianer kallade dem faktiskt för överlevnadslarver.

Undrar just vad de gjorde med de feta, vita larverna som gjorde att de gav dem det namnet?

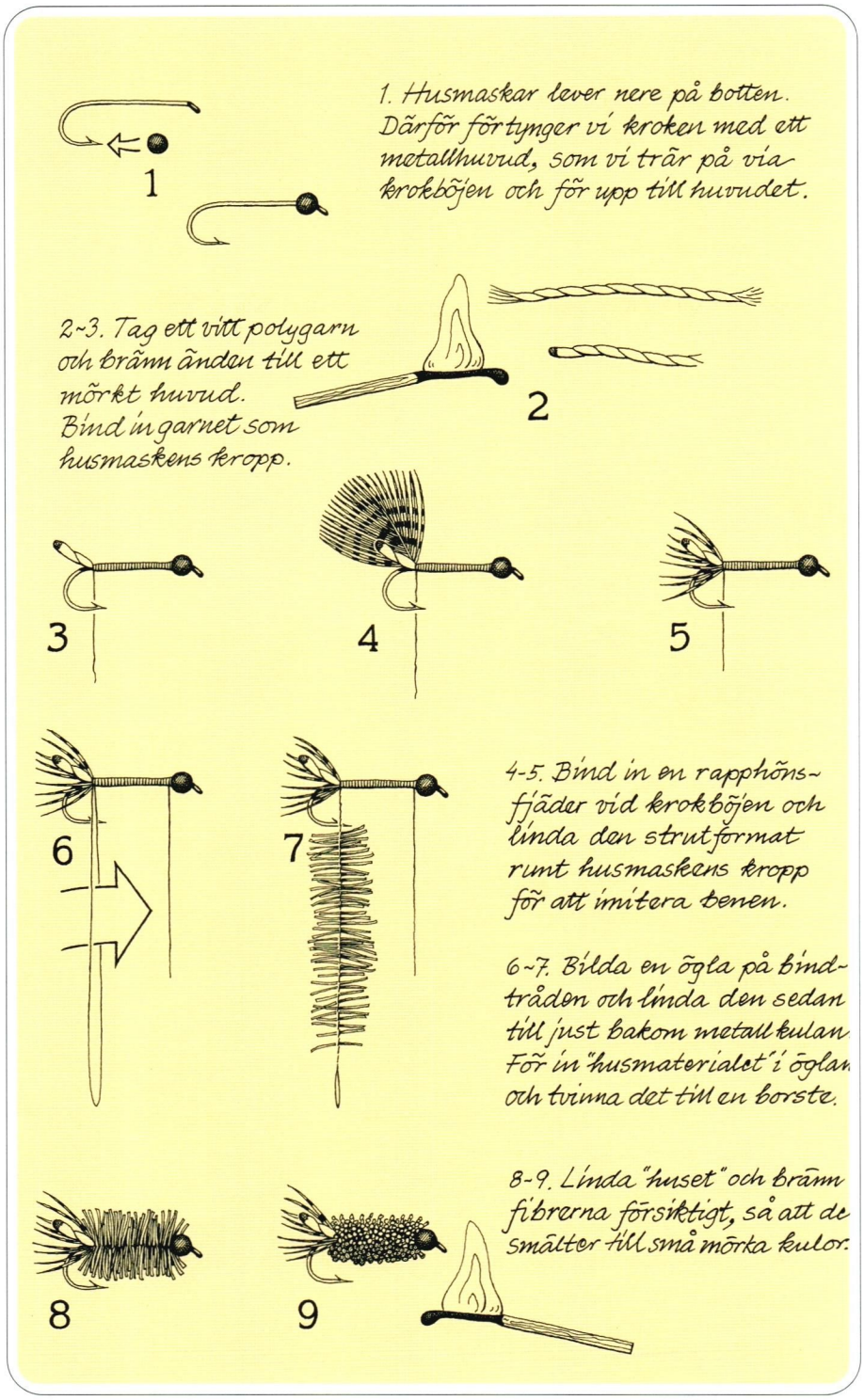

»BRÄND« HUSMASK

KROK: stlk 6–12 streamer
BINDTRÅD: svart
FÖRTYNGNING: tungstenshuvud och/eller blytråd
HUVUD: bränt krämfärgat garn
HACKEL: grå rapphöna

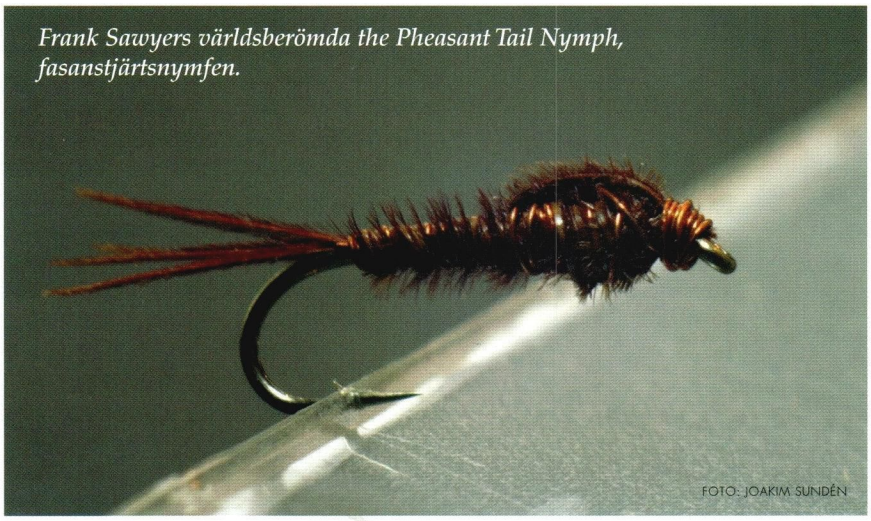

Frank Sawyers världsberömda the Pheasant Tail Nymph, fasanstjärtsnymfen.

FOTO: JOAKIM SUNDÉN

Bind en dagsländenymf efter ditt eget val

FRANK SAWYER band sin världsberömda dagsländeimitation the Pheasant Tail Nymph, fasanstjärtsnymfen, av bara två komponenter. En tunn koppartråd i stället för bindtråd och samtidigt som förtyngning, samt några fibrer från fasanens stjärtfjäder som kroppsmaterial och stjärtspröt. Med den och sin anpassade fisketeknik för sjunkande, men ganska ytligt fiskade, nymfimitationer lade han grunden till en stor del av vår tids moderna fiske med nymf. En epokgörande insats.

The Pheasant Tail Nymph är i all sin enkelhet en utmärkt allmän imitation av dagsländors nymfer, något av stapelföda för öring och harr i de sydengelska kalkströmmarna. Frank Sawyer var headkeeper för en berömd sträcka i River Avon och utvecklade där det mesta av sitt fiske. Hans flugor och fisketeknik visade sig, som i övriga världen, fungera utmärkt även i Dalarnas Storån, där Sawyer, på inbjudan av Nils Färnström, i juli 1959 introducerade sitt nymffiske i Skandinavien. Med simsländans nymf som förebild, firade Sawyers nymfer bundna av grågåsens vingfjäder stora triumfer (the Sawyer Swedish Nymph).

Det är få flugfiskare som inte har eller har haft en fasanstjärtsnymf i sin ask. Många har upptäckt flugans fångstförmåga och fiskar flitigt med den i olika storlekar och utförande. I dag har PT-nymfen konkurrens av andra fångstgivande mönster som skall föreställa dagsländenymfer av olika slag. Många flugbindare har dessutom tagit fram egna favoritmönster för att imitera dagsländors nymfer.

I denna, den första deltävlingen av vår flugbindartävling 2007, vill vi att du skickar in en fluga som imiterar dagsländenymfer. Det får gärna vara ditt helt egna mönster, men även andra redan kända mönster går bra att tävla med. Kravet är bara att det skall vara en sjunkande fluga som imiterar dagsländans nymf. Vi kommer att bedöma hur välbunden flugan är samt bedöma proportion, teknik och materialanvändande. Dock är det ingen tävling med särskild inriktning på att åstadkomma superrealistiska mönster, utan flugor för praktiskt fiske.

Skriva gärna ner mönster och lite tips till hur flugan kan fiskas. I mån av plats kommer bild och text presenteras för några av de tävlande bidragen i kommande nummer av FiN.

Frank Sawyers egen skiss där han beskriver hur dagsländenymfer håller in benen när de simmar (skissen i mitten), därav hans imitationers mycket enkla form.

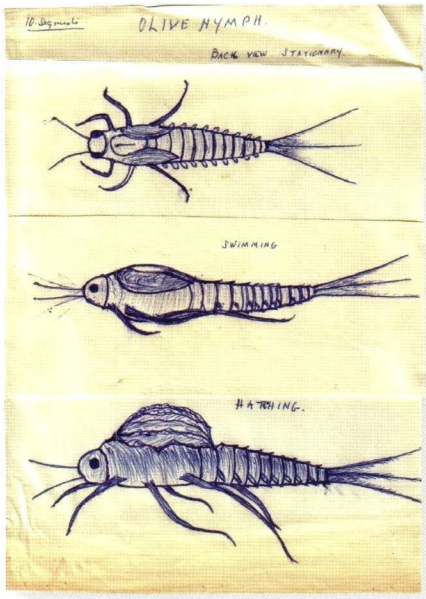

SKISS: FRANK SAWYER

Regler för flugbindartävlingen

HELA TÄVLINGEN sträcker sig från och med nummer 2 till och med nummer 5-6/2007 med deletapper i vart nummer. Tävlingsbidraget skall vara juryn till handa senast 28 maj 2007. Skicka *utan avsändarangivelse*, till

Håkan Karsnäser, Knipan 1,
SE-565 32 Mullsjö, Sverige

Utöver tävlingsbidraget, flugan, skall deltagaren bifoga namn, adress och telefonnummer i *ett separat, förslutet kuvert.* Detta för att juryn inte skall ha kännedom om deltagares namn innan bedömning har skett. Tävlingsbidragen returneras ej.

Tävlingen är öppen för alla flugbindare, utom för dem som helt eller till betydande del har sin förvärvsinkomst från flugbindning. Det är bara möjligt att delta med ett (1) bidrag per deltävling. Efter varje deltävling delas ett förstapris ut och dessutom lottas fler priser ut bland övriga deltagande i den deltävlingen.

Varje deltagares poäng, sedan alla deltävlingarna i FiN inom hela perioden från nummer 2/07 till och med 1/08 genomförts, kommer att räknas samman och de fem med högst sammanlagd poäng gör därefter upp om slutsegern i en final.

Resultatlista och priser

FÖR ATT MEDDELA resultatet så snart som möjligt efter varje omgång lägger vi ut listan på de främst placerade på vår hemsida www.flugfiskeinorden.se

Priset till vinnaren i denna och i alla periodens deltävlingar är ett fritt val ur **Bokförlaget Setterns** stora sortiment, till ett värde av 1 000 SEK. (www.settern.se)

Dessutom lottas efter varje deltävling ut två exemplar av någon bok eller film bland övriga deltagare.

Håkan Karsnäser, tävlingsredaktör

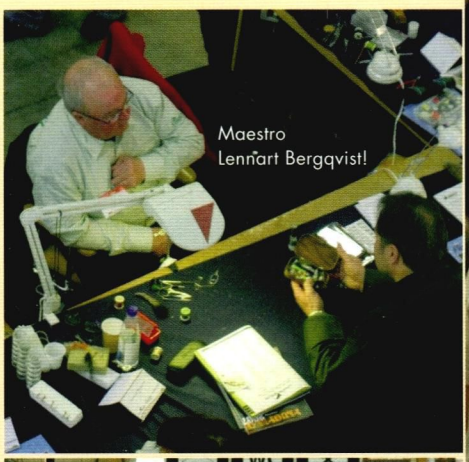
Maestro
Lennart Bergqvist!

På scen: Håkan Karsnäser med pristagarna Rickard Petersson, Magnus Karlsson och Jonas Adamsson.

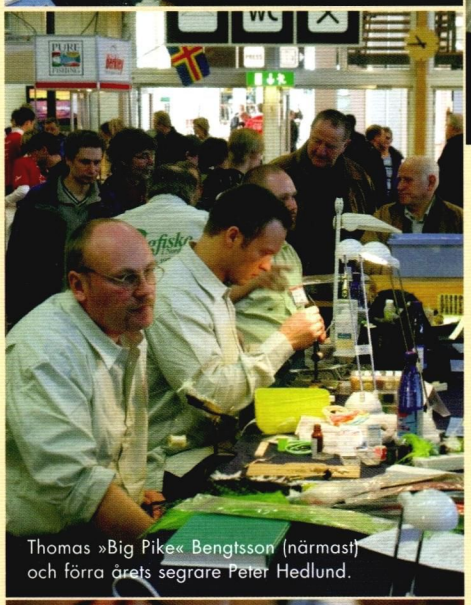
Thomas »Big Pike« Bengtsson (närmast) och förra årets segrare Peter Hedlund.

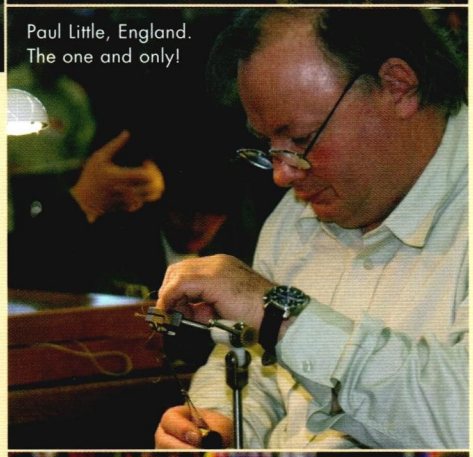
Paul Little, England.
The one and only!

Flugbindarfest och final på Sportfiskemässan 2007!

MÄSSFOTOGRAF: JOAKIM SUNDÉN

DEN ÅRLIGA STORA Sportfiskemässan i Sverige arrangerades denna gång i Jönköping och blev en stor publik succé, med kraftigt höjt besökarantal. Flugfiske i Nordens monter och arrangemang med flera nationellt och internationellt berömda flugbindarnamn på plats samt final i FiN:s flugbindartävling, gjorde det hela till en fest för flugfiskare och bindare. Ledare var FiN:s välkände medarbetare och tävlingsredaktör Håkan Karsnäser och den kunniga juryn utgjordes av Mikael Hagman, Patrik Johansson, Håkan Karsnäser och Paul Little.

Under ett par timmar hade finaldeltagarna som uppgift att på bästa vis tolka och forma två angivna flugmönster: torrflugan Humpy samt Royal Coachman i våtflugeutförande.

Finaldeltagare och placeringar:

1. Magnus Karlsson, Gemla
2. Rickard Petersson, Skene
3. Jonas Adamsson, Glanshammar
4. Magnus Nygren, Umeå
5. Ole Vittrup, Aalborg

Prisbordet var i åter igen av mycket imponerande slag, med bindutrustning och material i hög kvalitet, frikostigt skänkt av Lakeland Flytying, England. Besök gärna det välsorterade företagets hemsida: www.lakelandflytying.com

Samtliga finalister fick dessutom en vacker och praktisk liten flugask i trä, skänkt av mästerlige hantverkaren vid Ericsbergs Slott, Lars Andersson.

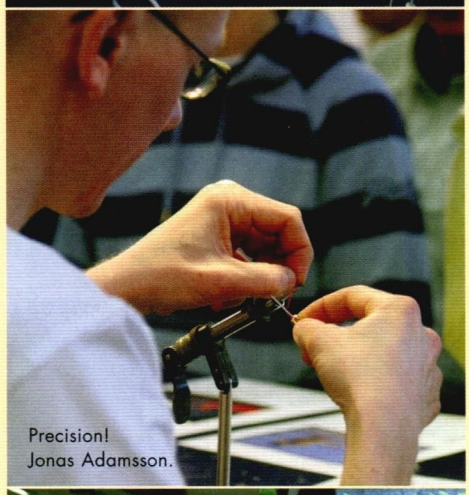
Precision!
Jonas Adamsson.

Jani Kaski.

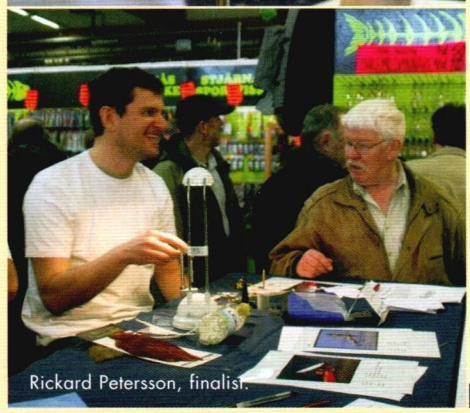
Rickard Petersson, finalist.

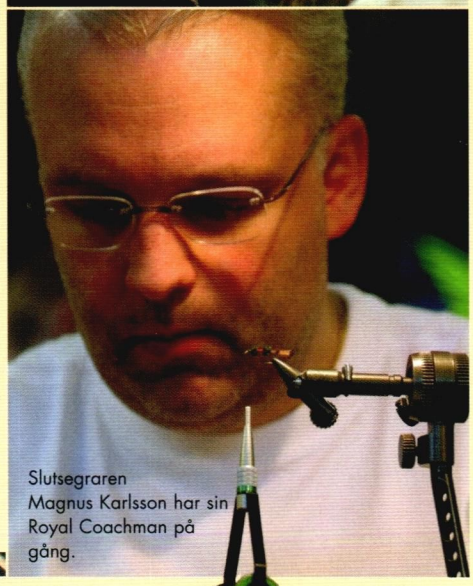
Slutsegraren
Magnus Karlsson har sin Royal Coachman på gång.

Ny fiskesträcka i Mörrumsån

Där Mörrumsån flyter genom de små byarna Ebbemåla och Åmma finns nu ett nybildat fiskevårdsområde. Nybyggda fiskvandringsvägar förbi Hemsjö kraftstation har varit ett nödvändigt villkor för områdets tillblivelse. Det 3,5 kilometer långa fiskevårdsområdet är visserligen nytt, men strömmarna där desto mer klassiska. Förra året premiärfiskades lax och havsöring för första gången på 100 år!

TEXT OCH FOTO: MATTIAS HOLMQUIST

EN FISKETUR tar med fördel sin början i områdets norra ände. Första poolen ligger några hundra meter nedströms Fridafors, ett litet samhälle som länge levt av det bruk som idag utgör det ena av Mörrumsåns två sista vandringshinder för laxfisken. Det finns en parkeringsplats i Åmma Naturreservat och promenaden till översta poolgränsen går över hagmark med ålderstigna hamlade askar. Poolen har getts namnet »Riksgränsen«. Är du duktig speykastare når du där från Blekinge till Småland i ett kast. Landskapsgränsen går mitt i ån och var alltså riksgräns mellan Danmark och Sverige under Gustav Wasa, fram till freden i Roskilde 1658. Längst söderut i fiskevårdsområdet ligger några små öar som fått namn efter fejderna här; Kastellet och Rustningsholmarna.

Riksgränsen kunde ha delats upp i två pooler. Den övre halvan av poolen bjuder optimalt drag i fluglinan. Strömmen är jämn och botten består av fint lekgrus mellan en och annan något större sten. Denna del av poolen bjöd både lax och öring under årets höstfiske. Den andra halvan av poolen är betydligt mer svårfiskad. Det är en lugnare, smalare och djupare del, med en brant svårforcerad strandbank som troligtvis tillkommit genom att man vräkt ut sten här vid rensningar av den intilliggande hagen. Poolen avslutas med en forsnacke över till pool 2, »Åmma kläpp«.

Även stationär öring

ÅMMA KLÄPP är en av fiskevårdsområdets tre höjdpunkter, sett ur flugfiskarens perspektiv. Poolen har allt utom en bro över till öarna i dess övre del. När du konstaterat att vadningen över dit är alltför riskabel börjar du kanske snegla över Olssons gård efter en genväg. Bäst du står där och undrar hur du tar den kortaste vägen till vattnet, kanske fru Olsson kommer med bestämda steg emot dig. Men var lugn. Hon kommer bara för att berätta att du gärna får lov att gena över gården. Söderifrån kommer man sig ut på öarna och kan fiska av hela poolen. Den övre delen är förhållandevis grund, men det är verkligen värt att prova några kast där, speciellt om du kommit för den stationära öringens skull. Under de stora insektskläckningarna i maj och juni kan man lyckas med torrflugan, även om man sällan ser vakande fisk. Totalt är det aldrig fler än åtta fiskare i hela området. Om du är tidigt ute kan du dessutom hyra hela sträckan under en eller flera dagar.

Laxbeståndet under uppbyggnad

PÅ GRÄNSEN mellan Åmma kläpp och den tredje poolen, »Stryket«, ligger några riktiga stenblock med sköna strömkanter bakom sig. Hur det egentligen står till med laxbeståndet i detta initiala skede är du välkommen att undersöka. De första laxparen har förrättat sin lek här och be-

Maden i sensommar, Åmma kläpp i sommargrönska och artikelförfattaren med en kompakt vårröring.

ståndet är alltså under successiv tillväxt.

Havsöring är det förhållandevis gott om och just här mellan Kläppen och Stryket hade jag äran att i september 2004 landa den första, en hona på 5,5 kilo. Min första tanke efter hugget var att ännu en av områdets kampvilliga tvåkilosfärnor hade tagit flugan, men när andra rusningen kom var det ingen tvekan om att det äntligen var dags för havsöring. Hon föredrog en klassisk ullsock bunden på dubbelkrok i storlek 6. Försök föreställa dig hennes tätprickiga lekdräkt där i det svaga månljuset. Det var med delade känslor jag lät min priest möta pannan på hennes romstinna kropp. Jag insåg ju samtidigt hennes värde för fiskevårdsföreningen – att kunna visa att området höll laxfisk.

Stryket övergår i den fjärde poolen som fått namnet »Maden«. Denna sträcka är ett lugnflyt och en mer utpräglad spinnpool. Under tidig vår backar utlekt fisk ner hit från Riksgränsen, Kläppen och Stryket. Om vattenföringen ligger över 30 kubikmeter, vilket inte är ovanligt under våren, så går det bra att lägga ut flugan här också. Lugnflyten i så här orörda delar av ån håller onekligen även en del gädda. I höstas provade en god vän ut en förskräcklig flugskapelse här och lyckades fånga en sexkilos, fullständigt utsvulten, svensk krokodil.

Fridfullt parklandskap

Byn Åmma, liksom Maden, har fått sina namn av den välbetade åmad som sträcker sig förbi ett par tre av poolerna. Det gamla välvårdade kulturlandskapet ger känslan av att vandra fram i en stor park. Här börjar man komma långt bort från allfartsvägarna. Lugnet råder överallt och förutom åns porlande runt några få stenar är nog hägerns urtidsskrän det vanligast förekommande ljudet. Har du tur kan du få se både kungsfiskare och havsörn här.

Fortsättning nästa sida

Ny fiskesträcka ...

Fortsättning från föregående uppslag

Pool 5, »Gösen«, fick sitt namn efter det att en av fiskerättsinnehavarna spinnfiskade här en sommarkväll och lyckades med konststycket att landa just en grov gös. Gösen är mycket ovanlig i ån och detta exemplar tros ha kommit från Åsnen, en av de stora småländska sjöar som Mörrumsån avvattnar.

I Gösens inlopps- och utloppsström smalnar ån av något med ökad strömhastighet som följd. Vid båda dessa platser står alarna på rad och det ser först hopplöst ut att försöka få flugan dit man vill. Men låt dig inte avskräckas. Vid normala vattenstånd är ån vadbar utanför träden och fiskevårdsföreningen har sett till att de där fem sex mest oönskade grenarna skonsamt undanröjts. Här kan vad som helst hända! Åtskilliga gånger har jag sett stor fisk vaka här, men ännu inte lyckats locka den till hugg.

Fast laxfiske förr i tiden

NÄR MAN lämnar Gösens öppna, parklika terräng går man in i en sal av storvuxen gles blandskog. Den intilliggande poolen har det uråldriga namnet »Vångaströmmarna« och ska enligt historieböckerna ha härbärgerat bygdens »riktiga« fasta laxfiske. Det fanns två platser för så kallade laxkar, en slags permanent fångststrut av sten och trästavar där fisken kunde simma in men inte ut. Det var alltså här vid Vångaströmmarna de mest produktiva laxkaren fanns.

Det finns också dokumenterat att bönderna i Ebbemåla kom i trångmål med änkeprostinnan Anna von Rajalin. Prostinnan utkrävde laxtionde, men bönderna vägrade att betala. De överklagade ända upp till regeringsrätten, men fick till sist stryka på foten. Bönderna dömdes att *»utbetala en lax per fjärdedels hemman«* inklusive ränta för tidigare uteblivet tionde.

Hur som helst är Vångaströmmarna en magnifik syntes av vildmark och åldrad kultivering. Käre läsare, om du inte tål lätta ingivelser att flyta bort med ån, eller flyende insikter om fiskets nirvana, kanske du bör avstå besöket! Här befinner du dig som längst ifrån civilisationen på fisketuren, och platsen är definitivt den andra av områdets höjdpunkter för flugfiskaren. Efter enkel vadning över till den översta ön, finner man sig stående i en innerkurva med strömkant på den egna sidan och en storstenstät motstående sida. Inloppsströmmen är tämligen hård och man har fint drag i flugan även hundra meter nedströms forsnacken.

Meny: Braxen med fotogen

DE BÅDA följande poolerna, »Ebbe bäck« och »Dammen«, är utpräglade spinnpooler. Breda, lugna och djupa. Men gör dig gärna omaket att ta denna vägen ner mot den sista och nionde poolen. Här kan du få se Lars-Ivars långhåriga och välbehornade highland cattle skyggt stå och plira mot dig. De inger en sällsam känsla av skotskt fiskeområde! Även vildsvinen i området tar emellanåt den här vägen.

När du kommer ner till vägbron mellan Ebbemåla och Hovmansbygd är det sannolikt att du stöter på Inge. En kort, grå, äldre herre som vuxit upp i byn. Ge honom fem minuter så kan du få höra historier och berättelser som svävar i gränslandet mellan vanlig sanning och hans egna sanningar. Till exempel om hur Snus-Henrik, ett numera framlidet byaoriginal från Kyrkhult, satte i sig en rå braxen, toppade med daggmask – och sköljde ner kalaset med fotogen!

Intill bron ligger Ebbamåla Bruk, ett gjuteri i stilfull sekelskiftesmiljö med smedje- och verkstadsinteriören intakt. Bruket drivs idag av Anders och Anna-Karin Randver som turistanläggning. Här kan du få en fika på kaféet innan du tar dig an »Brukets pool«. Det är också här du avhämtar ditt fiskekort, väger in och journalför din fångst och kanske övernattar på vandrarhemmet som ligger precis intill vattnet.

Brukets pool, till sist, är den tredje stora höjdpunkten för flugfiskaren. Under förra årets fiskepremiär fanns ett tv-team från sydnyttsredaktionen på plats. Vi var några stycken som utförde ett provfiske under en dryg timme. Under denna tid drillades tre havsöringar, två stationära öringar och en gädda!

Mellersta delen av Brukets pool, ett högintressant strömparti.

Fluefiske året rundt

Forfattere: Even Rise
200 sider, innbundet
Tun Forlag
Pris: 348 NOK

DET HAR GÅTT noen år siden jeg leste, og anmeldte, *Isrøye og korallørret* (1992) av Even Rise og etterlyste en fornyelse av forfatterskapet. Men gammel mann er jo kjent for å være vond å vende, så jeg hadde ikke all verdens forhåpninger da jeg fikk *Fluefiske året rundt* i hende.

Men jeg tok feil: Selv om forfatteren med god margin har passert 70, har han evnet å stake ny kurs framover. Fortsatt er det fiskehistorien som står i sentrum, men Rise har erkjent at om man vil koke suppe på spiker, så må det være mer enn bare spiker og vann i gryta. Og for en mann med hans erfaring, er det godbiter nok å ta av. Knapt noen har fisket mer, og høstet mer kunnskap fra ulike verdenshjørner, og i *Fluefiske året rundt* er han rausere enn før. Det gjelder såvel tips om fisketeknikk og taktikk som matnyttige fakta om de ulike reisemål.

Hva som likevel imponerer mer enn utviklingen i forfatterskapet, er hans umettelige sult på nye opplevelser, og at han greier å bevare sin nesten barnslige fiskeglede. Finnmark og New Zealand har vært hans domener gjennom hele forfatterskapet, men denne gangen har han også vært i Sør-Amerika, Russland, Gudbrandsdalen og på Smøla. Også fisket spenner over et bredt spekter, fra regnbue- og brunørret til harr, røye og sågar rømt oppdrettslaks!

Rise er dog best når han beveger seg i kjente omgivelser og skriver om det han kan. Og selv om vi kjenner Finnmark og New Zealand godt fra hans tidligere bøker, er det nytt å finne også her. Finnmarksfortellingene er nå hentet fra mer kystnære strøk, og vil sikkert være til inspirasjon for Finnmarksfarere som søker nye jaktmarker. Særlig kapitlene om sjørøyefiske får et pluss i margen, mens laksestoffet generelt fyller bokas svakere sider. Greit nok at forfatteren skriver med entusiasme om sine blandede opplevelser med elvenes konge, men han innrømmer selv at han ikke er noen laksefisker, og det merkes. Der han som ørretfisker kan fylle på med interessant tilleggstoff, blir hans tanker rundt lakseforvaltning og laksefiske mindre interessante. Dels er det stoff som er velkjent fra før, dels blir det langtekkelig og ustrukturert. Her merkes savnet av en oppegående forlagskonsulent som kunne ha holdt ham litt i tømme.

Fiskebøker har alltid fått stemoderlig behandling av sine forlag, og siden forfatterne har det til felles at de er bedre med stanga enn med pennen, er dette dobbelt synd. Even Rise er blant de bedre fortellerne i sjangeren, men selv om han i blant treffer blink med sine formuleringer, og språket i denne boka på langt nær er like viltblomstrende som i *Isrøye og Korallørret* er det fortsatt litt luking som gjenstår. Gramatikken er ikke alltid fjellstø, og han gjør noen uheldige ordvalg i sin streben etter å variere språket. Teksten skjemmes også av «trykkfeil» som tyder på at forlaget ikke har tatt seg bryet med å lese korrektur.

Men la ikke dette smårusket dekke over at *Fluefiske året rundt* er ei lesverdig bok som bør appelere både til gamle og nye lesere – særlig til de reiselystne. Og det blir neppe den siste: I skrivende stund er Even i ferd med å etablere en ny tilværelse i Queensland, Australia. Der er det også fisk som skal fanges …

Terje Bomann-Larsen

Ørret- og harrfluer

Randulf Tverfjell
DVD: Spilletid 2 timer og 14 minutter
Producent: Mountain Media for Randulf´s Fluefiske i samarbeid med Tundra Outdoor.
I butikker med Tundras varer og ved henvendelse till Randulf Tverfjell
E-post: randulf@adsl.no
Pris: 299 NOK

RANDULF VISER oss hvordan vi på en enkel og lettfattelig måte kan binde 14 forskjellige typer fluer. Dette er ikke en nybegynnerfilm, og den inneholder ingen informasjon om utstyret som brukes, men har man bundet et par fluer før, burde man greie å få til de aller fleste fluene som bindes.

Når det er sagt, er det også noen fluer å bryne seg på, og som sikkert med fordel kan bindes noen flere ganger før de fremstår som fluene Randulf binder. Det bindes noen vårfluer, tørre og våte, vi er innom en allroundflue, over til to flytende nymfer som garantert vil finne veien til min flueboks og det hele avsluttes med en døgnflue og en reke. Randulf binder et variert utvalg fluemønster basert på erfaring, og det er all grunn til å tro at man vil kunne fange mye fisk med disse. Personlig savner jeg noen flere tørrfluer, og kanskje et landinsekt eller to, men dette vil jo være forskjellig fra fisker til fisker.

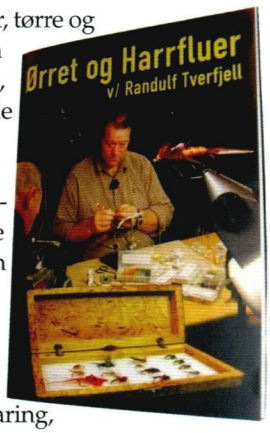

Etter hver enkelt flue, presenteres oppskriften på materialene, greit og oversiktlig. Et gjennomgangstema i filmen er bruken av nøytrale materialer, som igjen farges i ønsket farge med tusj. Han viser oss en del spennende materialer og utfyller med tips om hvordan hver flue kan fiskes.

Filmen har en veldig enkel stil, med ett kamera rett forfra, og ett kamera skrått bakfra, som viser oss meget gode nærbilder av bindeteknikken som benyttes. Det hele kan bli noe monotont, men har man sett igjennom filmen en gang, er det mest naturlig å gå inn på den fluen man skal binde, og således fungerer det godt. Internett er i dag fullt av oppskrifter og videosnutter, men jeg synes allikevel det bør være plass til en film som dette.

Randulf er behagelig å høre på, og prøver seg ikke på noe annet enn det som er hovedtanken bak filmen, nemlig fluebinding. I en tid hvor det meste som lages skal krydres med morsomheter av diverse slag, er dette befriende fritt for både reklame, og forsøk på å være morsom. Filmen vil neppe bli lørdagsunderholdning for noen, men som en oppskriftsbok fungerer den meget godt.

Jan R Abrahamsen

TÄNNÄS FISKECENTRUM

Välkommen till Tännäs
och Rogens Naturum
Butik, fiske o jaktkort
Boendeförmedling
Guidade turer, kurser.
Harrfiskeskola, prova på fluga.
Telefon: 0684 242 00
Hemsida:
www.tannasfiskecentrum.se

Tillfälle för bambuentusiaster!

Flugspön byggda av mig under vintern finns nu att köpa inför säsongstarten. Längder från 6 till 8 fot och i linklasserna 3 till 7. Splicade, impregnerade och nodeless. Några lackade och med holkar finns också. 30 års erfarenhet som bambubyggare garanterar hög kvalitet och säkert köp.

Är du intresserad – ring eller skicka e-post för mer info.
Ingemar Bengtsson, telefon: 0451-15320
E-post: ingemar.bengtsson2@comhem.se

Elvene rundt Trondheimsfjorden
har som målsetting å styrke laksestammene i regionens elver gjennom å kompensere kilenotfiskere for å la være å utøve retten til å fange laks i sjøen.
www.elvene.no

elvene
rundt Trondheimsfjorden

Nytt på marknaden!

Redaktör: Erik Erlandson

En gång när Nick fiskade längs den stora »dubbel-hjärtade« älven såg han hur öringarna kalasade på gräshoppor. Han fångade följaktligen några hoppglada vänner och band på kroken innan han skickade ut dem med sitt gamla canespö. Öringarna gillade konstruktionen skarpt. På ett gulnat foto i Hotchners biografi över Hemingway kan man se den i vardande författaren med en rad bäcköringar på en rensbräda framför sig.

Det var det fotot jag tänkte på när såg den feta men utlekta vårföringen. Något måste åstadkomma konditionen och det vinterrosa köttet. Men vad? I varje fall inte gräshoppor. Men varför inte nattsländelarver? Och nu åkte den nybundna husbyggaren ner bakom stenarna i strömkanten. Och där slog den på!
Jajamen. Back in Idaho.

Solglasögon Predator

SOLGLASÖGON ÄR ett måste vid de flesta flugfiskesituationer, inte minst för att skydda ögonen. Valet faller naturligtvis på polariserande glas som bryter igenom vattenreflexer, både i solsken och mulet väder. För den som inte behöver bära glasögon är valet något lättare än för den glasögonbundne fiskaren. FiN har tittat på tre alternativ från BIOS.

De första modellen kallas Predator och kommer från Orvis. Glasögonen har den moderna design, som gör att de mera liknar cykelglasögon. Kanske kan man störa sig något över detta – praktiskt för fiskaren är det i alla fall inte. Men nästan alla fiskeglasögon ser för tillfället ut på detta viset. Mode mer än funktion styr ofta.

Däremot är de svagt brungula glasen bra – framför allt i mulet väder. Här ser man förträffligt. Bättre än med många andra vi har testat. Vid solljus har de flesta glas det ganska enkelt, det gäller bara att polarisationen funkar. Predator är därför ett par toppglasögon. Om man nu kan stå ut med den där moderna designen …

Pris: 799 SEK
Betyg: 4 Mayflies

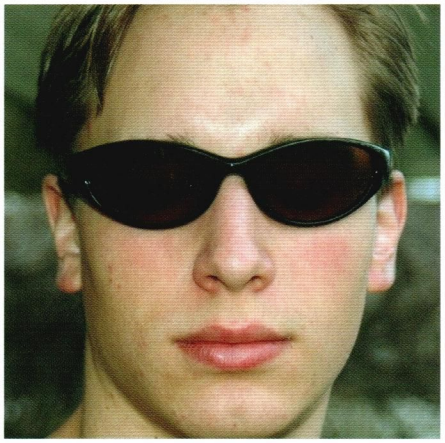

Förstoringsglasögon

DET HÄR ÄR inga solglasögon utan så kallade flip focals. De är egentligen ett slags förstoringsglas som fästes på skärmen till kepsen eller i hattbrättet, avsedda för dem som behöver läsglasögon vid hantering av tafsar och flugor, men som måste ha andra glas under fisket, eller solglasögon.

Nu behöver man inte ta av solglasögonen, byta till läsglasen, för att byta flugan. Det är bara att vika ner glaset och man får på så vis ett förstoringsglas framför ögonen – ett förstoringsglas som man fokuserar genom att föra händerna på lämpligt avstånd från det. En mycket praktisk lösning på den synproblematik som många flugfiskare brottas med. Inte minst vid hanteringen av mindre flugor.

Förstoringsgraden är 2,25 ggr, vilket är full tillräckligt. Modellen vi provat kommer från Orvis och marknadsförs hos oss av BIOS i Malung.

PRIS: 299 SEK
Betyg: 5 Mayflies

Solglasögon Predator, »fit overs« och förstoringsglasögon »flip focals«.

Solglasögon att ha över vanliga glasögon

FÖR DEN SOM har glasögon finns numera så kallade fit overs, solglasögon som är så stora att man kan sätta dem utanpå de vanliga. Detta gör dem möjligtvis något klumpiga, men å andra sidan har de den där riktiga fiskeglasögondesignen, med breda glasade sidoskydd, mot instrålning från sidan. Glasen funkar mycket bra på mina glasögon, bäst i soligt väder. Vid mörk och mulen väderlek förloras lite mycket ljus – åtminstone med mina glasögon under.

Pris: 599 SEK
Beyg: 3,5 Mayflies

Äntligen Zip!

SMARTARE VADARBYXOR än Visions Extreme Zip, med vattentät gylf, får man leta efter. Bara att dra ner dragkedjan och lätta på trycket! Inget krångel med hängslen eller annat. Blixtlåset som är tillverkat av schweiziska Riri är gediget och välgjort. Slitstarkt och tätt som en skål. Konceptet är suveränt. Vadarbyxorna är samtidigt lätta, slitstarka och med bra andasfunktion vilket gör modellen till en riktig vinnare.

Tyget är en slags tre lagers nylon i en ny kvalitet som kallas F3. Det är dessutom behandlat vilket märks direkt då man vadar upp på landbacken. Vattnet rinner av som på ett sälskinn och byxorna är strax helt torra. Efter några veckors använd-

Fortsättning nästa sida

Nytt på Marknaden

Fortsättning från föregående sida

ning i saltvatten avtar dock denna funktion. Vadarbyxan, som för övrigt är behagligt khakifärgad, har en »andningsbarhet« som anges vara 14,000 g/m2/24 timmar. Det säger inte så mycket för den som inte är insatt i den tekniska terminologin, men andningsfunktionen är bra och håller kondensen borta under de flesta förhållanden. För att testa ordentligt gick jag ett vandringspass på några kilometer i krävande terräng utan att någon besvärande kondens märktes.

De vadarbyxor jag testat är försedda med fasta stövlar. De är vulkade till tyget och invändigt fodrade med neopren. Inget att långvandra i direkt men stövlarna är ändå tillräckligt stabila för de flesta situationer. Extreme Zip finns även i så kallad strumpbyxmodell, för dem som gillar vadarskor bättre. På dessa är fotdelen av neopren och försedda med integrerade grusskydd som träs över vadarskorna.

Vid utsatta partier, som på benen, är Extremebyxan rejält förstärkt och de tål väldigt mycket stryk. Skulle ändå oturen vara framme är de lättlagade. Jag testade med att laga på olika sätt. Smidigast och minst synligt var att göra det från insidan med vanligt kontaktlim plus medföljande lapp vilket fungerade fint. Samma med Aquasure eller Liquisolelim från utsidan direkt applicerat på tyget och utan lapp. Alla byxans sömmar är välsydda med korta stygn vilket tyder på lång livslängd. Sömmarna är, som sig bör, tejpade.

Extreme Zip är snyggt skuren och sitter ovanligt bra. Inget onödigt fladder och är man exempelvis lite längre än snittet finns byxorna förutom i de vanliga standardstorlekarna även i storlek Long. Det är skönt att slippa ha grenen hängande nere på låren. Extreme vadarna är försedda med reglerbara och elastiska hängslen. Bälte medföljer och träs genom en hälla bak på vadarna. Det enda jag saknar är innerfickan, vilket drar ner betyget något. Så även om dragkedjan kanske är i vägen för en dylik kommer jag att sy dit en. Var tusan annars ska man förvara den »hemliga« flugasken?

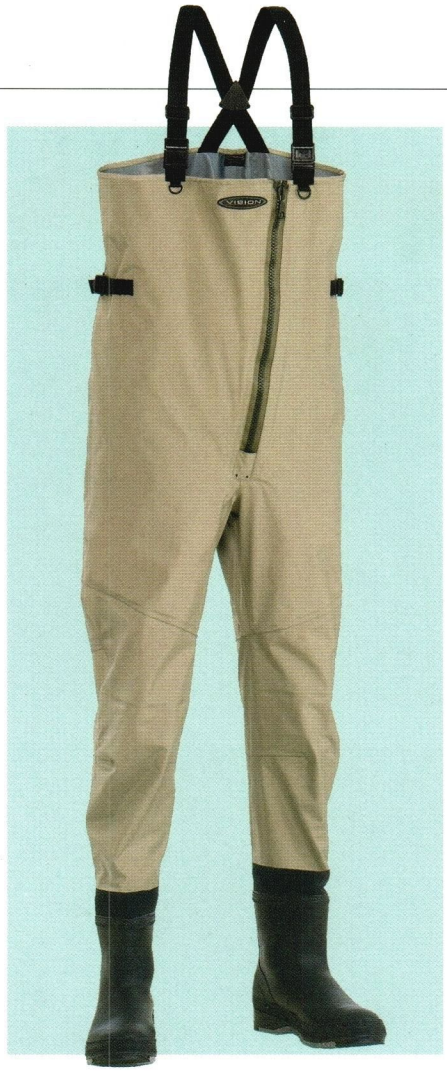

Leverantör: Fly Dressing AB, 533 66 Habo
Tel. 036-460 95 www.flydressing.se
Pris: 2 995 SEK
4,5 Mayflies

Pelle Klippinge

»kortslagit« spö med mycket kraft.

Vid en mellanstor ström eller mindre sjö passar spöets längd och kastegenskaper mycket bra och den snabba aktionen gör det enkelt att med korta kast placera tunga likväl som lätta flugor med precision. Men även då distanskast behövs klarar spöet att generera tillräcklig energi för att få ut flugan riktigt långt. Aktionen gör det också möjligt att kasta och styra en lina även under blåsiga förhållanden.

Då spöet har en progressiv aktion böjer det sig mer ner i buttdelen ju hårdare det belastas. Den egenskapen gör det enkelt att göra underhandskast med. Spöet är klassat som en fyra men jag tycker att det bäst kastar WF-linor i klass fem och sex. Att spön är underklassade är vanligt och inte något unikt för Horizons spön.

Handtaget är av »Reversed wells« typ. Spöet är försett med ett rullfäste i mörkt träslag i kombination med nickelsilver av uplock-modell. Klinga och spölindningarna är mörkgröna.

FiN har testat spöet drygt en säsong och spöet förtjänar högt betyg bedömt utifrån kast- och fiskeegenskaper relaterat till prisnivå. Spöet passar bra som resespö.

Alla Horizons spön levereras med ett mörkgrönt tygfodral och en rejäl kodura tub. De har en expressgaranti som gäller i tio år, men där köparen får betala 395 SEK för omkostnader och hantering.
Generalagent: Eps flyfishing, Göteborg
Pris, 8 fot #4, 4-delat: 2 695 SEK
Betyg: 4 Mayflies

Johan Klingberg

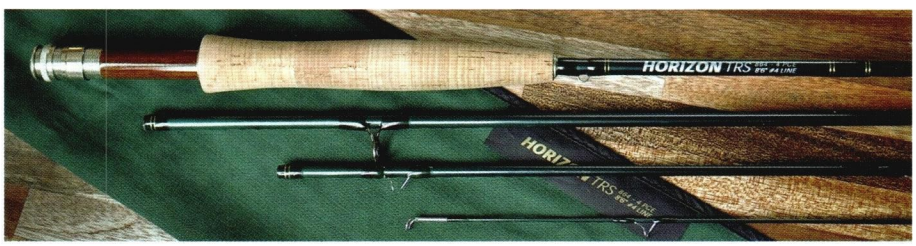

Horizon flugspön

HORIZON marknadsförs i tre olika spöserier, MRS, XRS och TRS, där den förstnämnda är den billigaste. FiN har testat ett fyradelat TRS, 8,6 fot i klass fyra. Spöet marknadsförs som ett progressivt, snabbt

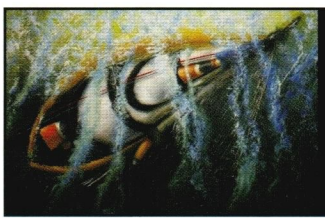

Flugfiske i perspektiv

Motiv ur flugfiskets värld med bland annat laxflugor i kraftig kolorit till dämpade stilleben. Konstutställning med oljemålningar och grafik av Jonas Ignell på Elverums Skogsmuséum, 28 april – 10 juni. www.skogsmus.no | www.ignell.no

Ingvar Classic Tackle

Websidan stängdes 31 mars 2007. Ni kan tills vidare nå mig på telefon 070-3541706, eller via e-mail: ingvar.nilsson3@comhem.se

Ny websida
kommer senare i år.

NYTT FRA NORGE

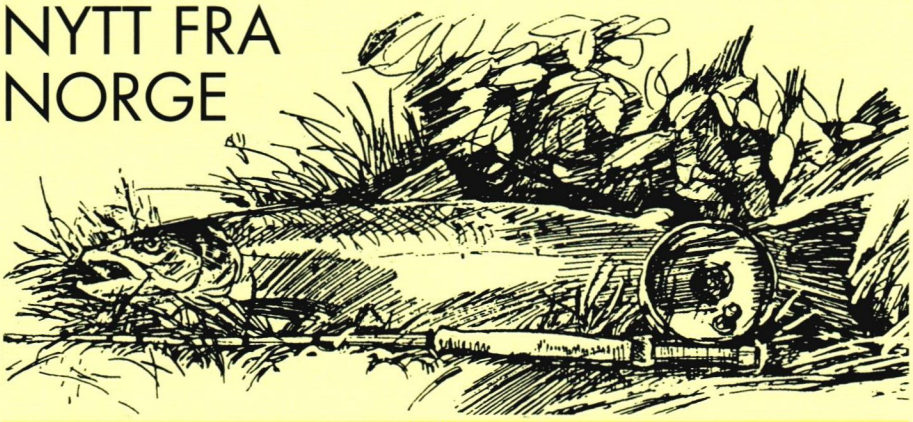

Redaktør: Terje Bomann-Larsen

Klima for laks?

LAKSEFISKET i Numedalslågen var dårlig i 2006. Såvel tradisjonelt yrkesfiske som lav vannføring har fått skylda for de elendige resultatene, og bekymringen blant sportsfiskere og grunneiere er stor. Det er den også hos stortingsrepresentant for Fremskrittspartiet i Vestfold, Anders Anundsen som har stilt følgende skriftlige spørsmål til miljøvernministeren:

« Hvordan vil statsråden bidra til å sikre Lågen som en framtidig god lakseførende elv, og i hvilken grad vil statsråden vurdere å se nærmere på mulighetene for å øke vannføringen i den aktuelle viktige perioden for både laksen og interessene langs elva? Undersøkelser grunneierne har foretatt viser at fisket er normalt og godt i mai og starten av juni, mens det resten av juni og juli er svært dårlig fiske. Så tar fisket seg opp igjen i slutten av august, da det normalt kommer mer regn som bidrar til å øke vannføringen. Målet må være å finne et vannføringsnivå som i størst mulig grad tilfredsstiller alle interessene. Nå ser det imidlertid ut til at svært mange taper til fordel for kraftproduksjonen», skriver Anundsen i brevet til Helen Bjørnøy.

Men det var ikke vannføringen som hadde skylda for det dårlige fisket i Lågen sist sommer. Jeg bor ved elva og har fisket laks og ørret her siden slutten av syttitallet. I løpet av disse snart 30 årene har jeg ofte opplevd mindre vannføring enn i 2006, også i tider da elva jevnt og trutt kunne skilte med årsfangster på rundt 20 tonn. En titt på NVEs statistikker viser da også at elva gikk med rundt 50 m3/sek (Holmsfoss) gjennom mesteparten av sommeren. Dette er selvsagt mer enn nok til at laksen kan ta seg opp elva, og regnes som perfekt vannføring for fluefiske f. eks. ved Brufoss. Det man kunne savne var noen regnflommer som kunne satt mer fart i fisken, men det hjelper lite selv med 100 kubikk om vannmassene holder en temperatur på 22 grader!

For selv om Lågalaksen er mer tolerant overfor varme enn f.eks. laks i Finnmark eller på vestlandet, ble det rett og slett for varmt, og nesten to måneder med badetemperatur ga markant utslag på fangststatistikken. Et vassdrag som renner milevis gjennom det østnorske lavlandet vil naturlig nok være utsatt for overoppheting, og det det har skjedd til alle tider at vanntemperaturen har beveget seg over laksens smerteterskel. Men disse periodene kommer oftere og varer lengre enn før, og i følge all seriøs klimaforskning, vil det bare bli verre. På lengre sikt vil vi ikke bare oppleve sviktende fiske i sommermånedene, men kan stå overfor et være eller ikke være for de sør-østnorske laksestammene.

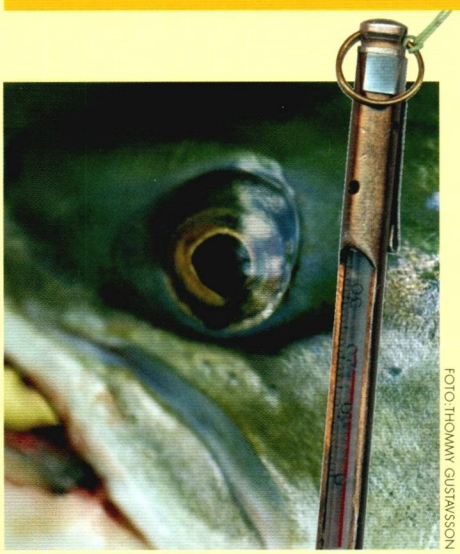

FOTO: THOMMY GUSTAVSSON

Er Lågalaksen mer tolerant for varme?

Det kan høres som skremselspropaganda, men vi ser allerede i dag at laksen i Spania og Portugal er så godt som utdødd, og i Frankrike sliter den tungt. I Norge er fortsatt luseplage, oppdrettsinnblanding og vassdragsregulering de alvorligste truslene mot villaksen, men forskerne begynner også her å se på virkningene av klimaendringene. I første omgang vil disse merkes i lavlandsvassdragene på sør- og østlandet. Vestlandselvene har for det meste sine skilder høyt til fjells, og kort vei til havet, og er mindre utsatt. Det samme gjelder vassdragene i Nord-Norge, men her er endringene i klimaet ventet å bli betydelig større enn i sør, så framtida er høyst uviss om utviklingen får fortsette sin skjeve gang.

Det er godt mulig representanten Anundsen føler et oppriktig engasjement for Lågalaksens framtid, men i dette perspektivet blir det et paradoks at han representerer et parti som glatt avviser FNs klimapanel, og i stedet bygger sin klimapolitikk på «forskning» støttet av ExxonMobil. Denne politikken innebærer blant annet at Fremskrittspartiet går inn for at Norge ikke skal oppfylle sine forpliktelser etter Kyotoavtalen, og CO_2-rensing av framtidige norske gasskraftverk betegnes som verdiløse symboltiltak. Vi ser klart at Frp har markeringsbehov i miljøsaker, og man må gjerne pushe regjeringen, men det hadde vært mye bedre, om partiet gikk i seg selv og aksepterte sannheten om klimaendringene. Om det vil kunne redde Lågalaksen er selvsagt høyst usikkert, men det ville i det minste være et sted å starte.

Lysglimt i vest

SULDALSLÅGEN og Aurlandselva er to vestlandselver som har slitt med det motsatte problemet. Fra naturens side er dette kalde elver, som på grunn av regulering har blitt enda kaldere. Om det skyldes mildere klima, skal være usagt, men begge disse vassdragene viser framgang etter mange magre år, og for Aurlandselva betyr det at den kan gjenåpnes for laksefiske etter 18 års totalfredning.

I Suldallågen har det vært forsket mye på den lokale laksestammen, og det har vært prøvd ut ulike regimer for manøvrering av vannføringen. Framgangen de siste årene har ført til at NVE nå ønsker å pålegge regulanten å kjøre med omtrent nåværende regime, noe som blant annet betyr et volum på mellom 40 og 80 m3/sek i fiskesesongen. Jeg hadde selv gleden av å besøke denne unike storlakselva under tørken sist sommer, og kunne ved selvsyn konstatere at vannføringen var perfekt for laksefiske. Bilder finner du her: www.bomann-larsen.no (klikk på «mine elver»).

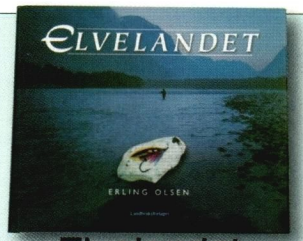

Elvelandet

– "en av de vakreste fiskebøker om laksefluefisket som er utgitt i Norge" (Jakt&-Fiske nr. 12/05) 240 sider i stort format om elvene, fisket og fluene. Sikre deg et signert eksemplar til kr 370:- inkl. porto!
Erling Olsen tlf +47 92027827
erli-ol2@online.no

SÖKER NI FISKRÄKNARE?

BESÖK OSS PÅ
www.procounter.com

Flyfishing Adventures
Intresserad av ismete efter gädda och gös?
Flugfiske efter havsöring, lax och gädda?
Guidning och Företagsarrangemang.
www.flyfishingadventures.se

Tännån
Flugfiske och boende
www.nettanskog.nu

Fiska i Jämtland
www.goforit.se
063-18 33 40

CamMedia producerar filmen
Flugfiske i Jämtland
DVD inspelad sommaren 2006
Klar för försäljning våren 2007
För info/trailer:
www.cammedia.se

www.Landing-nets.com
www.Landing-nets

BRODERADE TYGMÄRKEN
Skriv/ring för info och priser.
Tel/Fax 040-49 65 33
E-mail: info@carrek.se www.carrek.se
Carrek
Vikingagatan 100 A, 217 75 Malmö

Kvalificerat flugfiske★★★

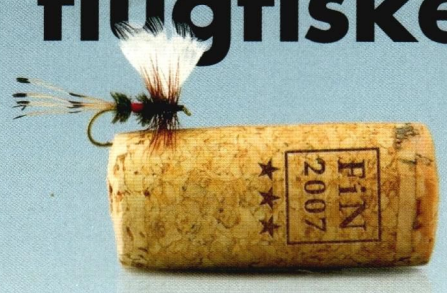

Flugfiske i Norden erbjuder läsning om kvalificerat flugfiske. För *alla*, kan tilläggas. Flugfiske kan anpassas till den svårighetsgrad var och en önskar sig – ett flugfiske möjligt för alla. När det är som bäst inbjuder fisket till stimulerande problemlösning. Sådant är FiN:s erfarna medarbetare skickliga på och vet att berätta om i text och bild, hur man får ut det mesta och bästa av vår sköna konst. Vare sig det handlar om teknik, insektslära eller bara att njuta av ett oslagbart nöje.

FiN finns att köpa som lösnummer, bland annat hos Pressbyrån. Gå in på www.interpress.se och klicka på Tidskrifter > Flugfiske i Norden > ange ditt postnummer, så ser du var alla försäljningsställen inom just ditt postnummerområde finns.

Prenumerera är förmånligast! 310:-/år. PlusGiro 10794-6.

NORDENS FÖRSTA OCH LEDANDE FLUGFISKETIDSKRIFT – SEDAN 1979

I ÖVER 20 ÅR HAR ELGECO
levererat bra prylar till flugfiskare.
Firas med en massa bra erbjudanden.

Se hemsidan www.elgeco.se

DET MESTA FÖR SPÖBYGGET !
Bl.a. egna suveränt bra klingor. Bl.a. något av det bästa för laxflugfisket i 13'6" och 15'.

Mycket flugbindning, verktyg, material & krok.

Shakespeares Linor till kalaspriser !
Ex. Worcestershire 32m. DT linor - 360:-

Mycket bra startutrustningar som tagits fram genom samarbete med Sportfiskarnas kastinstuktörer.

ELGECO
Bronsåldersgatan 66
421 63 Västra Frölunda
Tel. 031-473560
E-mail elgeco@elgeco.se

Vad händer?

Vad händer med laxen i Östersjön? De senaste åren har laxstigningarna i våra östersjöälvar minskat kraftigt. Samtidigt har drivgarnsfisket »fasats ut«, vilket betyder att antalet drivgarn successivt. 2007 är det sista år då denna för laxen så förödande fiskemetod får användas, och nu i betydligt mindre omfattning än tidigare. I mitten av 90-talet upplevde framförallt de norrländska älvarna kraftig ökning av laxtillgången och sportfisket i många av dem var strålande. Nu tycks detta vara tillbaka på den nivå det hankat sig fram på under årtionden.

Problemet är att laxbeståndet inte reagerat som förväntat på det minskade fisketrycket. Orsakerna till denna »ohörsamhet« från laxens sida kan vara flera. Den viktigaste faktorn för stora årskullar av lax är utan tvekan klimatet. Klimatfaktorn består i detta fall i huvudsak av två delar, nederbörd och vattentemperatur, av vilka normalt vattentemperaturen är den viktigaste. I laxens liv är det två skeden som är kritiska, nämligen startperioden som simfärdigt yngel och den första tiden som smolt i havet – Östersjön. Ser vi till överlevnaden för yngel är den lätt att undersöka, genom elfiske. Tar vi Mörrumsån som exempel kan vi se att elfiskena under 2000-talet inte avvikit speciellt från tidigare år. Alltså ligger orsaken inte här. Återstår havstemperaturen då smolten vandrar ut i den salta miljön för att så snabbt som möjligt växa de nödvändiga centimetrar den behöver för att kunna undgå predatorer. I södra Sverige har vattentemperaturen i maj juni i flera år varit ogynnsam. Detta kan betyda att bara en mindre del av smolten överlever första sommaren. Normalt kan man räkna med att 60% klarar sig genom denna period. Är temperaturen låg minskar födotillgången med en betydligt större mortalitet som följd. Kanske endast 20% överlevt? Då förklaras den minskade laxtillgången i älvarna.

Men har situationen varit likartad i hela långa Östersjön, från norr till söder? Det är möjligt, men behöver undersökas. Ytterligare en osäkerhetsfaktor infinner sig i ljuset av Fiskeriverkets undersökning av svartfisket efter torsk. Av de polska fångsterna var 40% svartfiskade, de svenska 20. Det är väl inte helt orimligt att tänka sig att det är samma sak med laxen – den fiskas ju dessutom i många fall av samma fiskare. Kanske kommer vi med årets säsong att få en del av svaret på laxfrågan, när den summeras.

Erik Erlandson-Hammargren

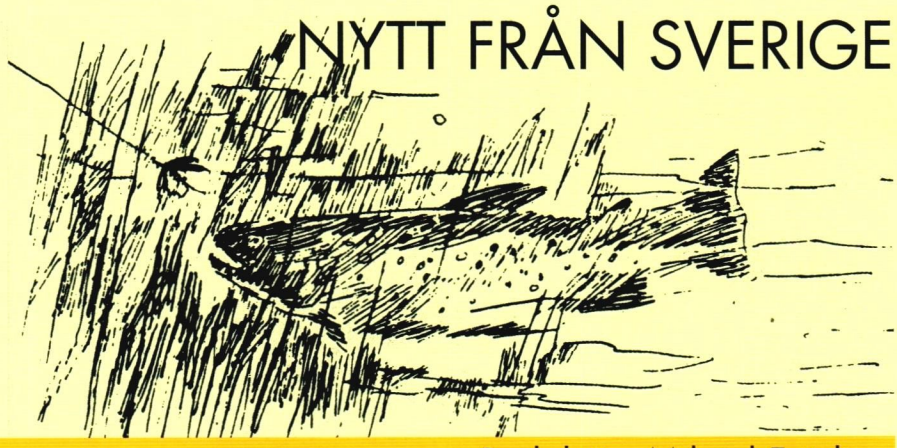

NYTT FRÅN SVERIGE

Redaktör: Mikael Frödin

Reservera vildlaxen för sportfisket!

Sportfiskeförbundet gick i samband med årets premiär för fisket i Mörrumsån ut med en kommuniké som sakligt belyser och placerar frågan om Östersjöns vildlax fortsatta existens akut på dagordningen. FiN väljer att publicera större delen av pressmeddelandet eftersom det helt är i linje med vår egen ståndpunkt. Den hittillsvarande politiken med ett absurt hänsynstagande till ett allt igenom destruktivt yrkesfiske utövat av ett litet fåtal fiskare måste få ett slut. Från *nu* krävs handling! / *Thommy Gustavsson*

» ***Rädda vildlaxen!***

Det är dags att stoppa nätfisket och endast beskatta vildlaxen genom sportfiske. Idag förvaltas och fiskas laxen på ett oklokt sätt. För yrkesfisket har laxen ingen större ekonomisk betydelse och mycket lax som fångas blir inte människoföda utan slutar som minkfoder. Samtidigt ger sportfisket efter lax både stora rekreationsvärden och ekonomiska intäkter. Intäkter som skulle kunna vara mångfalt större!

De svenska yrkesfiskarna i Östersjön drar upp omkring 70 000 laxar per år till ett värde av knappt 8 miljoner kronor. Sportfisket efter lax enbart i Mörrumsån i Blekinge ger nästan samma intäkter enbart i fiskekort och räknar man med övriga intäkter som genereras från Mörrumsåns laxfiske uppskattas omsättningen till 50 miljoner kronor. Detta med enbart 400 fångade laxar! Sportfisket efter lax i våra vattendrag äventyrar inte beståndet utan skapar istället möjligheten till varaktig sysselsättning och stora bidrag till turistnäringen på många platser i landet. Intresset för sportfisket i älvarna är också den främsta förutsättningen för restaureringen av laxälvarna och de 100 000-tals ideella fiskevårdsdagar som läggs ner varje år.

– Vi menar att det borde vara ekonomiskt och ekologiskt självklart att reservera vildlaxen för sportfisket, säger Joakim Ollén, Sportfiskarnas förbundsordförande. För det fåtal yrkesfiskare som laxen verkligen har ekonomisk betydelse, borde kompensation lätt kunna åstadkommas. I den andra vågskålen finns möjligheter till 100-tals nya jobb, främst i Norrland!

Laxen som fångas i Östersjön får inte säljas som människoföda inom EU. Enda undantaget är Sverige och Finland och då bara fram till år 2011. I Danmark får bara smålax eller utskurna delar av filén på större laxar konsumeras av människor eftersom de större och äldre laxarna samlar på sig mer miljögifter som dioxin. Forskning bekräftar samtidigt att det bara finns hälften så mycket vuxen lax idag jämfört med för två år sen.

Det går inte att bedriva ett selektivt yrkesfiske efter smålax utan att större lax fångas samtidigt och därför subventionerade Danmark under åren 2004/2005 fiskerinäringen för de tiotusentals laxar som sålts som minkfoder för några tioöringar per kg. Laxar som annars till 90% skulle återvandrat till och lekt i de svenska älvarna.

– Det måste väl ändå vara höjden av galenskap att mala ner fina laxar till minkfoder eller destruera dem helt och hållet, bara för att hålla igång ett »yrkesfiske« av mycket ringa värde. Fiskeriverket har redan antagit en förvaltningsmetod som innebär att man reserverar en art för yrkesfisket, nämligen ålen. Det vore nu klokt att reservera laxen för sportfisket, säger Joakim Ollén och fortsätter:

– Tusentals sportfiskare ju är beredda att satsa stora pengar på att fiska i våra älvar om laxen fick återvända som den är programmerad att göra. Sverige har chansen att göra något riktigt fint för laxen och dess framtid då omkring 90% av östersjölaxen leker i svenska vatten. Det är dags att vi prioriterar laxen och låter den vandra hem igen, avslutar Joakim Ollén. «

Besök gärna www.sportfiskarna.se

Lynx & Wolverine

Lynx 835:-

CNC-svarvade, anodiserade storspolerullar i aluminium (6061) och rostfritt stål helt och hållet saltvattenbeständiga! Fantastiska balanserade, kullagrade spolar med jämna och lättjusterade bromssystem! Easy-release-system för enkelt spolbyte, helt utan verktyg och lösa delar.

Byt vev-rikting själv, alternativt beställ din rulle vänster, eller högervevad.

Lynx & Wolverine är verkligt högkvalitativa "bruks" flugrullar, till ett fantastiskt bra pris!

Neoprene-rullfordral, som skyddar din rulle även när rullen är monterad ingår i dessutom i priset!

Wolverine 885:-

flugor.se

Beställer du innan kl 16.00 skickar vi försändelsen med A-post samma dag!

Gamla brovägen 4, 371 60 Lyckeby
telefon kontorstid: 0455-32 56 80

Genuina Fiskeupplevelser!

FLUGFISKEGUIDEN MÖRRUMSÅN

Flugfiskekurser säsongen 2007:
Mörrumsåns lax och havsöring, tvåhandsspö. Kurs på privat, ostörd del och mer klassiska sträckor av ån. Inneh: Speykastteknik, fiskestrategi, fiskaretik, att läsa vatten, drilla och återutsätta fisk, val av utrustning, med mera.

- 13–15/4, Möt våren i Blekinge! Goda huggchanser.
- 18–20/5 & 1-3/6, När den stridbara blanklaxen stiger.
- 15/9–17/9, När Mörrumsån åter igen fylls med havsöring.

Vandrarhem med helpension precis intill ån. Pris/pers 4 290:-.
Även guidade turer och resor/paket. Presentkort, med mera.

Mattias Holmquist. Tel. +46 (0)70-6322545
guide@rivermorrum.com www.rivermorrum.com

Blekinge läns folkhögskola
370 10 Bräkne-Hoby 0457 - 73 18 60
http:// www.blekingefolkhogskola.se

Fiskevård - vattenvård

Ettårig utbildning vid Blekinges kust och havsöringsåar

Biotopvård och fiskevård på verkliga projekt
Marinbiologi - elfiske - studieresor
Sportfiske med bl.a flugfiske
Kursen har egen båt, utrustad för marina undersökningar och trollingfiske

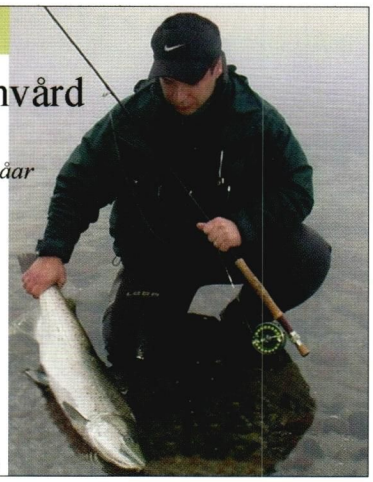

Kursansvariga lärare:
Erik Erlandsson-Hammargren 0708 - 12 08 29
Bo Wessman 0708 - 67 52 30

LANDSTINGET BLEKINGE

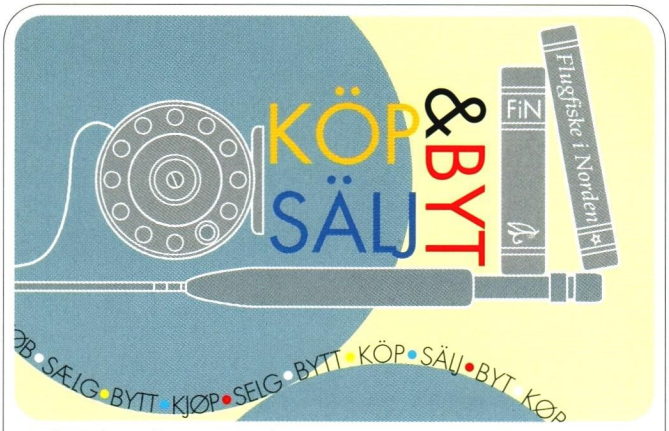

De första fem raderna är gratis för FiN:s prenumeranter, varje följande rad debiteras med 30 kr (bifogas beställningen). Varje rad består av cirka 35 nedslag, inräknat mellanslag. Torget avser endast privat annonsering. Annonser vars innehåll tyder på kontinuerlig verksamhet i affärssyfte tas endast emot från FiN-prenumeranter och då som betalda radannonser där 30 kr per rad bifogas manus.

KÖPES

Utrustning för till splitcanebygge av stort intresse.
Tel. 0704-548656. christofereliasson@hotmail.com

Sage 14´ # 9 mod. äldre. Behöver topp samt mellandel eller ev. helt spö. Tel 0491 - 913 23.

Flugrulle Hardy St. Andrew, eventuelt kun snellehus, ønskes kjøpt. Tlf 004-67145842, eller e-mail:jospo@online.no

Nils Färnströms böcker samt Hardy flugrulle Ultralite Disc 7 eller 8/9.
Tel 0708-461500. eller tomas.tovik@bredband.net

SÄLJES

Laxrulle Zebco Z 300 i nyskick. Pris: 600:- Flugspö i splitcane Leidsdorffs Special 8´# 4-5 med 2 toppar i nyskick. Pris: 2 200:- Tel. 0481-33018 (Göran).

Flugfiske i Norden 1999-2006 säljes för 100:- per årgång, eller 600:- för allt. Plus frakt.
Claes, tel: +46 34610042, armeria@telia.com

GULDGRUVA FÖR FLUGBINDARE: Fly Fishing and Fly Tying, ca. 135 nummer från Autumn 1990 t.o.m. March 2007. Kompletta årgångar så när som på fem nummer. Prisidé 1.200:- fritt avhämtat Trollhättan. Jan Wallén, tfn 0520-74543 eller E-post jan.o.wallen@telia.com.

Rulle: Guide-line Hydra 5W (nyskick) 1 800:-.
Flugfiske i Norden 1979-2005, kompletta årgångar, 1 500:-.
Åke 070-2903077.

Flugfiske i Norden 1979-2007. Som nya.
Säljes som paket för 2 500:- eller till högstbjudande.
Hämtpris. Även andra fisketidningar i massor.
Tel. 0221-23868. E-post:leif_320@hotmail.com

Flugrulle Hardy Marquis # 6 med extra spole 1 200:-.
Flugspö, glasfiber. Hardy Jet # 6, 8 ½ fot.
Båda i bra skick. Tel 023-32389.

Hardy Favourite 15' 3-delt # 10 Nok.1 500,- m/futteral og props. Alt i mint cond. + porto. Erling tlf +47 92027827.
erli-ol2@online.no

Annonsmanus ...

... för FiN nr 3/07 skall vara inlämnat senast 7 maj till:
Flugfiske i Norden, Fliskärsvägen 6, SE-570 90 Påskallavik.
E-post: klippinge@ebox.tninet.se

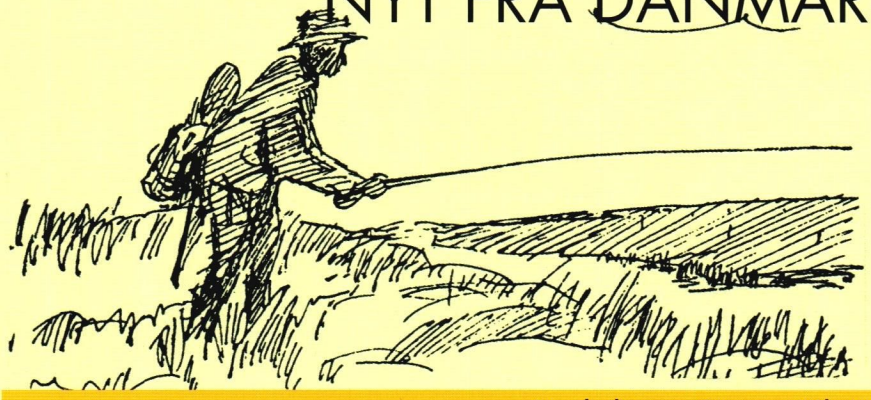

Redaktør: Steen Ulnits

Varmeste og vådeste vinter

I FØLGE KALENDEREN begynder vinteren med demember og slutter med februar. Og den netop forgangne vinter blev den varmeste og vådeste, siden DMI begyndte målingerne for 135 år siden. Den gennemsnitlige temperatur for december, januar og februar havnede på 4,7°C, hvilket er 0,2° over den tidligere rekord fra vinteren 1988–89. Grundstenen til varmerekorden blev især lagt i december, der endte med et snit på 7,0°.

Vinteren har ikke været vådere i de sidste 135 år. Den samlede vinternedbør nåede 310 millimeter og passerede dermed den gamle rekord på 273 millimeter, oplyser DMI. Disse to vinterrekorder er de seneste i en lang række nye danske vejrrekorder, der begyndte med en juli, som blev både den varmeste og solrigeste.

DEN VARME og våde vinter havde en bagside. Århus Å foreslås nu opdæmmet, udstyret med sluser og en pumpestation. Hele den nedre del af Århus Å blev tidligt i marts ramt af oversvømmelser. De store vandmængder kom fra tø- og regnvejret. Da der samtidig var høj vandstand i Århus-bugten, blev vandet stemmet op i åen, der gik over sine bredder.

Århus har tidligere kun set oversvømmelser af den karakter to gange hvert århundrede, men det er sket flere gange de senere år, og opvarmningen vil sandsynligvis medføre, at det sker endnu oftere i fremtiden, skrev Århus Stiftstidende.

Derfor har rådmand for teknik og miljøområdet, Peter Thyssen (R), nu foreslået, at der bygges dæmninger og en sluse med tilhørende pumpestation nær Århus Ås udløb i Århus Havn. Han har bedt sine embedsmænd undersøge, om projektet kan indbygges i den sidste del af projektet med at få fritlagt Århus Å.

Havørredbestanden er allerede hårdt presset i Århus Å. Nu skal ørrederne måske også til at slås med en sluse ved mundingen og heraf følgende forringede passagemuligheder.

I FORBINDELSE med amternes nedlæggelse og de nye regioners tilkomst sendte miljøminister Connie Hedegaard ved årsskiftet et smukt og sirligt postkort ud til de nye kommuner, der fremover skal stå for miljøtilsynet og miljøbeskyttelsen.

Hver kommune fik sit eget dyr eller plante at tage specielt vare på – heriblandt eksotiske og udryddelsestruede arter. Grøn køllegguldsmed, rød glente, guldpirol, hedehøg og brushane var blandt de udvalgte arter, som der skal passes ekstra godt på.

En god idé, men ved nærmere eftersyn et tiltag uden megen reel substans. Der kan nemlig ikke gøres ret meget for miljøet, uden at det også koster penge. Og der fulgte ingen penge med postkortet …

Miljøminister Connie Hedegaard selv offentliggjorde den 9. februar de første naturgenopretningsprojekter, der er led i den særlige vand- og naturindsats under den såkaldte »miljømilliard«. Projekterne vil koncentrere sig om 11 geografiske indsatsområder. De første projekter vil nu gå i gang især i Limfjordsområdet, Gudenådalen ved Randers og Odense Å-systemet. Hertil kommer en række mindre projekter i Syd- og Vestjylland. Allerede i 2007 bruges der 226 mio. af miljømilliarden på naturgenopretning.

»I et rigt samfund som det danske har vi en forpligtelse over for de kommende generationer til et værne om naturen. Nu giver vi naturen et massivt løft i især vådområder, ådale, vandløb og søer. Det er en genopretningsindsats, der kommer oven i alt det andet, vi i forvejen gør på naturområdet. De nye store naturprojekter vil være til gavn for vandmiljøet, flora og fauna - og ikke mindst for lokalbefolkningen i form af nye muligheder for friluftsliv og oplevelser«, sagde miljøminister Connie Hedegaard.

Omkring 1.000 ton gylle løb natten til torsdag den 8. marts ud i Elkjær Bæk syd for Skrydstrup ved Vojens. Herfra er gyllen løbet videre ud i Nørre Å, ligesom der er sket udslip til Gram Å-systemet. Begge er velkendte i fluefiskerkredse, hvor man nu frygter for den kommende sæsons klækninger af majfluer og fangster af bækørred og stalling.

Gyllen stammer fra en svinefarm, og udslippet blev opdaget kl. 06.00. Siden var folk fra Beredskabet i gang med at pumpe de mange ton gylle op fra vandløbene i området. Gylleudslippet svarer til en mio. liter og udgør en enorm miljømæssig risiko og kan i værste fald udløse et stort erstatningskrav til landmanden, som efter sigende er dybt berørt af situationen.

Tidligt anså man en defekt gyllepumpe som årsag til udslippet, men det afkræftede politiet allerede i løbet af samme formiddag – efter at teknikere havde undersøgt pumpen. Senere rettede politiet søgelyset mod en tidligere medarbejder på gården, som har et økonomisk mellemværende med ejeren. Uanset hvem der måtte være den skyldige, så er gylleproblemet enormt på næsten alle planer. Danmarks Sportsfiskerforbund har derfor blæst til kamp mod gyllesvineriet:

– Vi ser flere og flere store forureningssager, hvor gylle slår alt liv ihjel i vandløbene. Det er dybt frustrerende for os, for vi bruger ekstremt mange ressurser på at lave vandløbsrestaureringer, som skal hjælpe fisk og anden fauna på vej, siger Verner W Hansen, der er formand for Danmarks Sportsfiskerforbund.

Der findes mere end 30.000 gylletanke i Danmark, og mange af dem er placeret kritisabelt tæt på meget værdifulde naturområder. Derfor ønsker sportsfiskerne nu, at der laves en indsatsplan for at forebygge forureningskatastroferne.

– Det er helt klart, at der skal strammes op på kontrollen med gylletankene, men vi skal også have lavet en bedre indsatsplan, så vi kan leve op til de miljøkrav, der stilles. Endvidere koster forureningerne en masse skattekroner, når der skal ryddes op, så det er også på sin plads at få synliggjort de faktiske omkostninger ved en gylleforurening, siger Jens K. Thygesen, der er miljøkonsulent hos Danmarks Sportsfiskerforbund:

– Ingen ved, hvad det koster at rydde op, når beredskabet, der skal dokumentere og begrænse skaderne, rykker ud. Hvad koster rensning af vandløb, genopretning af tabt flora og fauna, sagsbehandling hos tilsynsmyndighed, eventuelle strafferetlige konsekvenser og meget mere? Det er på tide, vi får et overblik!

Med en doft som av försommar-stränder

AV: LENA HÖRSTEDT

TECKNING: THOMMY GUSTAVSSON

Skvattram (*Rhododendron thomentosum*)

PÅ MITT SKRIVBORD, långt från förra sommarens väldoftande myrar, står ett par filtludna, kanelfärgade kvistar med gröna, barrsmala blad i ett glas utan vatten. De är så torra att bladen sprätter iväg när man kommer åt dem. Ändå kan jag, som en påminnelse om nära förestående säsong, smula ett blad mellan fingrarna och känna den där hartsliknande myrdoften från fisketurer i juni, när skvattram blommar med vita blommor i flockar på de halvmeterhöga buskarna, och jag trampar fram mellan dem med flugspöet i handen och en simsländenymf på tafsen på väg mot älsklingstjärnen och de vakande öringarna.

Kvistarna framför mig i glaset har en doft som faktiskt påminner mycket om macchians cistusbuskar, som täcker marken på många urgamla kalhyggen runt Medelhavet. De har lätt klibbiga blad, som doftar mycket starkt när man smular dem mellan fingrarna. Mina skvattramkvistar ser dessutom ut som små palmer från någon sydländsk esplanad, där de avtecknar sig i siluett mot datorskärmen. Medelhavet och myren möts i ett glas.

Skvattram måste vara en märkvärdig växt. Märkvärdig är den men inte ovanlig. Den växer i hela Norden på myrmark, fuktig skogsmark och på torrhedar. Människor har gett den namn som myrkrona och getpors i Sverige, finnmarkspors i Norge och mosepost i Danmark. Skvattram är definitivt ingen pors. Det är en ljungväxt, men den har, liksom pors, använts vid öltillverkning. Där är en varning på sin plats. Eftersom växten är giftig, måste den användas med måtta, speciellt vid invärtes bruk.

Det latinska namnet *Rhododendron*, som betyder roträd, uppmanar oss att stanna till och titta närmare på blomklasarna med sina utsökt vackra stjärnlika blommor. Samtidigt lägger man märke till hur ludna de nya skotten är. *Thomentosum* betyder just filtluden. Den starka doften tyder på att den har dolda krafter. Människor har använt den i många trängda lägen. Man har samlat in årsskotten före blomningen och torkat och gjort en dekokt på dem, som sedan har använts till omslag och bad mot reumatism, huvudsår, gikt och livmoderblödningar. Man har behandlat sjukdom och ohyra hos grisar och kreatur med skvattram. I hemmet har man använt den torkade växten mot mal i ylletyger och pälsverk och mot råttor och vägglöss. Man har färgat garn med skvattram. Man la den under kudden, i byrålådorna och i psalmboken. Man lagade te av den. Växten fanns med nästan överallt i vardagen.

Nu för tiden har vi andra medel och knep att ta till när vi och djuren blir sjuka. Men Systembolaget har på senare tid haft ett skvattramkryddat brännvin i sitt sortiment och det händer, att man får tipset att gnida bladen mot myggutsatta delar av kroppen. Det har även ryktats, att växten kan ha kärleksbefrämjande egenskaper.

I sommar ska jag knäböja vid någon buske på väg till fisket Jag ska njuta av blomprakten och nypa lite lätt i bladen för att känna den lätta berusningen av doften och jag ska drömma mej bort en stund till sydligare breddgrader.

Flugfiske i Norden

Nr 2 • 2007 • Årgång 29

Redaktör: Thommy Gustavsson

Ansvarig utgivare:
Erik Erlandson-Hammargren

Prenumerationer, beställningar, kassa:
Anne-Marie Skarp
Södra Parkgatan 8, 343 31 Älmhult
Tel: 0476-160 90 Fax: 0476-160 64
E-post: info@flugfiskeinorden.se

Annonser: Pelle Klippinge
Fliskärsvägen 6, 570 90 Påskallavik
Tel: 0491-913 23 eller 0708- 74 32 26
E-post: klippinge@ebox.tninet.se

Redaktionens adress:
Flugfiske i Norden
Box 22032, 702 02 Örebro
Tel: 019-22 33 03
E-post: tg@broadway.se

Prenumerationspris för kalenderår:
sek 310 i Sverige, sek 415 i Norge, Danmark och i Finland, sek 430 i Europa och sek 495 i övriga världen. Omräkning sker till respektive valuta.
Konton för inbetalningar till oss:
PlusGiro i Sverige nr: 10794-6
Konto i Norge nr: 9046.10.42022
Konto i Danmark nr: 5 00 21 33
Konto i Finland nr: 800015-7084 5389
IBAN SE60 6000 0000 0001 0696 6502
SWIFT: HANDSESM
Används som bankförbindelseuppgift vid utlandsbetalningar.
Payment from abroad by e.g. Eurocard, Visa, Mastercard or international money order in Swedish crowns.
Glöm ej att adressändra skriftligt när du flyttar. Uppge också alltid gamla adressen.

Redaktionen tar gärna emot artiklar, reportage och bilder från läsarna. Texter helst i digital form. Foton som dia, negativ/kort samt digitala filer (format raw och jpeg helst i högsta upplösning). För ej beställt material ansvaras ej men bilder hanteras av FiN varsamt och returneras snarast efter publicering. Eftertryck eller annat mångfaldigande av innehållet i denna tidning, helt eller delvis, är ej tillåtet enligt lagen om upphovsmannarätt.

Grafisk form och layout (ej framsidan), teknisk produktion och bilder (där ej annat anges): Thommy Gustavsson.

Flugfiske i Norden utges av Förlagsaktiebolaget Flugfiske i Norden. Tidningen utkommer med sex nummer om året: februari, april, juni, oktober och december (dubbelnummer).
Repro: Reprografen AB
Tryckt 2007 hos Printografen AB
ISSN 0349-3849

Nummer 3 | 2007 av Flugfiske i Norden utkommer i början av juni.

PERFORMANCE AND COMFORT

EXPLORER JACKA 1299 :-

EXPLORER VADAR PKT. 2495 :-

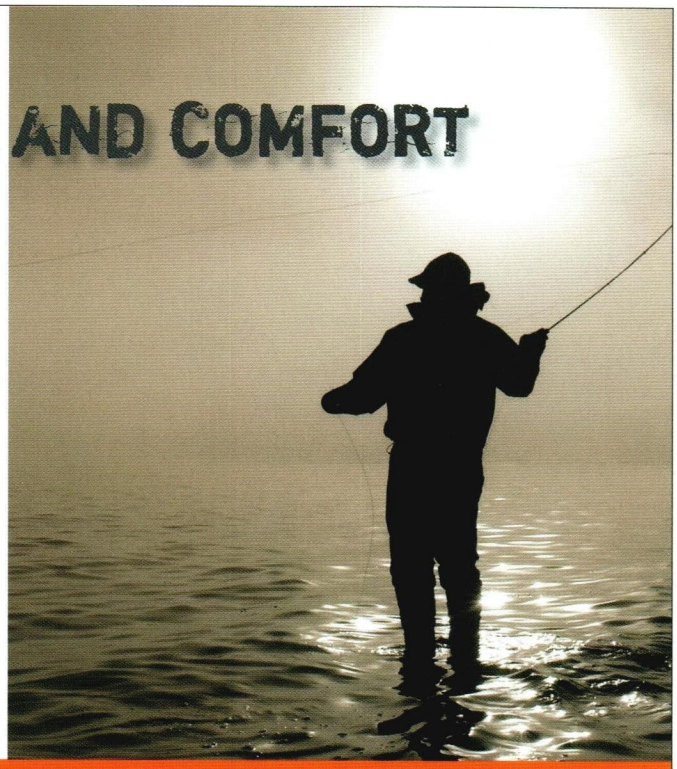

GUIDE line

www.guidelineflyfish.com | E-mail info@guidelineflyfish.com | Phone +46 31 92 36 50 | Fax +46 31 92 46 87

[Nya Attack kit - bara att packa upp och fiska!]

Pris 2595,-

Inkluderar:

Attack spö	Backing och tafs
Koma rulle	Spötub
Attack flytlina	Finns i linklasser från 4 till 8

FLY-DRESSING

www.flydressing.se | www.visionflyfishing.com

VISION
IN FLY-FISHING

NORMARK

CORTLAND

Marknadens bästa linor? Vi tycker det.

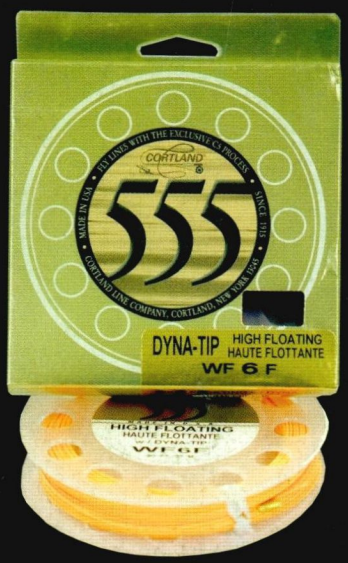

555 Dyna-Tip

Cortland 555 "Highfloating Dyna Tip" är Cortlands flaggskepp och en av världens absolut bästa allroundlinor för varierat fiske i kalla vatten. Linan har ett lågt linminne och en coating som bibehåller sin glatthet under lång tid. Linans högflytande Dyna-Tip spets gör att linan släpper från vattenytan mycket lätt på samma gång som den ger extremt fina presentationer.
555 Dyna-Tip är en harmonisk och lättfiskad lina som alltid levererar.

WF4-9F Vit/Mango
Cirkapris 829 kr

Lin spets	Fram tapering	Body	Bak tapering	Skjutlina	Grains (Grams)
1' (0.3 m)	10' (3.1 m)	25' (7.62 m)	6' (1.8 m)	48' (14.6 m)	150 (9.72)

Exempel WF 5F

Precision Dyna-Tip

Förra årets succélina, 444SL Precison Trout, har fått en uppgraderad storebror. Den nya linan har en 6' lång Dyna-Tip spets som flyter högre, släpper vattenytan lättare och rullar ut mjukare.
Linan är ett efterlängtat tillskott i Precision-familjen. Alla Precisionlinor har Cortlands extremt lättkastade Rocket2 tapering som laddar spöt snabbt och ger långa kast utan ansträngning.

WF4-7F Sand/Mintgrön
Cirkapris 829 kr

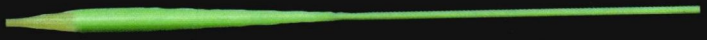

Lin spets	Fram tapering	Body	Bak tapering	Skjutlina	Grains (Grams)
1' (0.3 m)	9' (2.74 m)	7' (2.1 m)	26' (7.92 m)	47' (14.32 m)	140 (9.07)

Exempel WF 5F

Foto: Jonas Nordigards

sportfiske | jakt | uteliv | www.normark.se